NAJER FOLKSBLAT
Oplata pocztowa uiszczona ryczałtem.

פרייז 15 גראשען

10 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 134 | Łódź, Czwartek, 11 czerwca 1936 | אדרעס: לאדז, פעטריקאווער 21 טעל. 224-71 Adres: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. Skrz. poczt. 1.06 | לאדז, דאנערשטאג פ' שלח כ"א סיון תרצ"ו | 14־טער יאהרגאנג

יתומים קלאגען אן

די מערדער פון זייער פאטער און מוטער

ריהרענדע סצענעס אויף דער נעכטיגער געריכטס=זיצונג איז פשיטיק-פראצעס

איינדרוקען

אין געריכטס־זאל האט היינט געשוועבט דער שאטען פון די ערמארדעטע פשיטיקער קדושים פון מאן און ווייב מינקאווסקי, וועלכע האבען איבערגעלאזען זייערע קליינע יתומימלעך אויף גאטס ווארט און אויפ'ן חסד פון גוטע מענשען...

בעת עס האבען עדות געזאגט די יתומים אליין, וועלכע האבען מיט זייערע אייגענע אויגען געזעהן, ווי מ'האט בעסטיאליש ערמארדעט זייערע עלטערן, האט מען זיך אפילו נישט געקאנט פארשטעלען, אז ס'זאל זיך געפונען איין מענש אין געריכטס־זאל, וועלכער זאל נישט זעהן בולט דעם אמת, וועלכער זאל נישט זעהן פאר די אויגען די רוצחים, און וועלכער זאל נישט אפשאצען די געשעהענישען אין פשיטיק, אזוי ווי זיי זענען ווירקליך פארגעקומען.

צי ס'איז אזוי געווען? — דאס וועט בעווייזען דער געריכטס־אורטייל. דאס וואס מ'האט אבער צוגעזעהן בעת די פערהאנדלונגען בעווייזט, אז ס'זענען פאראן אויך אזעלכע, ביי וועלכע די הערצער זענען פערשטיינערט, און דאס געוויסען ריהרט זיך נישט.

מיר מיינען דא גאנץ בעזונדערס דעם ענדעקישען אדוו. קאוואלסקי און זיין חבר'טע נאיעוויטשאווא, וועלכע וויל איהם איבערליציטירען אין יודען־האס. זיי האבען נישט געוואלט זעהן דאס מורא'דיגע בילד, וועלכעס איז געשילדערט געווארען דורך די עלטערע יתומים. זיי האבען מיט זייערע פראגען פשוט גע־פייניגט די עדות אויף דעם אופן, אז דערויף האט נישט נאר רעאגירט איינער פון די יודישע אנגעקלאגטע קערשענצוויג, פאר וואס ער האט בעקומען 3 טעג קארצער, נאר אויך 2 מאל דער פארזיצער, וועלכער האט איינגעטרעטען, אז מען פייניגט צופיל די עדות און האט שפעטער אויפמערקזאם געמאכט קאוואלסקי'ן, אז ער זאל נישט פריהצייטיג ארויסציהען קיין רעזולטאטען פון דעם דאזיגען פראצעס...

הגם די ערווארטונג אויף דעם עדות־זאגען פון מינקאווסקי'ס יתומים האט דערגרייכט צו איהר גרעסטער שפאנונג, איז עס אבער נישט געווען קיין סענסאציע נאר א טרויעריגער ספעקטאקל, בעת וועלכען די טויטע מינקאווסקי'ס זענען צוריק אויפגעשטאנען פון זייערע קברים און האבען אנגעוויזען אויף די רוצחים, וואס האבען זיי ערמארדעט מיט דער האק, וועלכע איז געלעגען מיט פערטרוקנטען בלוט אויפ'ן ריכטער־טיש. נעבען די דאזיגע בעווייזען וועט דאכט זיך קיינער זיך נישט קענען אקעגעשטעלען אויסער, אז קאוואלסקי וועט האלטען די דאזיגע רציחה פאר בערעכטיגט און איז געקומען אלס אויסדרוק פון „פאלקס־צארן".

אמווייניגסטען האבען קאוואלסקי'ס אויערן נישט געקענט פערנעמען דאס ווארט „ראבונעק", וועלכעס איז געפאלען מצד די יודישע בעשולדיגונגס־עדות. האט זיך דאך קאוואלסקי געגרייזט מיט'ן „היסטארישען ניווא" פון די קריסטליכע אנגעשטעלטע, וועלכע האבען לויט זיין מיינונג, בלויז פערניכטעט דאס, וואס איז פיינדליך, און פאר זיך גארנישט גענומען. אויך דער ארגומענט איז ביי דעם שונאי ישראל צוגענומען געווארען. אבער דער דאזיגער פארשוין רעזיגנירט נישט. ער זוכט נייע, אפילו נאר נארישע ארגומענטען, וועלכע נוצען אבער פאר דעם לייענער פון „ארענדאווניק".

אין היינטיגען טאג איז פערענדיגט געווארן דער פערהער פון אלע בעשולדיגונגס־עדות. ס'האט זיך אנגעהויבען דער פערהער פון די פערטיידיגונגס־עדות, וואס וועט שוין דעם געריכט נישט פערנעמען אזוי פיל צייט. ס'פרעגט זיך נאר, ווי אזוי וועט זיין די טאקטיק פון די קריסטליכע בעשולדיגטע, צי וועלען זיי אפגעבען ערקלערונגען, נאך דעם עדות פערהער, אדער זיי וועלען דערפון רעזיגנירען, אזוי ווי זיי האבען דאס געטון ביים אנהויב פון פראצעס.

אויב זיי וועלען דאך אפגעבען ערקלערונגען, וועט דער פראצעס פערציגען ווערען אויף א לאנגע צייט, ווייל אין דעם פאל, וועלען די ענדעקעס פרובען אנצוגעבען די „אידעאישע" מאטיווען, פון זייערע ארויסטרעטונגען געגען יודען; וועלען פרובען צו „בעגרינדען" די באיקאט־אקציע און אנווייזען, אז די געשעהענישען אין פשיטיק זענען געקומען אלס א רעזולטאט פון דער יודישער רעאקציע געגען דעם „לעגאלען עקאנאמישען קאמף".

יתומים פון די ערמארדעטע פשי=טיקער קדושים דערציילען...

ראדאם, 10 (טעלעפאניש פון אונזער ספעציעלען שליח).

דער ערשטער עדות איז א געוויסער טאקארסקי. ער זאגט, אז אין דעם טאג פון די געשעהענישען אין פשיטיק האט ער געזעהן ווי דער אנגעקלאגטער יצחק פרידמאן איז געלאפען מיט א רעוואלווער אין האנט, דאן האט ער געהערט א שאס, ווער ס'האט געשאסען, ווייס ער נישט.

פארזיצער: אפשר האט פרידמאן געשאסען.

עדות: דאס קאן איך נישט זאגען אויף זיכער.

דער עדות יוכבד פאלאנט זאגט, אז דער אנגעקלאגטער סטזשאלקאווסקי האט **איהר געגעבען מיט א שטיין איבערן קאפ און פון דעמאלט אן ליידט זי אויף קאפ־וועהטאג.**

דער פארזיצער הייסט זי צוגעהן צו דער בעשולדיגונגס־באנק און אנווייזען ווער ס'איז סטזשאלקאווסקי.

דער עדות גייט צו און ווייזט אן אויף דעם אנגעקלאגטען סטזשאלקאווסקי, וועלכער זיצט אויף דער ערשטער באנק.

דאן ווערט אין זאל א בעוועגונג, לויט דער רייה דארפען איצט געבען ערקלערונגען **די יתומים פון דעם ערמארדעטען פאר־פאלק מינקאווסקי.**

צו דעם דאזיגען פערהער גרייט זיך דאס געריכט, די בעשולדיגונג און די פערטיידיגונג פון ביידע צדדים, מ'ווייסט, אז דא וועלען נישט העלפען קיין שום אדוואקאטישע שטיקלעך אדער אנדערע אויסרעדענישן, דא וועלען די קינדער דערציילען דאס, וואס זיי האבען געזעהן און געהערט.

אלס ערשטער ווערט ארייגערופען דער 16־יעהריגער גבריאל מינקאווסקי. דאס איז דער עלטסטער זוהן פון די דערמארדעטע קדושים אין פשיטיק.

ווען ער שטעלט זיך צו צום עדות־פולט, האלט פאר איהם דער פארזיצער באפקאווסקי א קורצע רעדע, אין וועלכער ער זאגט: הגם מ'האט אייך שטארק בעשוולה'ט, **מ'האט דערהרגעט אייער פאטער און מוטער,** פונדעסטוועגען דארפט איהר געדענקען, אז איהר זאלט זיך דא נישט ריכטען מיט קיין שנאה אדער נקמה, פאר'ן געריכט דארפט איהר זאגען דעם ריינעם אמת.

גבריאל מינקאווסקי הויבט אן צו דערציילען אויף דער פראגע וואס ער ווייס וועגען דעם, וואס איז פארגעקומען ביי זיי אין שטוב, זיינע ליפען ציטערן, מען זעהט ווי פאר זיינע אויגען שטעלט זיך פאר דאס שרעקליכע און גרויזאמע פאגראם־בילד, וועלכעס ער האט אליין איבערגעלעבט. אין זאל הערשט א טויטע שטילקייט, מ'ווארט אויף דעם אנהויב פון דער ערצעהלונג, הגם מען ווייסט, אז ער וועט דערציילען שרעקליכע זאכען. גבריאל הויבט אן:

— בעת ס'האבען זיך אנגעהויבען די אונרוהען אין פשיטיק, האט זיין פאטער פערהאקט די לאדענס און טירען. ס'האט נישט לאנג געדויערט, ווי מ'האט פון אינווענדיג געהערט ווי ס'קומט אן דער המון צו זייער שטוב. **מיט אמאל האט מען אנגעהויבען צו רייסען לאדענס און טירען.** ס'האט געדויערט עטליכע מינוט און די לאדענס זע־

(ווייטער זעה 3־טע זייט)

א פעסטע פוילישע וואלוטע

און סאלידארישע אנגעשטרענגטע ארבייט פון דער געזעלשאפט!

עקספאזע פון וויצע=פרעמיער קוויאטקאווסקי

ווארשא, 10 (טעלעפאניש)

היינט בייטאג האט זיך פערזאמעלט די ספעציעלע קאמיסיע פון סיים, כדי צו בעטראכטען דעם געזעץ־פראיעקט, וועגען נייע פולמאכטען פארן מלוכה־פרעזידענט.

די זיצונג פון דער קאמיסיע האט ארויסגערופען גרויס פעראינטערעסירונג צוליב דער אנגעזאגטער רעדע פון וויצע־פרעמיער קוויאטקאווסקי, אין וועלכער עס האבען געזאלט ענטוויקעלט ווערען די אנשויאונגען פון דער רעגירונג בנוגע דער ווירטשאפטליכער סיטואציע, און פארשטעלען איהרע כוונות אין דעם דאזיגען געביט, אויף דער נאהענטסטער צוקונפט.

אויף דער זיצונג איז געקומען א גרויסע צאהל סענאטארען און דעפוטאטען, וועלכע געהערען נישט צו דער קאמיסיע, ווי אויך דער פרעמיער סקלאדקאווסקי, די מיניסטארען אולריך און פאניאטאווסקי, און די וויצע־מיניסטארען גען. גלוכאווסקי און ד"ר חשיבאווסקי.

א פערטעל איינס האט דער פארזיצער פון דער קאמיסיע דעפ. סאווינסקי געעפענט די זיצונג, געבענדיג דאס ווארט דעם מיניסטער קוויאטקאווסקי.

דער וויצע־פרעמיער קוויאטקאווסקי האט אין זיין עקספאזע צ. א. געזאגט:

— מיר שטעהען איצט פאר דער נויטווענדיגקייט פון א קלארער און דעציזירטער צופאסונג צו עטליכע ווירטשאפטליכע פראבלעמען פון דער פוילישער ווירטשאפט־פאליטיק. דאס ענדגילטיגע בעטראכטען קוואליטאטיוו און קוואנטיטאטיוו פון די דאזיגע פראבלעמען איז אויסערגעוועהנליך שווער, בפרט ביי אונזערע איצטיגע פערהעלטענישען.

עס עקזיסטירט איינווענדיגקייט, סיי א ווירטשאפטליכע, סיי א פסיכישע, אין א דעציזירטען קאמף מיט דער געזעלשאפטליכער פלאג פון ארבייטסלאזיגקייט און אלע זיינע ערשיינונגען אין שטאט און דארף. עס עקזיסטירט א טיף דערפילטע נויטווענדיגקייט צו פערפולקאמען אונזער ווירטשאפטליכע עקוויפירונג דאס הייסט פערשטארקונג פון אונזערע פראדוקציע־כוחות, שטיצענדיג זיך קודם כל אויף איינלענדישע רוהשטאפען און איינערליכער קאנסומציע. די דאזיגע נויטווענדיגקייט עקזיסטירט נישט נאר פון א עקאנאמישען און געזעלשאפטליכען שטאנדפונקט געזעהן, נאר זי איז אויך א פאסטולאט פון פאטריאטיזם. זי איז א מין קאנטראלע פונם שוין כוח פון אונזער אומאפהענגיגקייט, נעבען די דאזיגע 2 עיקר־פראבלעמען עקזיסטירט אויך די פערשטענדניש אז אהן דעם דערהאלטען און פערפעסטיגען די מלוכה'שע בודזשעט־גלייכגעוויכט, קאן קיין רייד נישט זיין וועגען א קאנסעקווענטען אופן פון רעאליזירען א וואס ער נישט איז ווירטשאפטליכען און פינאנסיעלען פראגראם. גלייכצייטיג עקזיסטירט די נויטווענדיגקייט פון אומבעדינגטען דערהאלטען די סטאבילקייט פון אונזער וואלוטע.

דא זענען די 4 פרינציפיעלע פראבלעמען פון דעם איצטיגען מאמענט, וועלכע מ'קען דרייסט אנרופען די פאסטולאטען פון ארבייט, ווירטשאפטליכער פראגרעס. די פערשטארקונג פון אחריות און צוטרויען, וועגען דער רעאליזירונג פון וועלכע מיר מוזען קעמפען סאלידאריש מיט דער גאנצער געזעלשאפט, אויב מיר ווילען קעמפען פאר דער בעסערער צוקונפט פון פוילען.

דער קאמף וועט נישט זיין קיין לייכטער, און וועט זיכער פערמאגען א סך ביליגען נצחון, עפשער מען, אפילו דאן, ווען דער רוב פון דער געזעלשאפט זאל האבען ארויסגעוויזען דעם ווילען צום קאמף קעגען דעם דאזיגען ווירטשאפטליכען פאקטאר.

די גענויע רעגירונגס־פלענער וועלען בעארבייט און רעאליזירט ווערען בהדרגה'דיג, אין איינקלאנג מיט דער ענטוויקלונג פון דער סיטואציע און אין הסכם מיט די הויפט־פרינציפען פון דער פעסטגעשטעלטער ווירטשאפטליכער פאליטיק פון דער מלוכה.

די שווערע תקופה, וואס איז שוין פארביי, פארמולירט דער וויצע־פרעמיער אין דריי פונקטען, וואס האבען רעאליזירט: 1) דאס אפשטעלען די אויסערגעוועהנליכע אנגעשפאנטקייט פון די דעפיציטען אינם מלוכה־בודזשעט; 2) דאס אפשטעלען דעם פראצעס פונם אומאויפהערליכען אפפליסען פון די רעזערוען און געלד פונם עמיסיע־באנק קיין אויסלאנד און 3) דאס האמעווען דעם פראצעס פון איינשרומפונג פון דער אינערליכער קאנסומציע.

ווארום — „וואס שנעלער און זיכערער מיר שטרעבען ארויסצושלעפען דעם מלוכה־וואגען פון דער „קריזיס־בלאטע", אויף אלץ גרעסערע קרבנות מוזען מיר איינגיין אין משך פון א קורצער צייט".

די רעזולטאטען — האט דער וויצע־פרעמיער געזאגט — הגם נאך נישט איבערצייגענד בעפרידיגענדע, האבען דאך אין סך הכל, בעת די אנהויב־פאזען פון דער ארבייט, געגעבען א פאזיטיוו בילד.

(ווייטער זעה 15־טע זייט)

בלוט גיסט זיך ווייטער

אונאויפהערליכער טעראָר אין ארץ-ישראל

ירושלים, 10 (יט"א טעלעג.)

דער אָפיציעלער ענגלישער קאָמוניקאַט טיילט מיט:

אין בית-שאן איז פאָרגעקומען אַ בלוטיגער צוזאַמענשטויס צווישען אַראַבער און ענגלישען מי-ליטער, אויף דער זייט פון די אַראַבער זענען גע וועז זעהר פיל פערוואונדעטע. זייער צאָהל איז אָבער נישט בעקאַנט, ווייל די אַראַבער נעמען מיט די פערוואונדעטע מיט זיך.

אויך אין חברון איז פאָרגעקומען אַ צוזאַמענ-שטויס בעת דער לוויה פון אַנ'אַראַבער, וועלכער איז פערוואונדעט געוואָרען ביים באָמבען-אויפרייס אין ירושלים.

5 פערזאָן זענען פערוואונדעט געוואָרען.

אין בית-חנן איז פערוואונדעט געוואָרען אַ יודיש-דייטשער חלוץ. זיין נאָמען איז נישט בע-קאַנט.

די טעראָריסטען האָבען געוואָרפען באָמבעס אין צפת, יפו, עזה, און באר-שבע.

אין יאַדזשור איז בעשאָסען געוואָרען אַ יו-דישער אויטאָ. קיינער האָט נישט געליטען.

אין לוד זענען אונטערגעצונדען געוואָרען עטליכע באַהן-וואַגאָנעס, אויף וועלכע מ'האָט גע-פיהרט טאַנקען.

דער יוד יוסף טברי איז פערוואונדעט געוואָ-רען, מ'האָט איהם אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל.

די טעראָריסטען האָבען געוואָרפען אַ באָמ-בע אויפ'ן מאָנומענט פון לאָרד אַלענבי אין באר-שבע.

זיי וועלען זיך נישט אָפּשרעקען...

ירושלים, 10 (יט"א טעלעג.)

דער אַראַבישער אויבער-ראַט האָט פערעפענט-ליכט אַ קאָמוניקאַט, אַז די פערפאָלגונגען פון די קאָנצענטראַציאָנס-לאַגערען וועלען נישט אָפּשטעלען דעם קאַמף פון די אַראַבער.

דריי אראַבישע טעראָר-אָרגאַניזאַציעס

לאָנדאָן, 10 (יט"א טעלעג.)

דער „דיילי טעלעגראַף" ברענגט היינט אַ טעלעגראַפישען בעריכט וועגען די טעראָר-אַקציע אין ארץ-ישראל, די צייטונג שרייבט, אַז אין פאַלעסטינא עקזיסטירען דריי אַראַבישע טעראָר-אָרגאַניזאַציעס, צו וועלכע עס געהערען הויפּט-זעכליך יוגענדליכע אַראַבער.

אראַבער פאַשיסטען

ירושלים, 10 (ספּעצ. טעל.)

אַנ'אַראַבישע יוגענד-גרופּע האָט זיך אָרגאַ-ניזירט אין אַ פּאַרטיי, לויט'ן מוסטער פון דער פאַשיסטישער פּאַרטיי, האָבענדיג בדעה אָנצוקניפּען אַנ'ענגען קאָנטאַקט מיט די איטאַליענישע פאַשיסטען. די דאָזיגע פּאַרטיי איז דערווייל אָפיציעל נישט אָנגעמעלדען געוואָרען ביי דער ארטיגער מאַכט.

8 באַטאַליאָן ענגלישע פּיעכאָטע אין ארץ-ישראל

ירושלים, 10 (יט"א טעלעג.)

היינט איז אין חיפה'ער פּאָרט אָנגעקומען די ענגלישע קריגס-שיף „אַיאַקס".

אַחוץ דעם איז פון עגיפּטען געקומען נאָך אַ באַטאַליאָן פּיעכאָטע.

איצט געפינט זיך שוין אין פּאַלעסטינע 8 באַטאַליאָנען ענגלישע פּיעכאָטע

„קאַמף מיט'ן ענגלישען אימפּעריאַליזם"

אזא מיינונג פון די אמעריקאַנער יודישע קאָמוניסטען

ניו-יאָרק, 10, (יט"א טעל.)

היינט איז פאָרגעקומען אַ פערזאַמלונג ... דער יודישער סעקציע ביי דער אמעריקאַנישער קאָמוניסטישער פּאַרטיי. ס'איז בעטראַכט געוואָרען ... די ארץ-ישראל פראַגע.

די רעדנער האָבען זיך ארויסגעזאָגט ... דעם זין, אַז אין ארץ-ישראל קומט פאָר אַנ'אויפ-שטאַנד קעגען ענגלישען אימפּעריאַליזם. ס'איז ... נעדיריקט געוואָרען סאָלידאַריטעט די קעמפער ... אַראַבער אין פּאַלעסטינא. די אַנוועזענדע אַראַבישע דעלעגאַציע האָבען אַפּלאָדירט די רעדנער. ס'איז ... געקומען צו מעהרערע אינצידענטען מיט די ... רעוויזיאָניסטען, וועלכע האָבען געפּרובט שטערען ... פערזאַמלונג.

4 ענגלישע קרייצער-שיפען אין חיפה

לאָנדאָן, 10 (יט"א טעלעגראַפיש)

„דזשואיוש קראָניקל" איז מודיע, אַז אין דעם חיפה'ער פּאָרט געפינען זיך איצט 4 ענגלישע קרייצער-שיפען און עטליכע אונטערוואַסער-שיפען.

פערבאָטען רעוויזיאָניסטישע פערזאַמלונג

ירושלים, 10 (יט"א טעלעג.)

די רעוויזיאָניסטישע אַלגעמיינע פערזאַמלונג, וואָס האָט געזאָלט פאָרקומען פרייטאָג אין תל-אביב, איז פערבאָטען געוואָרען.

וואָס די אראַבער פערגעסען...

ד"ר וויצמאַנ'ס דערקלערונגען אין דער לאָנדאָנער „טיימס"

לאָנדאָן, 10 (יט"א טעלעגר.)

אין דער „טיימס" איז פערעפענטליכט ד"ר וויצמאַנ'ס אַנ'אַרטיקעל, אין וועלכען ער דער-קלערט, אַז בשעתו האָט די אַראַבישע דעלעגאַציע אויף דער שלום-קאָנפערענץ אין פּאַריז מסכים גע-ווען אויף דער נאַציאָנאַלער היים פון די יודען אין פּאַלעסטינא.

ער', ד"ר וויצמאַן, גיט אויך איבער, אַז די אַראַבישע דעלעגאַציע מיט'ן עמיר פייזול בראש, וועלכע האָט צוזאַמענגעאַרבייט מיט לאָורענס'ן, האָט זיך טרעפענדיג מיט איהם, וויצמאַנ'ען, אין יוני 1918, אין דער הויפּט-שטאָט פון עבר הירדן, מסכים געווען אויף דער באַלפור-דעקלאַראַציע. עס איז דאַן אפילו דערפיהרט געוואָרען צו אַ פריינדשאַפטליכען אָפּמאַך צווישען פייזול'ן און דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע, וואָס איז בעשטעטיגט געוואָרען דורך לאָורענס'ן.

אינ'ם אָריגינאַל פונ'ם אָפּמאַך, וואָס געפינט זיך אין רשות פונ'ם ד"ר וויצמאַן, ווערט צ. א. געזאָגט:

„זיין קעניגליכע הויכקייט, דער קעניג פייזול, האַנדלענדיג אין נאָמען פונ'ם אַראַבישען קעניג-רייך, העדזשאַס און ד"ר וויצמאַן, דער פערטרע-טער פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע, געדענקענדיג די ראַסען-קרובה'שאַפט פון ביידע פעלקער, שלי-סען צווישען זיך אַנ'אָפּמאַך, וואָס ענטהאַלט 9 פּאַקטען וועגען פריינדליכע בעציהונגען צווישען אַראַביע און ארץ ישראל. אין די אויסגערעכענטע פּונקטען ווערט געזאָגט אַז אין פאַל פון אַ שטרייט צווישען די צוויי פעלקער, דאַרף דעצידירען ענג-לאַנד, אַלס אַ שליש.

דערביי איז אינטערעסאַנט צוצוגעבען, דאָס אין דעם זעלבען אָפּמאַך יוערט געזאָגט, אַז—נעה-מענדיג אין בעטראַכט דעם אוניווערסאַלען כאַראַק-טער פון פּאַלעסטינא וויל אויך (עמיר פייזול) לאָ-זען דאָס דאָזיגע לאַנד פאַר דער געגענזייטיגער בעטראַכטונג פון אַלע פעראינטערעסירטע צדדים, און מיט דעם דאָזיגען אויסנאַהם. פאָדער איך די אומאָפּהענגיגקייט פון די אַראַבישע לענדער".

ענדגילטיג פערבאָטען

די 2 געפּלאַנטע ארבייטער-קאָנגרעסען געגען אנטיסעמיטיזם

וואַרשאַ, 10 (טעלעפ. דורך יט"א)

דער 2-טער קאָנגרעס געגען אנטיסעמיטיזם, וועלכער איז אָרגאַניזירט געוואָרען דורך די רעכטע פּ. ס. אין היינט אויך פערבאָטען געוואָרען דורכ'ן אינערן-מיניסטעריום.

די אינטערווענץ פון די אָרגאַניזאַטאָרען האָט נישט געהאַט קיין ערפאָלג.

אויך די בונדישע אָנפיהרער, עהרליך און אַלטער זענען היינט געווען אין אינערן-מיניסט... וועגען ערלויבען ... זייער קאָנגרעס. זיי האָבען ... קומען אַנ'אָפּזאָג.

שרעק צוליב חגא אין א גאנצע רייה שטעטלעך

וואַרשאַ, 10 (טעלעפאָניש)

אין משך פונ'ם היינטיגען טאָג זענען פון אַ רייה אַרומיגע שטעטלעך פון וואַרשאַ, ווי אָט-וואָצק, פאַלעניץ, וואַווער, אקוניעוו, רעמבערטאָוו א. א. אָנגעקומען דעלעגאַציעס, וועלכע האָבען אַלאַרמירט דאָס יודישע קהלה, אַז די דאָרטיגע קריסטען גרייטען אויף מאָרגען, דעם „גרינעם דאָנערשטאָג" גרויסע אָנפאַלען אויף דער יודישער בעפעלקערונג, אַזוי אַז די יודען לעבען אין אַ פּאַנישער שרעק פאַר'ן קומענדיגען יום-טוב...

די „קהלה" האָט גלייך אינטערווענירט ביי דער מאַכט, און עס זענען תיכף אויף די ערטער ארויסגעשיקט געוואָרען פערשטאַרקטע פּאָליציי-אָפּטיילונגען.

אין אַ בעזונדערען פּחד לעבט אָטוואָצק, מחמת די קריסטליכע בעפעלקערונג דאָרט איז שטאַרק אויפגעהעצט דורך דער ידיעה ... „דזשעניק נאַראָדאָווי", אַז די יודען ווילען ... רייסען דעם אָטוואָצקער קאָשטשאָל...

נאָך דעם אָבער, ווי עס זענען ארויסגעשיקט געוואָרען פערשטאַרקטע פּאָליציייאישע פּאַטרולען ... גלויבט מען, אַז דער מאָרגענדיגער טאָג ... אדורך בשלום.

נאַכט-פאַגאַטאָוויע
„לינת הצדק"
לאָדז, צעגעלניאַנאַ 17
טעל. 11-115.

היינט, דאָנערשטאָג, דעם 11 יוני 1936, 4 נאָכמיטאָג קומט פאָר אין פּאַרק „העלענעוו"
א גרויסע גאַרטען-פערווייליגונג לטובת דער נאַכט-פּאַגאַטאָוויע „לינת הצדק"
אין פּראָגראַם: בעריהמטער קאַנטאָר
משה קוסעוויצקי
מיט זיין נייעסטען רייכען רעפּערטואַר

מיט'ן אָרקעסטער – דירינ... פּראָפ. גאַמולקא...
אַ גרויסע פאַנטען-לאָטעריע / 2 אָרקעסטערס / אילומינירטער גאָרטען / רייכער בופעט / פערשידענע איבעראַשונגען
פּרייזען פון די בילעטען 1,50, 1 זל. און פאַר יוגענד 54 גר. בילעטען שוין צו בעקומען אין ביוראָ פון נאַכט-פּאַגאַטאָוויע „לינת הצדק" און אין טאָג פון דער פערווייליגונג ביי דער קאַסע פון „העלענעוו"

Magr. Praw
Ludwik Goldkorn
Tłumacz Przysięgły
dla języków:
niemieckiego
hebrajskiego
i żydowskiego
Al. I Maja 9, tel. 114-50
przyjmuje od 11—2 pp. i od 4—7 w.

Dr.
Wajnberg
צוריקגעקעהרט
ספּעציאַליסט פאַר לונגען, האַלז ...
סקלעראָז קראַנקהייטען
פּיעטריקאָווער 145
טעל. 126-02.
נעמט אָן פון 9-10 פריה, 3-5 ...

וויכטיג פאַר דאַמען
איך נעהם אָן צו מאַכען פּערשיידענע זומער-קליידער, בלוזקעס, שלאַפראָקען, פּיזשאַמעס, צו זעהר ביליגע פּרייזען
גדאַנסקאַ 31A, אין הויף פּאַרטער, רעכטער איינגאַנג.

חברת חכנסת כלה ג. ס.
פּיאָטריקאָווער 33.
מודעה!
דערמיט מעלדען מיר אונזערע ג' מיט-גלידער, אַז אי"ה זונטאָג, פ' קרח דעם 14/6, 10 פ. מ. קומט פאָר אין אונזער לאָקאַל די יעהרליכע
אלגעמיינע פערזאמלונג
מיט דער געהעריגער טאָג-אָרדנונג.
די פערוואַלטונג.
בעמערקונג! אין פאַלס עס וועט נישט זיין די נעהעריגע צאָהל מיטגלידער קומט די פערזאַמלונג פאָר אין זעלבען טאָג 1 אַ זייגער נ. מ. בײַ יעדע צאָהל מיטגלידער.

DR. MED.
J. Szreiber
כירורג
צוריקגעקעהרט
Narutowicza 9. tel. 122-95.
נעמט אָן פון 2—3 נאָכמ. און פון 5-7 אָוו.

Dr. med.
J. Nadel
ספּעציאַליסט פון אַקושעריע- און פרויען-קראַנקהייטען
אַנדזשעיאַ 4, טעל. 228-20.
נעמט אָן פון 10—12 און פון 5—7 אָוו.

Nowy-Otwock
דאָס בעסטע אָפּרוה-ווינקעל און די בעסטע ערהאָלונג איז נור אין גוט-בעקאַנטען כשר'ן
פּענסיאָנאַט באַמבערג
פאַר פאַמיליעס גרויסע הנחה-פּרייזען. ערשטקלאַסיגע בעדינונג! — דער באַגאַזש ווערט פון לאָדז אויס איבערגענומען. — אינפאָרמאַציעס אין דער עקספּעדיציע „ISKRA", אָגראָדאָווע 2.

געדענקט, שטשעשליווי
ביי
א גרויסער אויסוואַהל פון
אָריגינעלע ביליצער און טאָמאַשאָווער סחורות
אויף אנציגער און פאלטענס
פון די בעסטע קוואַליטעטען ווי אויך פערשידענע רעשטען
מיט 30% ביליגער
קומט און איבערציינט אייך!
R.Szczęśliwy
לאָדז, 5 נאַוואָמיעסקאַ 5
טעל. 156-09.
געדענקט פראַנט II שטאָק.

נאָך קורצע שווערע ליידען איז געשטאָר-בען מיין ליבע פרוי, אונזער טייערע און אונ-פערגעסליכע מוטער, שוועסטער, שוועגערין און טאַנטע נ"ע
מינדל פלאמיאק
אשת ר' וואָלף נ"י
(געבוירענע שיינראָק)
אין בליהענדען עלטער פון 36 יאָהר.
די לויה קומט פאָר היינט, דאָנערשטאָג, ד. 11 יוני ד. י. 12 בייטאָג פון טרויער-הויז גאַוואַמיעסקאַ 26, וועגען וואָס עס טיילען מיט אין גרויס צער
די טיפטרויערנדע הינטערבליבענע.

אַ האַרציגען מזל-טוב ווינטשען מיר אונזער פריינד ה' אברהם לעווינזאהן און פרוי צום געבורט פון זייער ניי געבוירען אייניקעל
תל-אביב, (א"י) פאַמיליע גרינבערג.

פיל גליק ווינטש איך מיין ליבען פריינד
העניעק פראַנקענבערג און פרוי
צום געבורט פון זייער ערשט געבוירען זוהנדעל'ע
שימעק גרינבערג און פרוי.

די האַק וואָס האָט דערהרגעט מיין טאַטען ליגט אויפן טיש

(ענדע פון דער 1־טער זייט)
פון אויסגעווערטע געוואָרען, אין שטוב האָבען זיך אריינגעריסען א גרופע מענשען. ס׳זענען געפלויגען שווערע שטיינער ווי האַגעל, ער אַליין האָט בעקומען מיט א שטיין אין קאָפּ און איז אומגעפאַלען. ליגענדיג האָט ער געהערט ווי זיין פאָטער שרייט:

פאַניע סטאַניסלאַוויע, פאַרוואָס קומט דאָס מיר

ווערנאָך האָט ער געזעהן ווי ראָגולסקי און וואָיטשיק האָבען געשלאָגען זיין פאָטער.

פאַרזיצער: און מעהר האָט איהר נישט געזעהן.

עדות: כ׳האָב געזעהן דאָס, וואָס איך וואָלט שוין מעהר אין מיין לעבען נישט געוואָלט זעהן.

צווישען די וואָס האָבען געשלאָגען דעם טאַטען זענען אויך געווען אַנטאָני פראַנטשאַק, סטאַניסלאַוו פראַנטשאַק, איוואַנסקי און קוויטשינסקי.

פאַרזיצער: פאַרוואָס האָט איהר ביים אויספאָרשונגס־ריכטער נישט אָנגערופען די דאָזיגע נעמען?

עדות: דעמאָלט האָב איך געהאַט א גרויסע וואונד אין קאָפּ, איך האָב געהאַט אומגעהויערע קאָפּ־שמערצען, כ׳בין געווען דערשלאָגען צוליב דער שרעקלימער געשעהעניש און האָב נישט געקאָנט זיך בעזינען.

ריכטער פּלעוואַקאָ: אפשר וועט איהר איך א האַלב יאָהר אַרום נאָך בעסער געדענקען ווי איצט און איהר וועט אָנרופען אַנדערע נעמען, מיר וועלען אזוי אַרום דאַרפען אָפּלעגען דעם פּראָצעס אויף דעם האַלבען יאָהר.

עדות: איך ווייס נישט וואָס ס׳וועט זיין אין א האַלב יאָהר אַרום, איך ערקלער אָבער איצט מיט דער גאַנצער קאַטעגאָרישקייט, אַז כ׳האָב געזעהן די אָנגעקלאָגטע, וועלכע איך האָב אָנגערופען ווי זיי האָבען געפּייניגט מיין פאָטער.

אַדוו. בערנסאָן שטעלט זיך אויפגערעגטערהייט אויף און

בעט צו פּראָטאָקאָלירען די פראַגע פון ריכטער פּלעוואַקאָ

דאַן נעהמט זיך צו דעם עדות דער אכזר קאָוואַלסקי.

קאָוואַלסקי: ביי וועמען וואוינט איהר איצט?

עדות: ביי דער באָבע

— קאָוואַלסקי: צי האָט איהר ביי דער באָבע ערעדט וועגען דעם פּראָצעס און צי האָט זי אייך נישט געזאָגט ווי אַזוי איהר זאָלט געבען עדות־ערקלעהרונגען.

עדות: ניין, איך זאָג דאָס וואָס איך האָב געזעהען

„פּייניגט נישט דעם יתום"

קאָוואַלסקי פערשיט דאַן דעם עדות מיט א ריהע נאַרישע פראַגען, עס שפּרינגט אויף דער אָנגעקלאָגטער קירשענצווייג, און שרייט אויס צו קאָוואַלסקין:

**הערט אויף צו פּייניגען דעם יתום!
ער ווייסט וואָס ער רעדט!**

אין זאַל ווערט א בעוועגונג, קירשענצווייג שטעהט בלאַס און ציטערט, קאָוואַלסקי האָט זיך אינגאַנצען פערלוירען. דער פאַרזיצער רייסט איבער די זיצונג און דאָס געריכט געהט אַרויס אויף א בעראַטונג. די בעראַטונג דויערט עטליכע מינוט און זאַל ווערט א טומעל, פרויען וויינען, די ענגלישע אַדוואָקאַטען גרופּירען זיך צונויף און קאָמענטירען דעם אינצידענט.

ס׳הערט זיך א קלונג און דאָס געריכט קומט אַריין. ביי א טויטער שטילקייט, ערקלערט דער פאַרזיצער, אַז דאָס געריכט

האָט בעשלאָסען צו בעשטראָפען דעם אָנגעקלאָגטען קירשענצווייג אויף דריי טעג קאַרצער פאַר ברעכען די געריכטס־דיסציפּלין.

דאָס געריכט טרעט צו ווייטער אויסצוהערען דעם עדות גבריאל מינקאָווסקי, דער פאַרזיצער ווייסט איהם אָנווייזען אויף די וועלכע האָבען געשלאָגען זיין פאָטער, דער עדות געהט צו צו דער בעשולדיגונגס־באַנק, און מיט די ווערטער: „דאָס זענען די רוצחים פון מיין פאָטער", ווייזט ער אָן אויף די בעשולדיגטע, איוואַנסקי, ביידע פראַנטשאַקס און קוויטשינסקי.

דערמיט ווערט דער פערהער פון דעם דאָזיגען עדות פערענדיגט.

די שפּאַנונג אין זאַל האָט אָבער נישט אויפגעהערט, ווייל דער נעכסטער עדות איז געווען דער 6 יעהריגער שמואליק מינקאָווסקי, דער יונגסטער יתום פון די ערמאָרדעטע.

דער געריכטס־וואָזשני, שטעלט צו א בענקעל צום ריכטער־טיש, און שטעלט אַרויף שמואליקען. דאָס קינד שטעהט פערלוירען און קוקט זיך אַרום אין אַלע זייטען, אַזוי ווי ער וואָלט געזוכט פון ערגיץ הילף.

פאַרזיצער: ווי אַלט ביזטו?

שמואליק: 6 יאָהר...

פאַרזיצער: צי קענסטו פויליש רעדען?

שמואליק: יאָ.

פאַרזיצער: וואָס ווייסטו צו דערצעהלען?

שמואליק: שווייגט שפּילט זיך מיט די פינגער, קוקט זיך אַרום אין אַלע זייטען און ענדליך זאָגט ער: איך קען פראַנטשאַקען.

פאַרזיצער: וואו ביזטו געווען ווען מענשען האָבען זיך אַריינגעריסען ביי אייך אין שטוב און געשלאָגען דיין טאַטען?

שמואליק: איך האָב זיך בעהאַלטען אונטערן בעט

פאַרזיצער: **ווער האָט דיך געהייסען בעהאַלטען אונטערן בעט?**

שמואליק: מען האָט אָנגעהויבען וואַרפען שטיינער.

פאַרזיצער: וואָס נאָך האָסטו געזעהען?

שמואליק: מענשען זענען אַריין אין דער שטוב, האָבען געשלאָגען און מיר האָבען זיי געגעבען א קלאַפּ מיט א ברעט אין קאָפּ.

מיקען אַ לאַנגע צייט מעהר נישט אַרויסבעקומען פון דעם קינד, מ׳גלעט איהם איבערן קאָפּ. דער פּראָקוראָר זאָגט:

האָב נישט קיין מורא, דאָ וועט דיר קיינער גאָרנישט טאָן, זאָג ווער האָט געשלאָגען? אפשר פראַנטשאַק? אפשר איוואַנסקי?

שמואליק שטעהט און שווייגט

פּראָקוראָר: גיב אַ קוק אויף דער ערשטער באַנק, און זאָג ווער עס האָט בעשלאָגען.

שמואליק לאָזט אַראָפּ דעם קאָפּ, און וויל נישט קוקען אויף דער באַנק.

נאָך אַ קורצער בעראַטונג צווישען זיך, ערקלערט דער פאַרזיצער, אַז דאָס געריכט אַנערקענט שמואליקס ערקלערונגען ביי דער ערשטער אויספאָרשונג, און רייסט איבער דעם פערהער.

דאַן ווערט אַרויסגערופען דער דריטער יתום פון מינקאָווסקין דער 12־יעהריגער הערשעל.

דער פערהער פון דעם דאָזיגען עדות דויערט א שעה צייט, ער גיט קלאָהרע ענטפערען אויף אַלע פראַגען, הגם די ענדעקישע אַדוואָקאַטען ווילען איהם פערטומלען. ער הויבט אָן זיינע ערקלערונגען דערמיט, וואָס איינס אַ זייגער בייטאָג, איז ער געווען אין גאַס, ווען ס׳האָבען זיך אָנגעהויבען די אונרוהען, איז ער געלאָפען א היים און געזאָגט דעם פאָטער, אַז ער זאָל פערמאַכען די פענסטער און טירען. דער פאָטער האָט פערקלאַפּט די לאָדענס. אין עטליכע מינוט אַרום האָט מען פון דרויסען אָנגעהויבען צו רייסען די לאָדענס, ביז די פענסטער זענען צובראָכען געוואָרען, און אין שטוב זענען אַריין א גרויסע גרופּע מענשען צווישען וועלכע ער האָט געזעהן אַנטאָני פראַנטשאַק, פראַנטשאַק, איוואַנסקי, און קוויטשינסקי. די מענשען האָבען

געשלאָגען, געוואָרפען שטיינער

געזוכט אפילו אין די בעטען וואו ער איז געלעגען בעהאַלטען. מיט איהם איז געלעגען אונטערן בעט זיין ברודער שמואליק. ער האָט געזעהען ווי מען האָט געשלאָגען זיינע ביידע ברידער.

פאַרזיצער: צי דערקענסטו די מענשען, וועלכע דו האָסט אָנגערופען:

הערשעל: יאָ, איך געדענק זיי מיט דער גאַנצער זיכערקייט

פאַרזיצער: צי האָט זיך דער טאַטע פערטיידיגט,

הערשעל: ניין,

פאַרזיצער: ווי לאַנג ביזטו געלעגען אונטערן בעט?

עדות: ביז די פּאָליציי איז געקומען אין אייזערנע היטלען.

פאַרזיצער: צי האָסטו געהערט, אַז פּאָליציי איז געקומען אין שטעטעל?

עדות: יאָ, כ׳האָב געהערט, און ווען אַלע זענען געלאָפען אין מאַרק, בין איך אויך געלאָפען, איך האָב געזעהען ווי

די פּויערים האָבען געמאַכט אַ ראַבונעק.

זיי האָבען צוואָרפען די סחורה׳ת, צוריסען, געשלאָגען, און געיאָגט די יודען מיט דרענגער. איך בין צוריק אַהיימגעלאָפען און געזוכט די מאַמע. די מאַמע איז אָבער שוין נישט געווען.

פּראָקוראָר: פאַרוואָס ביזטו אַרויס פון אונטערן בעט?

עדות: כ׳האָב געהערט, אַז מ׳רעדט יודיש, און איך האָב שוין מעהר קיין מורא נישט געהאַט.

פּראָקוראָר: ווער איז דער ערשטער אַרונטער אונטערן בעט?

עדות: צום ערשט שמואליק און דאַן איך.

פּראָקוראָר: וואו האָט זיך געפונען דער טאַטע און די מאַמע?

עדות: זיי זענען אַרויסגעלאָפען אין קאָרידאָר.

די האַק, וואָס האָט דערהרגעט

אַדוו. קאָוואַלסקי הויבט אָן אויסצופרעגען דעם עדות:

קאָוואַלסקי: האָסט געזעהען ווי מען האָט געשלאָגען דעם טאַטען,

עדות: יאָ, איך האָב געזעהען.

קאָוואַלסקי: צי האָסטו געזעהען, אַז די מענשען האָבען פערניכטעט דאָס מעבעל ביי אייך אין שטוב?

עדות: יאָ, כ׳האָב געזעהען, זיי האָבען אפילו צעריסען אַ קישען.

קאָוואַלסקי: צי וואָס ביזטו געווען אין מאַרק, דו האַנדעלסט אויך?

עדות: איך האַנדעל נישט, אַלע זענען געלאָפען, בין איך אויך מיטגעלאָפען.

קאָוואַלסקי פרעגט איראָניש, נו, און דאָרט האָסטו געזעהען דעם ראַבונעק?

דער עדות לאָזט זיך נישט אַראָפּפיהרען פון וועג, און ענטפערט קלאָר!! זיי האָבען אומגעוואָרפען די בודען, האָבען גערויבט און געשלאָגען.

די ענדעקישע אַדוואָקאַטען גאַיעוויטש, שטעלט דעם 12 י. עדות אַזעלכע פראַגען, ווי זי וואָלט געוואָלט בעווייזען, אַז ער איז אַ קאָמוניסט.

דאָס יונגעל קוקט איהר גלייך אין די אויגען אַריין, און לייקענט אין אַלעם, וואָס מען וויל איהם איינרעדען.

אַדוו. גאַיעוויטש: וואָס טוסטו היינט?

עדות: איך אַרבייט ביי אַ שניידער, איך בין געגאַנגען אין דער לעהר ערשט נאָכדעם ווי

דער טאַטע און די מאַמע זענען געשטאָרבען.

דער ענדעקישער אַדוואָקאַט לינדעמאַן, וויל בעווייזען, אַז הערשעל האָט נישט געקאָנט זעהען ליגענדיג אונטערן בעט, ווי אַזוי מען האָט געשלאָגען זיין פאָטער.

הערשעל לאָזט זיך נישט און דערצעהלט מיט אַלע פּרטים, ווי אַזוי די געשעהענישען אין זייער שטוב האָבען זיך אָפּגעשפּילט. דאַן הויבט ווידער קאָוואַלסקי אָן צו פּייניגען דאָס יונגעל,

דער פאַרזיצער רייסט איהם איבער און זאָגט, „הגם דער דאָזיגער עדות איז אַ זעהר וויכטיגער טאָר מען איהם אָבער נישט צופיל פּייניגען".

דאָס געריכט ערקלעהרט אַ הפסקה.

בעת דער הפסקה פעראָרדענט דער פאַרזיצער, אַז מען זאָל די קריסטליכע בעשולדיגטע זעצען אויף אַנדערע ערטער ווי ביז איצט, ער פעראָרדענט אויך,

אַז מען זאָל זיי איבערטון אין אַנדערע מלבושים.

נאָך דער הפסקה הייסט דער פאַרזיצער, אַז הערשעל זאָל איצט דערקענען די אָנגעקלאָגטע, וועלכע זענען געווען ביי זיי אין שטוב. דער עדות געהט צו צו דער בעשולדיגונגס־באַנק און ווייזט אָן ווי פריהער אויף ביידע פראַנטשאַקס, איוואַנסקי און קוויטשינסקי.

דער פאַרזיצער ווייזט הערשעלען אַ האַק, וועלכע ליגט צווישען די זאַכליכע בעווייזען, און פרעגט צי דערקענסטו די האַק,

עדות: יאָ, דאָס איז אונזער האַק, מיט דער האַק האָט מען דערהרגעט דעם טאַטען.

דאַן ווערט אויסגעהערט, דעם ערמאָרדעטען מינקאָווסקי׳ס אַ ברודער, וועלכער בעזוכט אָבער נישט אַריין קיין שום נייעס אין פּראָצעס.

די ענדעקישע אַדוואָקאַטען ווילען דאַן אָן פאַר׳ן געריכט, אַז דער עדות גבריאל מינקאָווסקי, האָט בעת דער אויספאָרשונג און בעת, מ׳האָט איהם געוויזען די אָנגעקלאָגטע אין טורמע נישט דערקענט קיינעם, דאַגעגען היינט האָט ער אָנגעוויזען אויף פראַנטשאַק׳ן, איוואַנסקי׳ן און קוויטשינסקי׳ן,

דעריבער קען מען גבריאלן נישט גלויבען. צוליב דעם בעשליסט דאָס געריכט אַרויסצורופען אַלס עדות דעם אויספאָרשונגס־ריכטער שטשעפּאַנסקי און אַ פּסיכיאַטאָר ד״ר אָסטראָווסקי.

אויספאָרשונגס־ריכטער שטשעפּאַנסקי ערקלערט, אַז גבריאל איז בעת ער האָט איהם געוויזען די אָנגעקלאָגטע אין טורמע געווען זעהר דערשיטערט

ער איז געווען קראַנק און דערשלאָגען, אַזוי, אַז עס איז מעגליך, דאָס ער האָט דעמאָלט די אָנגעקלאָגטע נישט דערקענט.

ד״ר אָסטראָווסקי איז אַריין מיט גבריאל׳ן אין אַ בעזונדער צימער און דאָרט מיט איהם פערברענגט אַ האַלבע שעה, נאָכדעם האָט ער זיך געשטעלט פאַר׳ן געריכט און האָט אָפּגעגעבען פאָלגענדע ערקלערונג:

איך האָב גענוי בעטראַכט דעם עדות און כ׳בין געקומען צום בעשלוס, אַז דעמאָלס דירעקט נאָך די געשעהענישען, וועלכע האָבען דערשיטערט דעם עדות, איז זיין ראיה נישט געגאַנגען צוזאַמען מיט זיין זכרון, אַזוי, אַז דאָס אויג האָט געקענט אַנדערש זעהען און דער קאָפּ אַנדערש דענקען, היינט געהט די ראיה פון גבריאלן אין איינקלאַנג מיט זיין זכרון און מ׳קען מיט דער גאַנצער זיכערקייט זאָגען, אַז ער געדענקט דאָס וואָס ער האָט דעמאָלס געזעהען.

דערמיט ווערט פערענדיגט דער פערהער פון די עדות־יתומים.

פאַר׳ן געריכט געהען דאַן פערביי אַנ׳ערך 15 בעשולדיגונגס־עדות יודען, וועלכע האָבען געליטען פון די געשעהענישען אין פּשיטיק,

זיי וויקלען פונאַנדער אַ מוראדיג בילד

פון די פערוויסטונגען, וועלכע זענען דאָרט געמאַכט געוואָרען, דער גרעסטער טייל קאָן נאָך אויפווייזען די וואונדען, וועלכע זענען נאָך נישט אויסגעהיילט געוואָרען.

איינער דער שניידער פּאָמפּק, בעווייזט זיין צובראָכענע האַנד, דער צווייטער קאָן נאָך אָנווייזען אויף די צעהן טיפע וואונדען, וועלכע ער האָט בעקומען און פון וועלכע ער וועט זיך שוין קיינמאָל נישט אויסהיילען. דאָס דאָזיגע בילד מאַכט אַנ׳ערשיטערענדען איינדרוק אויף אַלע אַנוועזענדע אין זאַל, בלויז אַדוו. קאָוואַלסקי, דער אכזר, ווי מען האָט איהם אָנגערופען אין געריכט שמייכעלט יעזואיטיש.

דער עדות פייגא שטיין אַ שכנטע פון די ערמאָרדעטע מינקאָווסקי׳ס, דערצעהלט די שרעקליכע זאַכען, וועלכע זי האָט געהערט איבער דער וואַנד בעת די כוליגאַנעס זענען געווען ביי מינקאָווסקין אין שטוב.

צו איין עדות האָט זיך בעזונדערס צוגעטשעפּעט דער אַדוו. קאָוואַלסקי, וועלכער האָט געוואָלט מיט פראַגען איהם פערפּייניגען און אַרויסבעקומען פון איהם, אַז יודען האָבען דערשאָסען וויעשניאַק׳ן, דערויף זאָגט דער פאַרזיצער:

דאָ קומט נישט פאַר קיין פּראָצעס צווישען פּאָליאַקען און יודען

נאָר ס׳ווערען געמשפּט 57 אָנגעקלאָגטע און וועגען זייער גורל האַנדעלט זיך. עס איז נאָך פריה צייטיג צו רעדען וועגען דעם, אַז יודען האָבען דערשאָסען וויעשניאַק׳ן. דאָ הי׳ אַדוואָקאַט דאַרף מען זיין ערנסט.

נאָך דער 2־טער הפסקה אַרום 8 אַ זייגער אין אָוונד איז דאָס געריכט צוגעטרעטען אויסצוהערען די ערשטע קריסטליכע פערטיידיגונגס־עדות, וועלכע זאָגען נישט קיין שום נייעס.

די פאָרטזעצונג פון פּראָצעס וועט פאָרקומען פרייטאָג 8 אַ זייגער אין דערפריה.

רעגיסטרירען איז נאָר קנאַפּ

ס׳דאַרף עפּיס ממשות׳דיגעס געטון ווערן פאַר די מינסק־מאַזאָוויעצקער פּראָגראָמיקטע יודען

וואַרשאַ, 10 (טעלעפאָניש)

אין מינסק־מאַזאָוויעצק האָט זיך שוין צוריק איינגעשטעלט די רוה, און אַ סברה, אַז מ׳שלאָגט שוין מעהר נישט.

עס הויבט אָבער אָן צו שמעקען פון דאָרט מיט אַ געזעלשאַפטליכען סקאַנדאַל צוליב אַט־וואָס פאַר אַ סיבה.

איינ׳ם שטעטעל האָבען זיך וואָקגעשטעלט אַזש 3 הילפס־קאָמיטעטען, חוץ די וואַרשאַווער, און מ׳האַלט אין איין רעגיסטרירען די אומגליקליכע יודען.

צו ממשות׳דיגע קאָנסטרוקטיווע הילף, צו שאַפען פאַר די אָרימע צובראָכענע מענשען שטיקלעך הלוואות, געבען אַ מעגליכקייט צו אַרבייטען, צו האַנדלען, צו פערדינען עפּיס — צו דעם קומט עס ווייט נישט. עס האַלט פּשוט דערביי, אַז די דאָרטיגע יודען לײַדען הונגער...

היינט, מיטוואָך, איז געווען אַ מאַרק־טאָג, און די יודישע קרעמלעך זענען געווען צוגעקלאַפּט, ווייל ס׳איז נישטאָ מיט וואָס אָנהויבען צו פערקויפען און פאַרוואָס צו קויפען.

פון די אַלע קאָמיטעטען בעקומען דערווייל די אומגליקליכע נישט קיין טראָפּען הילף. און אַ קיבוץ פון קרוב 8 טויזענד יודען האָט נישט מיט וואָס אַדורכצוקומען;

אויפגאבען פונם יודישן וועלט־קאנגרעס

פון עמיל לודוויג

דער, וואס וועט אמאל שרייבן די געשיכטע פון אייראפע פאר די הייסיג יאהר פון אונזער יאהר־הונדערט, וועט האבן צו שילדערן א קייט פון בסדר'דיגע „פערזוימטע געלעגנהייטן". אין סוף פון אט דער געשיכטע ליגט די שטארקערע לעבענס־קראפט און דער ענטשלאסענער ווילן פון יענע, וואס שטעלן זיך העכער פון רעכט און געגען די, וואס ווילן דאס רעכט אויסהיטן. די דעמאקראטיע איז אין סכנה נאר צוליב איהר שוואכקייט. דער גרונד פון דער קומענדיגער מלחמה, וואס איהרע סיבות וועט דער דאזיגער היסטאריקער האבן פעסט־צושטעלן, ליגען אינם פעהלען פון מוט, ווייל די דעמאקראטיע זענען נישט געווען גענוג שטארק לגבי יענע מלוכות, וואס רייסן זיך מיט אימפעט פאראויס.

די יודען האבען דורך צוויי יאהר־טויזנטער בעוויזען, אז קיין שום כוח און קיין שום רדיפות קאנען זיי נישט ברעכען. זייער לעבענס־קראפט האט זיך ארויסגעוויזן שטארקער, ווי ביי יעדן אנדער פאלק, דען זיי לעבן — און אנדערע זענען שוין טויט. דערפאר אבער האט זיי גאט בעשטראפט מיטן טייוועל פון אומאחדות, וועלכע שוואכט אלץ מעהר אפ נישט אזוי זייער לעבענס־קראפט, ווי זייער אקט־ווען ווילן. דאס סאמע לעבענס־פעהיגע פאלק אין דער וועלט איז דאס סאמע אומאייניגע. אפשר ווייל זיי דענקען צו פיל, אדער ווייל צו פיל דענקען צווישען זיי: דערפאר האט יעדער אנ'אנדער לעזונג, אנ'אנדער פארשלאג. ווען אלע פעלקער פון דער וועלט זאלען האלטען ביים אויסוועהלען זיך זייערע דיקטאטארען, וואלטען די יודען געוועהלט די, וואס וואלטען זיך לענגער פאר אלעמען פער'עקשנ'ט, ווייל זיי וואלטען זיך נישט געקאנט איינינען אויף איינעם.

איצט, ווען דער אומגליק איז דערגאנגען אזוי ווייט, מוזען מיר גובר זיין אט די שוואכקייט. מיר האבען צו פערצייכענען אין איצטיגען יאהרהונדערט צוויי גרויסע היסטארישע געשעהענישען: מיר האבען א היים בעקומען און מיר דארפען אריבערטראגען איינע פון די גרעסטע פערפאלגונגען. דאס צונויפ־פאלען פון די ביידע פאקטען בעוויזט, אז נישט די גאנצע וועלט איז דאך געשטימט געגען יודען. דעריבער דארפען מיר זיך צואיילען נישט צושטיין צו די, וואס פערפאסען די געלעגנהייט. בעת איך האב מיט דריי יאהר צוריק געזעהען די ציוניסטישען קאנפערענץ אין זשנעווע, האב איך נישט געקאנט פערשטיין, פאר וואס ווערען איינענטליך גליך נישט אנגענומען קיין בעשלוסען. איצט, נאך דריי יאהר, שטייען מיר אויפן זעלביגען ארט.

אלע נענען ארגומענטען פון אויסען זענען לע־כערליך. אויב אז אלע אנדערע מינדערהייטען — און היינטיגע צייטען זענען פערהאן אין אייראפע מעהר מינדערהייטען, ווי פאר דער מלחמה — קאנען זיך, ווי מען זאגט, פערלאזן אויף שטאם־לאנד, אבער יודען נישט, איז דאס איצט פערענטפערט דורך דער יודישער בעזעצונג אין פאלעסטינא. אז דאס שטאם־לאנד קאן זיין נישט גרעסער, ווי די מינדערהייט, בעוויזט דער ביישפיל פון אירלאנד. די וועלט איז פול מיט מענשען פון האפעלטער נא־ציאנאליטעט; עס איז נישטא קיין איין לאנד אין אייראפע, אז גרופעס פון בירגער, וואס זאלען זיך אויסער זייער לאנד נישט פיהלען אויך פערבונדען מיט א שטאם, וועלכען זיי רעפרעזענטירען אין דעם לאנד.

היות אלוא, ווי קיינער קען נישט פערוועהרען די יודען, אדער אפילו נאר אפשלאגען זיי דעם חשק, צו פערבינדען זיך איינע מיט די אנדערע, בלייבט נאר, אז זיי אליין זענען זייערע ארגסטע שונאים. דער קאנגרעס האט נאר איינערליכע סכנות: די סכנה פון פאטאס און די סכנה פון אנ'אינעווייניגסטען קאמף.

דער קאנגרעס דארף נישט זיין פאטעטיש, נאר נאכליך. די וועלט איז מיד צו הערן ווייטער דאס קלאגעניש פון יודען: זי ווייס עס, זי גלויבט עס, קיינער בעשטרייט דאס נישט. די גזירות פון דריטען רייך האט אונז פערשפארט די טרחה צו דערוויזען מיט אינטעליגענטע ראיות אלע נידערטרעכ־טיגקייטען, וואס די דייטשען האבען אנגעטאן די יודען. מיר דארפען מעהר נישט קיין „גרויל־לעגענ־דעס": די נירנבערגער געזעצען זענען אט די „גרויל־לעגענדע". דעריבער דארף אויף דעם קאנ־גרעס נישט הערוויזען ווערען, נישט פאר אונז און נישט פאר דער וועלט, דער אומרעכט און אומגליק. דאס איז נאר א פערלוסט פון צייט און כחות. מיר האבען נישט קיין אנדערע עובדא, ווי צו איניגען זיך אויף א רחוקע מענשען, וואס זאלען אונז פון הייניט אן פערטרעטען פאר דער וועלט.

דאס איז אבער מעגליך נאר דאן, ווען די צוויי־טע סכנה וועט פערמידען ווערען: די דעבאטען וועגען אונזערע היימישע פראבלעמען. אונזער אינערליכע פאליטיק מוז פון דעם קאנגרעס איינגאנצען אויסגע־שלאסען ווערען. עס גייט נישט אין דעם, ווי זאל זיין אונזער שטעלונג צו די פערשידענע מלוכה־פארמען, אין וועלכע מיר לעבען. די יודען מעגען זיך אין איטאליע זיין בעגייסטערטע אנהענגער פון דיקטאטור, און אין פראנקרייך בעגייסטערטע אנהענ־גער פון דעמאקראטיע. דאס דארף איבערגעלאזען ווערען יעדער גרופע, פונקט ווי עס דארף איבערגע־לאזען ווערען יעדען יחיד די פרייהייט צו האלטען זיך ביי די אלטע מנהגים אדער נישט, צו לערנען זיינע קינדער העברעאיש אדער נישט. אויך די טעא־רעטישע שטעלונג צום ציוניזם מוז מען איבערלאזן יעדען פריי צו בעשליסען, אבער קיינער דארף נישט עפענטליך אנגריפען די דאזיגע אידעע, ווייל דורך דעם איז מען מחלל דעם עצם געדאנק פון מו־טערלאנד. ארטאדאקסען און ליבעראלען, נאציאנא־ליסטען און אסימילאטארען: אלע זענען איניג אין דעם געפיהל, אז מיר ווילען שיצען אונזער שטאם געגען שאנד און שפאט, געגען רויבער און מערדער.

דאס קאן אבער זיין נאר אונטער צוויי בעדינ־גונגען: מיר מוזען עס אליין טון און: מיר מוזען עס טון דורך אנ'אויסגעוועהלטער עקזעקוטיווע, וואס זאל קענען רעדען פאר אלע יודען.

און דאס בעדייט: יודען פאר יודען, און נישט קריסטען פאר יודען. אין אונזער איצטיגער ווירק־ליכקייט איז עס אזוי, אז דאס פאלק לאזט זיך שטענ־דיג פערטרעטען פון אנדערע אנשטאט זיך אליין צו פערטרעטען. וואס פאר א חילול פון דער איצטי־גער יודישער לעבענס־קראפט, אז ביים פעלקער־בונד לאזען מיר זיך פערטהיידיגען דורך א קריסט! דאס וואלט געהאט א זין, ווען אלע יודען, זאגען מיר אין דייטשלאנד, וואלטען געווען אריינגעזעצט אין תפי־סות און וואלטען בעדארפט האבען אין אויסלאנד א פערטרעטער אדוואקאט. אבער אזוי ווי די ווינציגסטע יודישע פערזענליכקייטען האבען די מעגליכקייט ארויסצוטרעטען אין זשענעווע, דארף מען אויסקלי־בען אייניגע פון זיי, בכדי ער זאל מיט דער שטאלצ־קייט פון א לאסאל, הערצל אדער ראטענאו ארויס־טרעטען פאר די אנדערע פעלקער.

ענדליך דארפען מיר אויסוועהלען אנ'עקזעקו־טיווע, דורך וועלכער מיר פיהלען זיך פערטרעטען. דער פרעזידענט פון דער עקזעקוטיווע מוז צו יע־דער צייט, אין יעדער הויפטשטאט פון דער וועלט, האבען די מעגליכקייט צו הערשיינען פאר יעדען אויסערן־מיניסטער און, ווי יעדער אנדער אמבאסא־דאר, דעם דאזיגען מיניסטער, און הערסט אייך זיין לאנד מעלדען, אז ער טרעט ארויס אין נאמען פון כלל פון 16 מיליאן מענשען.

די דאזיגע גאר נישט פאטעטישע ארגאניזאציע איז איינמאליך גאר נישט נייע: אויף דער פריעד־קאנפערענץ אין 1919 איז שוין געווען א מן [illegible] פון איהר, און קיינער איז דעמאלט נישט אי־בערראשט געווארען, אז צווישען די פיל פעלקער זענען אויך הערשינען די יודען און האבען גענומען דעם ווארט וועגען זייערע חובות.

אויב די יודען זענען נישט אומשטאנד אין משך פון דריי טעג אין זשענעווע צו גובר זיין זייער פעה־לער, וואס זיי האבען בירושה, און וועלען זיך נישט אייניגען, פערדינען זיי נישט דעם נסיון, וואס דער איבערראשטער האט זיי איצט צוגעשיקט, כדי זיי זאלען ענדליך צו פעראייניגען.

האלאנד וויל זיך אפזאגען פון קאלאניעס

צוליב דער מורא פון א מלחמה מיט יאפאן

קליינע פעלקער האבען פון קאלאניעס נישט קיין נחת! אפט הערט מען, אז לטובת די האלענדער ארבייטען אין זייערע קאלאניעס עטליכע 50 מיליאן איינגעבוירענע. אין האלאנד אבער בעקלאגט מען זיך שטענדיג אויף די קאלאניעס. עס הערען זיך דארט שטימען, אז האלענדיש־אינדיען דארף מען געבען אויטאנאמיע, איבערגעבען דעם מאנדאט פון דער פעלקער־ליגע און אזוי ארום וועט האלאנד פטור ווערען דעם זארג מיט די קאלאניעס. עס איז נעמליך א פאקט, אז א חוץ כסדרדיגע דעפיציטען און פאליטישע פערוויקלונגען האט האלאנד קיין שום נוצען נישט פון איהרע קאלאניעס.

עס קען אבער פון דער אנדערער זייט נישט פערשוויגען ווערען, אז פאר'ן קריזיס איז האלענ־דיש־אינדיען געווען פאר האלאנד א אמת'ע גאלד־קוואל. די האלענדער רעכענען זיך אבער נישט מיט'ן איצטיגען מאמענט, און די געשעהענישען, וואס שפילען זיך איצט אפ אויפ'ן ווייטען מזרח זענען פאר זיי זעהר נישט גינסטיג. האלאנד האט מורא, אז אין דער גאר נאהענטסטער צייט וועט זי פער־וויקעלט ווערען אין א מלחמה מיט יאפאן.

א כאראקטעריסטישע אנקעטע האט אדורכ־געפיהרט די וואכענשריפט „דע גרעני אמסטערדא מער", שטעלענדיג 150 טויזענט פערזאן, דער עליטע פון האלאנד פראגען, צווישען וועלכע עס האבען זיך אויך געפינען פאלגענדע: צי פאר דער פאליטיק אין דער פראגע פון האלענדיש־אינדיען דארף זיין בעצייכענט דער אינטערעס פון האלאנד? אדער די פראגען און אינטערעסען פון אינדיען? צי דארף מען נישט תיכף אפטיילען אינ־דיען פון האלאנד?

אין האלאנד קומט מען איצט צו דער איבער־צייגונג, אז נאר די מלוכות קענען האבען קאלאניעס, וואס זענען אומשטאנד זיי צו פערטיידיגען.

אין משך פון א רייהע יאהרען איז דער נאטי־ליכער פראטעקטאר פון די האלענדישע קאלאניעס געווען ענגלאנד. אבער צוליב איהר פרעסטיזש פערלוסט פון דער לעצטער צייט, און צוליב דעם אימפעט פון דעם יאפאנישען אימפעריאליזם — גיט זיך די האלענדישע געזעלשאפט אפ א חשבון, אז אין פאל פון א מלחמה מיט יאפאן קען זי אלס ווייניגער רעכענען אויף דעם ענגלישען פארטנער. גלייכצייטיג קומען קיין האאג ראפארטען, וואס רופען ארויס מעהר א פאניק. אין בודזשעט פון יאהר 1936/37 דארף דער פלאט און ארמעע בע־קומען אויף בעוואפנונגען איבער א מיליארד יען. יאפאן גיט איצט אויס אויף בעוואפנונגען צוויי מאל אזויפיל ווי אין לעצטען יאהר פון דער וועלט־מלחמה. אזא בעוואפנונגס אינוועסטיציע איז נאר מעגליך צו פיהרען דורך א פאליטיק פון מאסען הלוואות, ביי גלייכצייטיג דראקאנישע אפשפארונ־גען אויף אלע אנדערע בודזשעטען. דער בודזשעט פון יאפאנישען קריגס־מיניסטעריום שטייגט איבער אלע אנדערע בודזשעטען צוזאמען און בעטרעפען נאר 723 מיליאן יען.

די דאזיגע ריזיגע יאפאנישע בעוואפנונגען האבען אבער נישט קיין ענטשפרעכענדען פינאנ־סיעלען פאקטאר, אויף וואס עס האט מיט דער גאנצער אפענהייט אנגעוויזען פינאנץ מיניסטער טאקאהאשי, וועלכער האט געפאדערט צו בעגרע־נעצען די בעוואפנונגען, ווייל לויט זיין מיינונג קען א לאנד, וואס איז פינאנציעל ערשעפט נישט פיהרען קיין זיגרייכע מלחמה.

דאס איז דער שוואכער פונקט פון די יאפאנישע בעוואפנונגען. אבער דער יאפאנישער אימפעריא־ליזם, וואס האט אלס ציל דעם פראטעקטאראט אי־בער צפון כינע און אין ווייטערדיגען עטאפ איבער גאנץ כינע צווינגט יאפאן אדורכצופיהרען אזעלכע גיגאנטישע בעוואפנונגען, וואס וועלען נאך שטיי־גען פון יאהר צו יאהר. צו דעם צוועק איז שוין דער יען 5 מאל דעוואלוירט געווארען.

די פערווירקליכונג פון די אמביציעזע יאפאנישע פלענער קענען אבער נישט אדורכגעפיהרט ווערען אזוי לאנג ווי יאפאן האט נישט גענוג רויה־שטא־פען, און קודם־כל נאפט, וואס זי בעציהט פון שכנישען האלענדיש־אינדיען. דעריבער וועט פריהער אדער שפעטער די פראגע פון דער אנעקסיע פון די דאזיגע קאלאניעס שטעהן אויף דער טאגעס־ארדנונג אין יאפאן.

פאראויסזעהענדיג דעם קאנפליקט האט אמע־ריקא זיך שוין ארויסגעצויגען פון געביט פון דער קומענדיגער מלחמה, אנערקענענדיג די אומאפהענ־גיגקייט פון די פיליפינען, וואס וואלטען אין פאל פון א מלחמה איבער האלענדיש אינדיען געווארען די באזע פאר'ן יאפאנישען לופט און ים פלאט.

פון דער אנדערער זייט דארף מען אבער אנ־נעהמען, אז אמעריקא וואלט נישט געקענט בלייבען גלייכגילטיג לגבי דער יאפאנישער עקספאנסיע [illegible], וואס די אמעריקאנישע נאפט געזעלשאפ־טען האבען אין האלענדיש־אינדיען א [illegible] ריזיגע קאפיטאלען, אבער אמעריקא וואלט געקענט ארויסטרעטען געגען יאפאן נאר צוזאמען מיט ענגלאנד. דערווייל אבער פיהרט ענגלאנד [illegible] אזא פאליטיק, אז זיין פרעסטיזש אויפ'ן ווייטען מזרח איז געוואלדיג געפאלען.

אין האלאנד הערשט אפילו די איבערצייגונג, אז אויב ענגלאנד וועט ווייטער פיהרען איהר פאלי־טיק לגבי איטאליען, וועלען די יאפאנער בענוי־צען די פאר אויסערגעוועהנליכע גינסטיגע סיטואציע און אטאקירען די האלענדישע קאלאניעס, רעכענענדיג דערויף, אז ענגלאנד וועט נישט רע־אגירען צוליב דער מורא דאס מוסאליני וועט נישט אריין קיין סודאן און פעראייניגען דאן דאס איטא־ליענישע מזרח־אפריקא מיט דעם צפון [illegible]

דעריבער איז פערשטענדליך די שטימונג, וואס הערשט אין האלאנד. מען וואלט בעסער געוואלט אפזאגען פון די קאלאניעס, וואס קענען אריינציהען אין א מלחמה מיט יאפאן און זיך ווידמען דעם אויס־בוי פון האלאנד, וואס ליידט שטארק פון קריזיס.

מערקווירדיגע פריינדשאפט פון געוו. ענגלישען לופט־מיניסטער

צו היטלער'ס ספעציעלען שליח פאן ריבענטראפ

סענסאציאנעלע רעוועלאציעס פון א ענגלישע צייטשריפט

אין „נויעס טאגעבוך" איז פערעפענטליכט א ארטיקעל וועגען פאן ריבענטראפס לעצטען וויזיט אין לאנדאן ביי לארד לאנדאנדערי. אין דעם ארטי־קעל ווערט צווישען אנדערען געזאגט:

„מען ווייסט שוין פון לאנג, אז לארד לאנדאנ־דערי האט נעבען די פערזענליכע צונייגונגען צו הער פאן ריבענטראפ אויך פאליטישע סימפאטיעס פאר ריבענטראפס אויפטראג געבער. זייט דער לארד איז בעזייטיגט געווארען פון ענגלישען לופט־פיהרער מיניסטעריום, האט ער שוין נישט איינמאל ביי פערשידענע געלעגענהייטען און מעהרערע־רע־ען געלאזט קומען צום אויסדרוק זיינע געפיהלען או גראד איצט, פונקט אין דערזעלבער צייט ווען פאן ריבענטראפ איז ווידער געקומען מיט א וויזיט קיין לאנדאן צו לארד לאנדאנדערי האט מען פון דער ענגלישער זייט געמאכט מיטטיילונגען לויט וועלכע דער גאסטגעבער פון דייטשען ספעציעלען שליח, האט שוין נאך אלס לופט־פליה מיניסטער ארויס־געוויזען זיינע סימפאטיעס צו היטלערן אויף א אקטיווען אופן, וואס עס וואלט קיינער דערין נישט געקענט גלויבען.

אז לארד לאנדאנדערי האט אין דער צייט ווען ער איז געווען ענגלישער לופט־מיניסטער גארנישט אונטערגענומען געגען די דייטשע בע־וואפנונגען אין דער לופט, איז פריהער ערקלערט געווארען מיט זיין ריזען־גרויסער אונפעהיגקייט, להיפך, אין זיינע רעדעס איז ער ג[illegible] אפטימיסטיש געשטימט, בעת ער האט גערעדט וועגען דער גרויס און דעם טעמפא פון די דייטשע בעוואפנונגען. ווי עס האט זיך שפעטער ארויסגעוויזען, זענען זיינע אינפארמאציעס אויפ'ן דעם געביט געווען א ריינער אונזין.

„דהע וויק" א פריוואטע ענגלישע קארעספאנ־דענץ וועלכע איז געוועהנליך זעהר גוט אינפאר־מירט וועגען געוויסע פראגען פון דער ענגלישער פאליטיק, שילדערט איצט דעם ענין אין א גאנץ אנדערער ליכט. למשל: בעת לארד לאנדאנדערי איז געווען לופט־פליה מיניסטער, איז בעקאנט גע־ווארען, אז דייטשלאנד האט אויסגעבויט צווישען האמבורג און דער האלענדישער גרעניץ 180 לופט־פליה־פלעצער. עס האנדעלט זיך דערביי די סיי פאר האלאנד, סיי פאר ענגלאנד זעהר בעאונרוהי־גענדע קאנצענטראציע פון לופט־פליה פלעצער ווע־גען וועלכער עדגאר ע. מוירער האט אין זיין בע־קאנטען רעפארטאזש אין „טשיקאגא דיילי ניוס" מיטגעטיילט און וואס האט ארויסגערופען א אויפ־זעהען אין דער וועלט. לויט דעם „דהע וויק" איז דער דאזיגער פאקט געווען בעקאנט דעם אינטע־לידזשענס סערוויס" און דעם לארד לאנדאנדערי. דער לופט־פליה מיניסטער האט נישט נאר נישט געפינען פאר נויטיג צו מעלדען וועגען דעם די גע־העריגע סעקציעס פון זיין אייגענעם מיניסטעריום, נאר האט אפילו נישט אינפארמירט וועגען דעם די איבריגע מיטגלידער פון קאבינעט, אזוי אז אונטער לארד לאנדאנדעריס קאדענץ אלס לופט־פליה מיני־סטער האט מען זיך אפילו נישט געשטעלט די פרא־גע, וואס עס האט צו בעדייטען די דאזיגע דייטשע קאנצענטראציע פון לופט־פליה פלעצער אויף דער האלענדישער גרעניץ. אויף א ענליכען אופן האט זיך לויט דערזעלבער קוועלע, פערהאלטען לארד לאנדאנדערי ווען ער האט בעקומען ידיעות וועגען דער מאסענפראדוקציע אין דייטשלאנד פון באמבען־עראפלאנען פון טיפ האנקעל. דער פארשלאג צו קויפען א מאדעל פון דאזיגען עראפלאן צו קאנ־טראל [illegible] איז פון לארד לאנדאנדערי אפגעווארפען געווארען. ענדליך האבען די ראל־ראויס פא־בריקען פון די אייגענע מיטלען געקויפט אזא מא־דעל; ווייל דער עראפלאן וואס איז איבערגעבויט געווארען ספעציעל צו באמבארדאמענט צוועקען, איז טיילווייז געצויגען פערזעהען מיט ראל־ראויס מא־טארען און די ענגלישע פאבריק האט זיך געוואלט אינפארמירען וועלכע מעגליכקייטען עס ענטשטעהן ביי דער קאמבינאציע פון דעם היינקעל־[illegible] און די ראל־ראויס מאטארען. אבער דער לופט־פליה־מיניסטער האט זיך אפגעזאגט אריינצולאזן צאלפריי קיין ענגלאנד היינקעלס מוסטער [illegible] פלאן און די מאטארען פאבריק האט געמוזט בע־צאהלען 2000 פונט שטערלינג אריינפיהר־[illegible]

נאכדעם ווי דער טייערער מאדעל איז אנ[illegible] קומען און מען האט איהם אויספראבירט [illegible] פעסטגעשטעלט, אז מיט דעם דאזיגען באמב[illegible] פלאן קען מען פון יעדען דייטשען פליה־[illegible] דערגרייכען יעדען וויכטיגען סטראטעגישען [illegible] אין ענגלאנד, אבער, סיי פון וועלכען עס [illegible] פארט אין דייטשלאנד אדער וועלכען [illegible] פארט אין פוילען, קען מען נישט דערגרייכען אייניגען וויכטיגען סטראטעגישען פונקט [illegible] טען פערבאנד! און דאך האט לארד לאנד[illegible] פרובט איינרעדען, אז די גאנצע דייטשע לופט [illegible] וואפנונג איז געווענדעט נאר געגען ראטען־[illegible] ענגלאנד דארף דעריבער זיך אינגאנצען נישט בעאונרוהיגען.

נעהמענדיג אין אכט די שטרענגקייט פון [illegible] ענגלישע הילכות געזעצען דארף מען [illegible] אז „דהע וויק" מוז האבען וויכטיגע בעווייז [illegible] איהרע בעהויפטונגען. זי וואלט אין א אנדער פאל נישט געוואגט נאכצוזאגען דעם געוועזענעם לופט־פליה מיניסטער אזא שבח, צו האבען ארויס[illegible] וויזען היטלערן אזעלכע אויסערגעוועהנליכע סימ[illegible] לארד לאנדאנדעריס פריינדשאפט מיט [illegible] ספעציעלען שליח פאן ריבענטראפ און זיין [illegible] טער בעזוך ביי איהם אין לאנדאן, ווערט אין [illegible] פון די דאזיגע פאקטען, בעזונדערס פיקאנט.

געגען דער בערלינער אלימפיאדע

א קאנפערענץ אין פאריז

פאריז (יט"א) אונטער דער לאזונג פון ספארטישען פער־פליי איז דא פארגעקומען א קאנפערענץ, גערופען דורכ'ן אינטערנאציאנאלען קאמיטעט אפצוהיטען די אלימפישע אידעאלען. די קאנפערענץ האט אנגענומען פאלגענדע בעשלוסען: א) פארזעצען דעם קאמף געגען דער נאצישער אויסקרימונג פון די אלימפישע אידעען, ב) [illegible] שפרייטען דעם אמת וועגען די [illegible] נאצישען ספארט, ג) שיקען קיין דייטשלאנד [illegible] אויספארשונגס־קאמיסיע צו בעקענען זיך מיט [illegible] ספארט־בעדינגונגען אין דריטען רייך און ד) [illegible] די פאלקס־אלימפיאדע אין בארצעלאנא.

איז „זכות" פון פּשיטיק איז אויך ראַדאָם איצט פּאָפּולער געוואָרען

אַ בריף פון ראַדאָם
פון מאיר הערץ

די שטאָט ראַדאָם איז גענוג פּאָפּולער אויף דער וועלט, פאַראַן גרעסערע שטעט אין פּוילען און פון דעסטוועגן האָבען זיי נישט זוכה געווען צו אַזאַ קלינגענדיגען פּירסום ווי ראַדאָם, צו אַזאַ פּאָפּולאַריטעט האָט זיך ראַדאָם דערשלאָגען אַ דאַנק די קאַמפען און פערביטערטע מחלוקתן אַרום רבנות און שחיטה, וואָס האָבען דאָ אָנגעהאַלטען העכער צוויי יאָהרען צעהנדליגע אָהן הפסקה.

אָבער ווי עס זאָל נישט זיין „בעריהמט" און פּאָפּולער איז ראַדאָם געווען, נישט אַזוי פיל אין דער נישט־יודישער, ווי אין דער יודישער וועלט.

איז געקומען דאָס קליינע שכונותדיגע שטעטעלע פּשיטיק, וואָס לעהנט זיך אָן כמעט אין די אַקסלען פון דער שטאָט ראַדאָם און בעוויזען אַז עס קען בעסער די קונץ פון ווערען וועלט־בעריהמט. פּשיטיק האָט געשלאָגען רעקאָרד און פיל פיל איבערגעשטיגען ראַדאָם אויפ'ן געביט פון פּאָפּולאַריטעט. דאָס קליינע שטעטעלע פּשיטיק איז געוואָרען אַ דבר ידוע סיי בײ יודען און סיי בײ נישט־יודען, און עס איז די טעמע פון טאָג ס'איז דאָס געשפּרעך בײ מיליאָנען מענשען.

אויב ראַדאָם ווערט איצט דערמאָהנט און מען שרייבט וועגען איהר אין אַלע צייטונגען, איז עס נאָר בשביל פּשיטיק, דאָס איז דערפאַר וואָס פּשיטיק ליגט פון ראַדאָם נישט קיין גאַנצע 20 תחום שבת ווייט און אויך דערפאַר וואָס דער פּראָצעס פון דער פּשיטיקער טראַגעדיע קומט פאָר אין ראַדאָם.

אין „זכות" פון פּשיטיק געניסט ראַדאָם פון אַ פּירסום איבער ווייט און בריים. צו גאַנצע עמודים געהען אַוועק אין כמעט אַלע צייטונגען, וואו עס ווערט בעשריבען דער פּשיטיקער פּראָצעס אין ראַדאָם, אַדוואָקאַטען זענען אָהנגעקומען פון פערשידענע שטעט. קאָרעספּאָנדענטען איינלענדישע און אויסלענדישע, האָבען דאָ פערלעגט זייערע שטאַבען, מען לויפט קיין פּשיטיק און צוריק און פאָטאָגראַפישע אַפּאַראַטען אַרבייטען אינטענסיוו און כאַפּען אויף בילדער פון פּשיטיקער טייך, פון פּשיטיקער בריקעל איבערן טייך פון אַלטע ביימער פון ראַדאָמער סימיק פון ראַדאָמער בית יתומים, די בילדער ווערען בליץ־שנעל אַוועקגעשיקט אין צינקאָגראַפיעס, וואו עס ווערען אויסגעאַרבייט קלישעס און דערנאָך געהען די קלישעס אַריין אין די צייטונגען און מען ווייזט זיי דעם קורא נכבד, דעם געעהרטען לעזער אַלס צוגאָב צו די בעריכטען און איינדרוקען.

אין די ראַדאָמער האָטעלען איז אַ בעוועגונג פון פרעמדע געסט, דאָס זעלבע איז אין די רעסטאָראַנען און קאַפע הייזער...

אויך אויף דער פּאָסט איז אַ בעוועגונג, אויף די דראָטען פון טעלעפאָן און טעלעגראַף פליהען ידיעות מיט בעריכטען פון די קאָרעספּאָנדענטען פאַר זייערע צייטונגען, עס לויפען אויך גרעסערע עקספּרעס בריף.

נאָך פּשיטיק איז איצט געוואָרען אַ שם דבר דער ראַדאָמער בית־יתומים. די גאַנצע וועלט ווערט ערשט געוואָהר פון זיין פּראַכטפולען בנין און פיינע איינריכטונג, וואו יעדען טאָג קומען אַהין זשורנאַליסטען כאַפּען אַ שמועס מיט די 4 יתומים פון די טראַגיש אומגעקומענע מינקאָווסקים, וועלכע ווערען דאָרט אויפגעהאַלטען און ערצויגען. די גרעסטע אינטערעס־ווירען מאַכט מען מיט'ן קליינטשיגען 6־יאָהריגען שמואליק מינקאָווסקי וועלכער איז דער יונגסטער עדות אויפ'ן פּראָצעס, דאָס סימפּאַטישע שמואליקל ציהט צו די אויפמערקזאַמקייט און די זשורנאַליסטען זענען אַזוי געריהרט קוקענדיג און שמועסנדיג מיט דאָזיגען פיל געפּרובטען קינד, וואָס האָט אין 1 טאָג טאַטע־מאַמע פערלוירען, אַז צו זייער מיטלייד און מיטגעפיהלען געבען זיי אַ אויסדרוק אין גרעסערע שילדערונגען וואָס זיי שיקען אַוועק אין זייערע צייטונגען און וועלכע זענען ספּעציעל געווידמעט דעם דאָזיגען אומגליקליכען יתומל.

און בײ איין וועגס דערמאָהנען די ספּעציעלע צייטונגס שליחים צום לויב די שטאָט ראַדאָם וואָס פערנעהמט זיך מיט דעם גורל פון די דאָזיגע יתומים. די פּשיטיקער דראַמע איז אַזוי אַרום מגין אויף ראַדאָם און קויפט אויס אין אַ געוויסע מאָס זיין פון פריהער נישט גלענצענדען נאָמען: רעדים. פּשיטיק האָט אַלזאָ ראַדאָם אַ סאַטיספאַקציע געגעבען: אַ נאָך גרעסערע פּאָפּולאַריטעט אַז דאָס מאָל אַ בעסערען נאָמען.

אָבער די צייטונגס קאָרעספּאָנדענטען האָבען אַגב אורחא אויפגעמישט דעם יחוס פון ראַדאָם און אויך דאָ ווערט די וועלט געוואָהר פון די פאַרצייטישע פּאַטריאַרכאַלישע ראַדאָמער יודען, וואָס האָבען גרונדפעסטיגט די שטאָט און זי אויפגעבויט. דאָס זעלבע איז מיטן שטעטעלע פּשיטיק. מען האָט אויפגעבלעטערט זיין געשיכטע ווען עס איז ענטשטאַנען און ווי די יודען האָבען געהייסען, וואָס האָבען זיך דאָרטען בעזעצט. מען לערנט נאָך אַמאָל דאָס קאַפּיטעל היסטאָריע ווי די שוועדען און די אונגאַרן האָבען אין מיטען פון 17טען יאָהרהונדערט עטליכע מאָל אויסגעראַבעוועט און פערברענט דאָס שטעטעל, מען דערמאָהנט דעם נאָמען פון גרויסען פּוילישען דיכטער יאַן קאָכאַנאָווסקי וועלכער האָט חתונה געהאַט אין פּשיטיק אין יאָהר 1570 מיט אַ טאָכטער פון דאָרטיגען גוט בעזיצער, עס ווערען אויך דערמאָהנט די נעמען פון די פּוילישע קעניגען קאַזשימיעזש יאַגעללאָנטשיק און זיגמונט. דער ערשטער האָט אין יאָהר 1488 אַרויסגעגעבען אַנ׳ערלויבניש איינצואָרדנען ירידים אין פּשיטיק אין די מאָנטאָג טעג. און דער לעצטער האָט בעזוכט פּשיטיק אין יאָהר 1607. אין דער ערשטער העלפט פון 18. יאָהרהונדערט האָט דער קעניג סטאַניסלאַוו אויגוסט ערפילט די ביטע פון גוטסבעזיצער קסאַווערי קאָכאַנאָווסקי וועגען אַ פּריוויליגע פאַר פּשיטיק, אין וועלכער עס ווערט געזאָגט:

„מענשען וואָס געהען אויפ׳ן יאַריד, מענשען וואָס זענען אויפ׳ן יאַריד, מענשען וואָס געהען אַהיים פון יאַריד ווערט גאַראַנטירט די פרייהייט און זיכערהייט".

מען מישט צוריק די גאַנצע יאָהרהונדערטער. מען גריבעלט זיך אין אַלטע דאָקומענטען און מען לערנט איצט געשיכטע מיט 5 הונדערט יאָהר צוריק. דאָס פּינטעלע פּשיטיק איז קאַפּויער געשפּריי־גען אויף דער מאַפּע און זאָגט: לערן מיך, שטודיר מיך און חרשן מיך.

און דער חריש איז טאַקע אַ פערשידענאַרטיגער. מען קאָן פערשיידענע פּשטים אויסטייטשען, איינס וואָרטער־געפעכט צווישען די פערטיידיגער פון די יודישע און פּוילישע בעשולדיגטע, אין געריכט קומען צום אויסדרוק די אויסטייטשענישען פון צוויי צדדים, וואָס שטעהען איינער געגען דעם צווייטען. דאָס געריכט וועט אויפקלערען און אונז לאָזען הערען, ווער עס איז מעהר גערעכט ווער עס איז וויניגער גערעכט און אפשר געבען ביידע אומגערעכט.

מיר יודען גלויבען שטענדיג אין כוח פון אמת און גערעכטיגקייט און אויך דאָס מאָל ווילען מיר האָבען דעם בטחון אַז די גערעכטיגקייט וועט אויסגעפינען דעם אמת און אויפקווילען דעם טראַגישען פּלאָנטער פון די פּשיטיקער געשעהענישען, עס איז טאַקע אַ שווערע אויפגאַבע אַרויסצובעקומען דעם אמת, וועמענס [illegible], וועמענס פּאַרטנער עס איז דער שקר, וועלכער איז גענוג קלוג און ראַפינירט צו פערקליידען זיך אין לבוש פון אמת מאַכענדיג דעם אָנשטעל און אימיטירענדיג דעם אמתן אמת. מן המימרא אָבער, די געטין פון גערעכטיגקייט געהט פערבינדען די אויגען און זי זעהט נישט קיינעם ווער עס איז שעהנער און פּאָרנעמער פערפּוצט און ווער וויניגער; ווער עס איז שוואַכער, זי שטעלט זיך אַריין אין מיטען צווישען שקר און אמת זי טיילט פונאַנדער די צוויי כוחות וואָס יאָגען זיך נאָך און פערפּלאָנטען איינער דעם צווייטען. זי האַלט אָפּ דעם געראַנגעל פון דער סטרא אחרא מיט דער סטרא קדישא. לאָזט זיי רעדען יעדען בעזונדער, הערט אויס זייערע טענות מיט פערשלאָסענע אויגען אָבער זי פּוהלט אַרויס און זעהט מיט איהרע גייסטיגע אויגען ווער עס איז דער אמתער שקר און ווער עס איז דער אמתער אמת.

עס וועט נאָך דויערען ביז טעמידא וועט אַרויסטראָגען איהר משפּט. אָבער דערווייל קלינגט מיט׳ן שטעטעלע פּשיטיק און ראַדאָם ווערט צוליבן פּראָצעס נאָך מעהר פּאָפּולער.

אַביסעלע קיביץ
(הומאָר פון טאָג)

ריכטער: איהר ווערט פעראורטיילט אויף דריי יאָהר און אַרויסגעטריבען פון לאַנד אויף צעהן יאָהר.
אָנגעקלאָגטער: איך וואָלט אייך געבעטען מיך צוערשט אַרויסטרייבען פון לאַנד.

* * *

מאַדאַם: לייקען נישט, דיין ליובאָווניק איז דאָ געווען. איך דערקען אפילו דעם פלאַץ אויף דער סאָפע, וואו איהר זייט ביידע געזעסען.
דינסט: ווייס איך וואָס. איך בין געזעסען אויף זיין שויס.

* * *

— ווי לאַנג האַלט זיך אַ דינסט בײ דיין ווייב?
— ביז זי הויבט אָן רחמנות האָבען אויף מיר.

* * *

מאַן (צו זיין פרוי אין כעס): דו קושט מיך נאָר דאַן, ווען דו דאַרפסט געלד.
פרוי: נו, וואָס, קוש איך דיך אפשר וויניג?

* * *

— איך האָב דיך שוין נישט געזעהן אַנ׳אַכט יאָהר צייט. איז דיין ווייב נאָך אַלץ אַזוי שעהן?
— יאָ, זי דאַרף דערפאַר בלויז האָבען מעהר צייט.

אַראַבישע פּראָפּאַגאַנדע אין לאָנדאָן

לאָנדאָן, (יט"א). אין לאָנדאָן איז געעפענט געוואָרען אַ פּראָפּאַגאַנדע־ביוראָ פון די אַ"י־אַראַבער, וואָס מאַכט בעמיהונגען צו געווינען די סימפּאַטיעס פון דער ענגלישער עפענטליכקייט פאַר די אַראַבישע פאָדערונגען, הויפּטזעכליך פאַר דער פאָדערונג אָפּצושטעלען די יודישע עליה קיין אַ"י.

בראש פון דעם לאָנדאָנער פּראָפּאַגאַנדע־ביוראָ שטעהט עמיל גהאַרי, דער סעקרעטאַר פון דער „פּאַלעסטינער אַראַבישער פּאַרטיי" (מופטי־פּאַרטיי) ער איז דער רעדאַקטאָר פון „אל־ליוואַ" און שרייבט כמעט טעגליך בריף אין אַלע ענגלישע צייטונגען, אין וועלכע ער פערזיכערט, אַז די יודען „שטויסען אַרויס" די אַראַבער און אַז די אַראַבער „קעמפען איצט פאַר זייער קיום". דאָס רוב פון די דאָזיגע בריף ווערען דורך די רעדאַקציעס פון די ענגלישע צייטונגען צוריקגעשיקט דעם מחבר. פון צייט צו צייט בעווייזט זיך אויך לעצטענס אין ענגלישע צייטונגען אַנ׳אינטערוויו מיט גהאַרי'ן, וועלכער פאָדערט כסדר, אַז עס זאָל אויסגעפיהרט ווערען דאָס וואָס איז געווען צוגעזאָגט אין פּאַספילד'ס ווייסבוך פון 1930.

אין „סאַנדיי אָבסערווער" איז ערשינען אַנ׳אינטערוויו מיט גהאַרי'ן. וועלכער פערזיכערט, אַז, „נישט בלויז די אַ"י־אַראַבער זענען געגען דער ענגלישער פּאָליטיק אין אַ"י, נאָר אויך די אַראַבער פון סיריען, איראַק עגיפּטען און עבר־הירדן" און אַז די „גאַנצע מוזולמענישע וועלט איז אויפגעבראַכט". גהאַרי זאָגט, אַז די „הונדערט מיליאָן מוזולמענער און אַראַבער, וואָס לעבען אין דער בריטישער אימפּעריע, ווילען שלום און פריינדשאַפט מיט ענגלאַנד, די אַ"י־פראַגע איז אָבער אַ „מוראַדיגע מניעה" פאַר דער דאָזיגער פריינדשאַפט. אויב די יודישע עליה וועט נישט אָפּגעשטעלט ווערען „קען נישט זיין קיין רייד, אַז עס זאָל זיין אַ פריינדליכע בעציהונג פון די הונדערט מיליאָן אַראַבער און מוזולמענער צו ענגלאַנד".

פון די אַראַביש־פריינדליכע קרייזען אין ענגלישען פּאַרלאַמענט ווערט איבערגעגעבען, אַז דער צוועק פון דער אָנגעקונדיגטער נישט־אָפיציעלער אַראַבישער דעלעגאַציע קיין לאָנדאָן וועט אויך זיין הויפּטזעכליך צו פיהרען אַ פּראָפּאַגאַנדע־אַקציע אין דער ענגלישער עפענטליכקייט. בעזונדערס אויפ'ן פאָרום פון אונטערן־הויז און לאָרדען־הויז. (ווי יט"א האָט שוין מיטגעטיילט, איז דערווייל אָפּגערופען געוואָרען דער אַרויספאָהר פון דער אַראַבישער דעלעגאַציע מיט ד"ר כאַלדי'ן בראש).

אין „סאַנדיי קראָניקל" איז ערשינען אַנ׳אַרטיקעל פון פּאָפּולערען ענגלישען פּאָליטאָניסט ביווערלי ניקאָלס, וועלכער גרייפט אָן די ציוניסטען פאַרוואָס זיי דערלאָזען, אַז ציוניסטישע פאָנדען (דער שרייבער זאָגט, אַז ער אַליין פלעגט אויף זיי געבען געלד) זאָלען אויסגענוצט ווערען אויף קאָלאָניעס, אין וועלכע עס ווערט „אָפּגעהוזקי'ט פון דער יודישער רעליגיע און דאָס פאַמיליען־לעבען ווערט צושטערט" א.אַז.וו. דאָס איז בעזונדערס טראַגיש — שרייבט ער — ווייל עס זענען פאַראַן גרויסע צאָהלען יודען, וואָס ווילען טון דאָס בעסטע און שטרעבען צו ווערען אָנשטענדיגע בירגער פון זייער צוגעזאָגטען לאַנד. „די דאָזיגע בעמיהונגען — פיהרט אויס ביווערלי ניקאָלס — ווערען אָבער צונישט געמאַכט מחמת די לינקע יודישע פערבאַנדען פון עין־חרוד, צו וועלכע די אַראַבער (און ענגלענדער) בעציהען זיך מיט אומצוטרוי. איך גלויב נישט, אַז אמת׳ע ציוניסטען זאָלען וויסען, וואָס עס טוט זיך אָפּ אין די דאָזיגע מקומות. זיי מוזען עס אָבער וויסען און מאַכען אָרדנונג אין זייער הויז אויב זיי ווילען געווינען די סימפּאַטיע פון דער וועלט".

Dr. med. Trepman
ספּעציאַליסט פאַר טריפּער, סיפילים און הויט־קראַנקהייטען.
בעהאַנדלונג פון מענער־שוועכע.
זאַוואַדזקאַ 6, טעל. 12-234
נעמט אָן פון 8–11 נאָכמ. און פון 6–9 אָוונט.

מלאד

דאַן-דאַמינגאַ

ראָמאַן

נאָכדרוק אין אַ טאָג - צייטונג, אפילו טיילווייז — פערבאָטען.

ער האָט אָנגעהויבען מיט דער „טריגער" מיידעל, עס האָט זיך איהם נישט איינגעגעבען, ער ווייסט, דערמיט איז ער אַ יאָלד, נישט געדאַרפט אַזוי לאַנג רעדען מיט איהר און אַלץ ווילען וויסען פאַר איין מאָל, געדאַרפט אַריין און אַרויס, און קומען מיט פּאָליציי, אָבער דאַניעל איז זיך נישט מיאש. זיי וועלען נאָך מיט בלוט שפּייען בײ איהם. די קלעפּ אַרען איהם נישט אַזוי, וואָרום אַמאָל גיט ער און אַמאָל געבען זיי... איהם אַרט נאָר פאַר דעם זאַק, וואָס מען האָט איהם אָנגעטאָן אויפ'ן קאָפּ, און פאַר דעם אַקשאַר, אַ דונער אין איהם. ווי ער איז געשטאַנען און קיין וואָרט נישט אָנגערופען. פונדעסטוועגען טוט איהם נישט באַנג וואָס ער האָט איהם נישט „פערמישט", אַ וואָרט בײ איהם איז געוואויגענע ענדלעך...

האָט נור ער העריבער דורכגעפיהרט זיין בעשלוס אויף דער „גויע" דאָ, די בואַנע, וואָס איז? זי האָט קיין תשובה נישט? און אַרויסרייסען איהר פון זייערע „לאַפּעס" איז פּונקט אַזאַ מצוה ווי אַ יודישע...

מאָהנע, דורך דעם צעהנדליג יאָהר, וואָס דאַניעל איז אין בראַזיל האָט ער זיך עפּעס מיט יודישקייט גאַנץ וויניג אָנגעקוקט אפשר דערפאַר וואָס ער איז אַריינגעפאַלען אין אַ שטעטעל וואָס אַ חוץ זיין מאַמעס איז קיין אַנדערע יודישע פאַמיליע נישט געווען, און בײ זיין באַלעבאָס האָט זיך אויך וויניג וואָס אָנגעזעהען, בלויז די עטליכע יודישע ווערטער וואָס מען האָט צו איהם גערעדט און דאָס אויך געאַדערעשט ווי בײ זיי אין שטעטעל, פון דער היים האָט ער קיין צוזאַמענגעהעריגקייט צו אַלץ וואָס איז יודיש, נישט געהאַט, חוץ דעם האָט זיך אַנ׳אַנדער שנור אַרום זיינע טעג אַרומגעוויקעלט, די „סופה" די „קאַבאַקלעך", דאָס חיותענדיגע לעבען, פערדרייען, זאַמלען שטריק מעסערס פּיסטאָלעטען. דאָס אַלץ האָט איהם אַרומגענומען און ער איז ווי אויסגעוואַשען געוואָרען פון דעם.

צוריק זיך אָנגעהויבען צו דערמאָהנען אין זיינע יונגע טעג האָט ער ערשט איצט, זייט ער איז געקומען קיין ריאָ, און זיך האַלב־איינגעזעצט אין דער סביבה פון די טמאים. ר'האָט אפילו נישט געוואוסט אַז עס עקזיסטירען אַנדערע יודען, אפילו די פון זיין שטעטעל, חשר רב, דער געלער אפרים. אַלע, אַלע זענען איהם אַרויס פון זכרון. זיי האָבען עקזיסטירט אין איהם, ווי אַנ׳ערינערונג פון עפּיס אַ ווייטע ווייטע וועלט, אפשר איז עס אַמאָל אַ חלום געווען אין אַ פיינאַכט, און אפשר בלויז אַ דאַכטונג אַזאַ.

ער האָט די „מאַגסבילען" פון די גוסלעך פיינט געקראַגען מיטן האַרצן פיינט געקראַגען. כאָטש ער האָט קיינמאָל נישט געטראַכט וועגן דער שנאה צום יודישען אויפ'ן בית־עולם, ווען ער האָט געזעהן דאָס בילד פון יענער, ער האָט נישט געוואוסט פאַרוואָס, נאָר עס האָט זיך אָנגעקניפּט אַ שייכות, איהר טויט מיט זייער לעבען יום־כפּור ביינאַכט בעת ער האָט זיי געטראָפען שפּילען קאָרטען אין הינטער־צימערל פון דער שוהל, האָט זיך אָנגעהויבען און איהם עפּעס אַ ווידערהוילען. ער אַליין איז געווען אַמאָל וואָס אין דער קאָרט, אָבער ער האָט דאָ תמיד געהאַלטען אַ פערשוועהרונג, עפּעס אַ חשק, און ווען ער האָט געזעהען דאָס מיידעל בײ יזכור און געהערט די געוויינען פון די פרויען, האָט זיך אָנגערוקט פאַר זיינע אויגען דאָס צווייטע יודישע בית־עולם וואָס ער האָט דערזעהן עטליכע הנע'ס שפּעטער, בעת ער איז דורכגעפאָהרען אין די עטליכע הנע'ס, די מחנה יודען, די שיטערע ווייסע מצבות, האָט זיך דערמאָהנט אַריינגעשיפט אין זיינע אויגען און שוין נישט אָפּגעטראָטען.

דעם גאַנצען שוידער, עקעל און אכזריות האָט ער ערשט געשלונגען ווען פּליע האָט איהם דערצעהלט ווי אַזוי זי איז פּעריפֿייגט געוואָרען, ווי אַזוי מען האָט זי געשוואַרצט און געפיהרט איבערן גרעניץ, ווי אַזוי מען האָט איהר געלערנט רעדען; אַז מען וועט זי פערקויפען וואָהין און צו וועמען זי פּאַסט, זאָל זי וויסען וואָס צו ענטפערען. דאָס איבערגעבען זי פון איין האַנד צו דער אַנדערער, דאָס בעצאָהלען „מעקלער־געלד" איהר אין די אויגען, און זי האָט נאָך געמוזט שווייגען און צומאָל מאַכען זיך אַז זי לאַכט, ווייל די חברה האָבען אָפּגעשניטען אַלע מעגליכקייטען זי זאָל זיך אומקערען. זיי האָבען איהר געמאַכט אומטערטעניג און געהאָרכזאַם, פערשעהמט און אויסגעלאַכט פאַר דער גאַנצער וועלט.

דאַניעל האָט ערשט די אויגען געעפענט זינט יאָהרען. איהם איז שווער געווען צו גלויבען, אַז מיט די מענשען קען ער נאָך אויפעסען אַ שטיקעל ברויט און אַז מען רעדט אַזוינע גוטע ריידלעך און הונטען אַרום האַלט יעדער גרייט איבער דער פּליצע אַ מעסער, אָבי ער האָט געמיינט אַז אַלע „פרויען" זענען אַליין אָהער געקומען מיטן פרייען ווילען אויף דעם לעבען אַריין...

און ווען ער האָט געוואָלט פּליען אַרויספיהרען פון דעם „דעפּאַרטאַמענט" האָט ער געמיינט אַז דאָס אייגענטליך איז זיין בערוף, דאָס מוז ער טון, ווי־באַלד אַז עס האָט עס נאָך קיינער נישט געטאָן. פאַרוואָס האָט ער דאָס נישט געמאַכט יום־כפּור ביים דאַווענען? דעמאָלט וואָלט געווען די בעסטע צייט, אַלע „פרויענצימערס" זענען געווען פערזאַמעלט אויף איין אָרט, זיי וואָלטען איהם געהאָרכט און געהאַלטען פאַר אַזאַ זאַך.

אָבער נאָכדעם ווי מען האָט איהם אַזוי „דערציילט די מעשה" האָט ער זיך אַביסעל אויסגענישטערט און פערשטאַנען אַז עס זענען נאָך פאַראַן „שמאַרקעס" אויף דער וועלט חוץ איהם, און אַז איין מענש קען זיך נישט אַזוי לייכט אַנ׳עצה געבען מיט אַ גאַנצער כאַליאַסטרע, און אַז מען דאַרף בענוצען „קאָפּ־שטיק." דערצו אויך. אין דעם פאַל וואָלט איהם הוגאָ גוויס געווען דער אַקטיאָר, נאָר אַ מכה איהם און האַלט ער זאָל אַזוי זעהען אויף זיינע אויגען ווי ער וועט איהם, דאַניען, אַמאָל שוין אָנקוקען. בלייבט איבער דאָס פּאַסקואַל. זיין פריינט, וואָס ער האָט זיך מיט איהם בעגעגענט אויף דער באַהן, אָבער כדי איהם צו בעגעגענען מוז ער אָפּוואַרטען די באַהן אויפ'ן „עסטאַסיאָ"ן. אָבער ווייסט ער אויף זיכער אויב ער וועט איהם טרעפען?

די ענערגיע צו מעשים האָט אין דאַניען געזאָטען ווי זיין בלוט וואָלט געקאָכט אונטער אַ היים פייער. ער האָט נישט געקוקט וואָס איין אויג זיינס איז געוועזען אויסגעשלאָגען און עס האָט אויסגעזעהען פערגרעסערט, איינגערעמט אין אַ בלאָער ראַם און די ביינער האָבען שטאַרק געבראָכען, האָט ער זיך שנעל אָנגעטאָן אַרויסטאַנצען שטיל נישט אויפוועקענדיג כאַנען וועלכע איז געשלאָפען אין איהר זיסטען חלום.

קאַפּיטעל צעהן

דאָמינגאָ איז אָפּגעשטאַנען אויפ'ן „עסטאַסיאָן" מעהר ווי אַנדערהאַלבען שעה. עס זענען אָנגעקומען דער „טרעם דאַ לושאַ". דער עקספּרעס, און דער געוועהנליכער צוג פון סאַן־פּאַולאָ. אויסער דעם — יעדע עטליכע מינוט איז אָנגעלאָפען אַ לאָקאַלע באַהן, וואָס פערבינדט ריאָ מיט איהרע פאָרשטעט. ער האָט געזעהן ווי טויזענטער מענשען האָבען געפּליצט דורך אַלע דורכגאַנגען, ער האָט געקוקט יעדען אין די אויגען אַריין, און זיין בעקאַנטען דאָס פּאַסקואַל האָט ער נישט געטראָפען. אַמיסטען זענען איצט געגאַנגען אַז אַרבייטער מיט די רעקלעך אָנגעהאַנגען אויף די הענט, אַי אָנגעשטעלטע אין געשעפטען און ביוראָס.

(פאָרטזעצונג קומט)

דער שוואַרצער לעגיאָן—

געהיימע טעראָר און מאָרד אָרגאַניזאַציע וואָס איז איצט אויפגעדעקט געוואָרן אין דעטראָיט

דריי יאָהר צייט האָט אין האַרץ פון די פעראייניגטע שטאַטען עקזיסטירט אַ געהיימע טעראָריסטישע אָרגאַניזאַציע, וועלכע האָט געבושעוועט מיט אַ ברוטאַליטעט וואָס איז שווער צו גלויבען. געמאָרדעט מענשען און געהאַלטען גאַנצע פאַמיליעס אין טויט־שרעק, און קיינער האָט פון דעם נישט געוואוסט.

געוואוסט האָבען פון איהר די קרבנות. זיי האָבען אָבער מורא געהאַט אַרויסצולאָזען אַ פּיפּס. פאַר דעם וואָס האָט נישט געקענט האַלטען דעם צינג איז געווען בלויז איין שטראָף — טויט. און די פּאָליציי גלויבט, אַז די צאָהל פון די בעשטראָפטע בעטרעפט עטליכע צעהנדליג אויב נישט מעהר.

די אָרגאַניזאַציע איז אויפגעדעקט געוואָרען אין דעטראָיט. זי רופט זיך „דער שוואַרצער לעגיאָן". זי האָט אַלס מיטגלידער אַריינגענומען בלויז ווייסע פּראָטעסטאַנטען. איינער פון די פּונקטען פון איהרע „פּרינציפּען" ערקלערונג, האָט קלאָהר געלויטעט, אַז דער „לעגיאָן" וועט קעמפען געגען יודען, קאַטאָליקען און פערשטעהט זיך ראַדיקאַלען.

מעגליך, אַז די שוואַרצע מערדער אָרגאַניזאַציע וואָלט אויך ווייטער פערבליבען אין געהיים, ווען נישט דער לעצטער מאָרד איהרער פון אַן אַרבייטער מיט'ן נאָמען טשאַרלס א. פּול. לויט די ערשטע בעריכטען האָט עס געהייסען, אַ אימיגראַנט זאָל האָבען פערמסר'ט פּול'ען ביי אַ פערזאַמלונג פון אַ „רעגימענט" פון דעם לעגיאָן, אַז ער זאָל האָבען געשלאָגען זיין ווייב. זי איז פּונקט דאַמאָלס גאָר געווען אין קימפּעט אין אַ שפּיטאָל. נאָך מעהר, פּול איז געווען אַ קאַטאָליק און איז נישט געווען קיין מיטגליד פון דער אָרגאַניזאַציע.

אָפּגעטון דאָס שטיקעל אַרבייט, איז די „חברה" צוריק אַוועק צו אַ מיטינג און אין געהיימען בוך פון דעם „רעגימענט" איז פערשריבען געוואָרען אַז דער „שוואַרצער לעגיאָן" האָט דורכגעפיהרט אַן אַקט פון „פּאַטריאָטיזם" און הונדערט פּראָצענטיגען אַמעריקאַניזם.

אַ מערקווירדיגער פאַקט, אַזוי ווי די „שוואַרצע באַנדע" האָט אָנגעהאַלטען איהר טעראָר אויך איבער די אייגענע מיטגלידער, ווערט איצט געבראַכט פון דער פּאָליציי. ווען דער קערפּער פון'ם ערמאָרדעטען איז שוין דערקענט געוואָרען און אַ שוועסטער איז מיט איהר מאַן אַוועק אין מתים־שטיבעל, אַ קוק טון אויפ'ן דערשאָסענעם, האָט זי דעם שוואָגער גלייך דערקענט, אָבער איהר מאַן, אַליין אַ מיטגליד פון לעגיאָן, וועלכער איז געווען בעת דער הינריכטונג, האָט זיך געשוואוירען, אַז דאָס איז גאָר נישט פּול'ס קערפּער... ער האָט מיט דעם געוואָלט אָפּוואַשען די שפּורען פון'ם מאָרד שפּורען, וואָס האָבען געפיהרט צו די באַנדע טעראָריסטען. ער האָט נישט פערשטאַנען, אַז זיין נישט דערקענען דעם קערפּער וועט איהם נאָך מעהר פערדעכטיגען. און די פּאָליציי וועט זיך מיט דעם דאָזיגען פאַקט בענוצען. אַזוי איז טאַקע געווען.

אַ צווייטער קרבן פון דעם „לעגיאָן" איז געווען פּאָול אָזוערי, אַ תּפיסה־וועכטער, וועלכער איז געווען אַ מיטגליד פון דער באַנדע. ער איז אומגעבראַכט געוואָרען לעצטען אַפּריל, אַ חודש פאַר פּול'ס מאָרד. אַ גרופּע מענער אין שוואַרצע קיטלען און מיט שוואַרצע מאַסקעס אויף די געזיכטער זענען געקומען צו אָזוערי'ן אַהיים שפּעט ביינאַכט און אַוועקגעשלעפּט מיט זיך. זיי האָבען איהם געבראַכט צו אַן אַלטען פאַרם־הויז און האָבען איהם דאָרטען שרעקליך געשמיסען. מיט אַ פּאָר וואָכען שפּעטער, דעם 14 אַפּריל, איז אָזוערי, אַלס רעוואָלוציאָנ פון זיינע וואונדען, געשטאָרבען.

„אויף מאָרגען, שפּעט ביינאַכט", דערצעהלט אָזוערי'ס אַלמנה, „איז איינער געקומען צו מיר אַהיים און האָט געפאָדערט, אַז איך זאָל זיי לאָזען

(בריף פון אמעריקא)

דורכפיהרען עפּעס אַ געהיימע צערעמאָניע איבער'ן קערפּער. איך האָב זיי ענטזאָגט און זיי האָבען מיר געסטראַשעט, אַז זיי וועלען צוריקקומען. זיי זענען אָבער נישט צוריקגעקומען.

פאַר וואָס אָזוערי איז ערמאָרדעט געוואָרען איז דערווייל נישט בעקאַנט. די סברה איז, אַז די באַנדיטען האָבען זיך דערוואוסט, דאָס דער „קאַלעגע" זייערער איז גאָר אַ קאַטאָליק. אויסשליסען איהם האָבען זיי נישט געקענט. זיי האָבען קיינמאָל קיינעם נישט אויסגעשלאָסען, האָט זיך בעריהמט איינער פון די אַרעסטירטע.

מיטגלידער פון דעם לעגיאָן האָבען געהאַט אַ רעכט פאָרצושלאָגען קאַנדידאַטען. די קאַנדידאַטען האָבען אָבער נישט געטאָרט וויסען, אַז זייערע נעמען זענען פאָרגעלעגט געוואָרען אין דער טעראָריסטישער באַנדע. זיי האָבען, ווי שוין געזאָגט, בכלל נישט געוואוסט וועגען דעם, אַז אַזאַ אָרגאַניזאַציע עקזיסטירט.

נאָכדעם ווי די פיהרער פון דעם לעגיאָן האָבען גוט געהייסען דעם נייעם קאַנדידאַט, האָט מען איהם מיט עפּעס אַן אויסרייד געבראַכט צו אַ מיטינג פון דעם „רעגימענט" און מען האָט איהם אָנגעזאָגט די גרויסע בשורה, אַז ער ווערט אַ מיטגליד. און טאָמער האָט ער זיך געוואָלט אָפּזאָגען פון דעם גרויסען כבוד, האָט מען איהם מיט רעוואָלווערען אין די הענד געצוואונגען אונטערצושרייבען, אַז ער שליסט זיך אָן.

קודם־כל האָט ער געדאַרפט זיך איינהאַנדלען אַ שוואַרצע קאַפּאָטע מיט אַ מאַסקע. די קאַפּאָטע מיט דער מאַסקע האָט ער געמוזט קויפען ביים „בריגאַדיר" און געקאָסט האָט עס איהם גאַנצע 7 דאָלאַר.

איצט רעכענט אויס. די פּאָליציי גלויבט, אַז אין מישיגען אַליין צעהלט דער „שוואַרצער לעגיאָן" נישט ווייניגער ווי 135 טויזענד מיטגלידער זיבען דאָלאַר פון יעדען איינעם פון זיי בעטרעפט אַ סומע פון 945 טויזענד דאָלאַר. דאָס איז אַן איינקונפט פון בלויז קאַפּאָטעס. היינט וואו זענען אַנדערע געלדער, וואָס די פערפיהרטע נאַראָנים און די פערברעכער האָבען געמוזט צאָהלען?

פון דעם, וואָס די אַרעסטירטע דערצעהלען, פון די דאָקומענטען, בריף און פּאַמפלעטען וואָס מען האָט געפונען ביי זיי, דערוויסט מען זיך די געשיכטע, די היסטאָריע פון דעם לעגיאָן.

די ערשטע אָרגאַניזירונג פון דער באַנדע האָט זיך אָנגעהויבען אין אַרומיגע שטעטלעך נעבען דעטראָיט אין דעם יאָהר 1933.

יעדער איינער וואָס איז געוואָרען אַ מיטגליד פון דער אָרגאַניזאַציע, האָט געמוזט זיך בעזאָרגען מיט אַ רעוואָלווער אָדער אַ ביקס. אַלס צייכען פון מיטגלידערשאַפט אין דעם לעגיאָן האָט ער בעקומען אַ קויל. די קויל האָט איהם אויך געדאַרפט דינען אַלס וואָרנונג, אַז אַנ'ענדליכע צאַצקע וועט איהם טרעפען גלייך אין האַרצען, אויב ער וועט פעררעטען די סודות פון דער אָרגאַניזאַציע. ווען אַ מיטגליד פון לעגיאָן איז ערגעץ געקומען און האָט געוואָלט דערגעהן צי דאָרט געפינען זיך נאָך מיטגלידער, האָט ער געדאַרפט אַ וואָרף טון די קויל אַרויפצו און זי כאַפּען אין דער לופטען. די אַנדערע וועלען שוין דאַן וויסען ווער ער איז.

נאָך אַ געבאָט פון דעם לעגיאָן איז, אַז קיין מיטגליד טאָר נישט פערפיהרען בעקאַנטשאַפט מיט אומבעקאַנטע אָהן דער ערלויבניש פון זיין „ז'פּיציר".

מיטינגען האָט די אָרגאַניזאַציע שטענדיג אָפּגעהאַלטען אין אַן אַנדער אָרט, היפּשעכליך אין פעלדער און וועלדער. אַמאָל אויך אין אַ געדונגענעם זאַל.

לעצטענס האָט דער לעגיאָן זיך גענומען גרייטען אַריינצוטרעטען אין פּאָליטישען לעבען פון דעטראָיט. אין די אַרומיגע שטעטלעך איז ער שוין געווען אַ פּאָליטישער כח. זיין הויפּט־קאַמפּיין איז געצילט געוואָרען געגען קאַנדידאַטען, וואָס זענען געווען יודען אָדער קאַטאָליקען.

זיי האָבען געסטראַשעט די קאַנדידאַטען, אין נעם פון זיי, אַ „אַרבייטער, מיט טויט, אויב זיי וועלען נישט אַרויסטרעטען געגען די נעגערס, יודען, קאַטאָליקען און קאָמוניסטען.

ס. גאָרדאָן

פערביטערונג אין דער שווייץ געגען דייטשלאַנד

זשענעווע (יט"א). די גאַנצע שווייצאַרישע פּרעסע קאָמענטירט זעהר לעבהאַפט אַ בראָשור געגען דער שווייץ, וואָס איז אַ.ט. „דער פאַל גוסטלאָף" ערשינען אין אַ נאַצי־פערלאַג אין בערלין. אויף וועלכער עס פיגורירט אַלס פערפאַסער אַ געוויסער וואָלפגאַנג דיערוועגע. די שווייצאַרישע פּרעסע בעצייכענט איינשטימיג דעם פּאַמפלעט אַלס שווערע בעליידיגונג פון דער שווייצאַרישער דעמאָקראַטיע און אַלע איהרע אינסטיטוציעס. בעזונדערס אָבער פון דער שווייצאַרישער פּרעסע. די „באַזעלער נאַציאָנאַל־צייטונג" שרייבט וועגען דעם פּאַמפלעט צ.אַ.:

עס איז נאָך קיינמאָל געגען אונזער לאַנד נישט געשריבען געוואָרען בייזאַרטיגער ווי אין דעם דאָזיגען פּאַמפלעט. עס ווערט דאָרט, ערשטענס, געמאַכט דער פּרוב אַריינצומישען זיך אין אַ געריכטס־ענין, וואָס דאַרף נאָך פאָרקומען, און דערביי ווערען געמאַכט פערשידענע אָפענע דראָהונגען. צווייטענס, ווערט דער אָפּנייגונג פון שווייצאַרישען פאָלק געגען דער נאַצי־דאָקטרין און פּראַקטיק אונטערגערוקט דער עקעלהאַפטסטער מאָטיוו, נעהמליך — אונגעצוימטע געלט־גיריגקייט. כ'ווערט דאָרט אויסגעפיהרט, אַז דער וו דע ווילען פי אַזוי פיל שווייצער לגבי דעם נאַציאָנאַל - סאָציאַליזם צאָהלט זיך גוט אָפּ: די שווייצאַרישע באַנקען אַרבייטען מיט פּליטים־געלד. רייכע עמיגראַנטען פיהלען אַן די שווייצאַרישע פּענסיאָנאַטען א.אַ.ו. יא קומען כל־ערליי בעליידיגע אָנגריפען געגען דער שווייצאַרישער רעגירונג, פּרעסע און אַנדערע אינסטיטוציעס און דעמאָקראַטישע איינריכטונגען.

גלייכצייטיג בעהאַנדעלט די שווייצאַרישע פּרעסע מיט גרויס פערביטערונג די פּלוצימדיגע דעמיסיע פון פּראָפעסאָר גוצווילדער, אַ שווייצאַרישען בירגער, וועלכער האָט זייט פיל יאָהרען געגעבען לעקציעס פון אינטערנאַציאָנאַלען רעכט אויף דער היידעלבערגער אוניווערזיטעט. זייט דער היטלער־איבערקעהרעניש זענען פון דייטשע אוניווערזיטעטען — אונטער פערשידענע אויסריידען — בעזייטיגט געוואָרען צאָהלרייכע שווייצאַרישע געלעהרטע, הגם אויף די אוניווערזיטעטען אין דער שווייץ זענען ביז היינט נאָך טעטיג פיל פּראָפעסאָרען פון דייטשער מלוכה־צוגעהעריגקייט, וואָס עטליכע פון זיי טרייבען גאַנץ אָפען נאַצישע פּראָפּאַגאַנדע.

—***—

ראַדיאָ - ווינקעל

דאָס ראַדיאָ - פּראָגראַם פון היינטיגען זומער

70 פּראָצענט מחיק, לייכטע און גע... מיטליכע אוידיציעס, רייכער רעפּער... טואַר פון לעבעדיגען וואָרט

אָנגעהויבענדיג פון 1־טען יוני האָט דער פּוילישער ראַדיאָ אָנגעהויבען געבען דאָס זומער־פּראָגראַם פאַר'ן היינטיגען יאָהר.

קודם־כל קומען די פערגרעסערטע צאָהל מוזיקאַלישע אוידיציעס, וועלכע פערנעהמען דאָ כמעט 70 פּראָצענט און וועט אויך האָבען מיסטען אַ לייכטען און פערוויילונגס־כאַראַקטער. די מוזיקאַלישע אַטראַקציעס זענען דאָ דער גרויסער פעסטיוואַל פון פּוילישער מוזיק, וואָס קומט פאָר דעם 10, 17 און 24 יולי אין הויף פון ... דורכ'ן אָרקעסטער פון פּוילישען ראַדיאָ, ... לידער סימפאָנישע קאָנצערטען פון ווילנער ... אין פּויזען, פון טשעכאָסלאָוואַקיי און פון ... פון דער אויסלענדישער מוזיק וועלען ... ווערען דריי גרויסע סימפאָנישע קאָנצערטען ... לייכטער מוזיק וועלען זיין פּרעהליכע ... וואָדעווילען, רעפּאַרטאַזשען פון פּליטען ... רעטען און אָפּערעטען.

דאָס זומער־פּראָגראַם וועט אויך ... אַ גאַנצע רייהע טראַנסמיסיעס ,וואָס ... ראַדיאָ־הערער פערשידענאַרטיגע אַיינדריקן.

אויך דאָס גערעדטע וואָרט ווערט ... צום כאַראַקטער פון זומער: די אוידיציעס ... קלענערע, לייכטערע, געמיטליכע — אַלץ ... וואָס גיבען דעם ראַדיאָ־הערער וואָס מעהר ... דיגקייט.

די פאָרלעזונגען פון זומער־פּראָגראַם ... איינגעאָרדענט אַזוי, אַז קיין ערנסט־וויסנשאַפטליכען כאַראַקטער זאָלען זיי נישט האָבען, ... אַ מעהר לייכטערען, נעהנטער צו דער נאַטור ... מיט וועלכער מען קומט דאַן אין נעהנטערע ... ריהרונג: למשל: די וועלט פון געוויקסען ... מינעראַלען א. ד. גל. אַ חוץ דעם וועלען ... בען ווערען אַ רייהע שמועסען וועגען ... אויף עקסקורסיעס, זומער־וואַנדערונגען און ... דער. עס וועלען אויך זיין עטליכע סאַטיריש... ליעטאָנען א. ג.: „דער שטאָטמאַן אויף ... וואַנדערונג" אַ חוץ דעם איז אַוועקגעשטעלט ... וואָרען אַ ראַדיאָ־וואַנדערונג איבער ... דאָזיגע אוידיציעס, וואָס וועלען געדויערן ... 15 מינוט וועלען געבען די ראַדיאָ־הערער ... ווי אַזוי איינצואָרדענען און דורכצופיהרען ... פּלוגען.

ערשט די נייע, איינגאַנגען נייע ... אַלע זונטאָג וועט געגעבען ווערען ... אויפ'ן לעבען פון גרויסע מענשען, ... פּאָליטישע כראָניק. די בי־וואָכענטליכע ... גען בערזע, עקספּאָרט, ים־האַנדעל ... אין איין אוידיציע אונטערן נאָמען ... ליכע ידיעות".

די פּראָפּאַגאַנדע פאַר נייע ראַדיאָ־אַפּאַראַטען אין עסטרייך

אין אַ לייט־אַרטיקעל פון דער „... אונטער'ן קאָפּ: „אָפענער בריף צו די ... מאָגען אַלטע ראַדיאָ־אַפּאַראַטען", ווענדעט ... צו אַלע ראַדיאָ - הערערס, וועלכע ... דערויף, וואָס די אוידיציעס קומען ... הערען וואָס אַמאָל ערגער, געזאָגט ... אַז שולדיג אין דעם זענען נאָר די אַלטע ... אַפּאַראַטען. עס איז פּשוט אַנ'אומזין ... אַז די אַפּאַראַטען, וואָס זענען איינגעקויפט ... מיט 6—7 יאָהר צוריק, ווען די ראַדיאָ־... איז נאָך געלעגען אין די וויקעלער, ... קענען זיך צופּאַסען צו די היינטיגע ... סעלעקטיוויטעט. וואָס ווערען וואָס אַ ... גרעסער.

ר. איזראַעל

אויסגעליטערטע נשמות

סענסאַציאָנעל שפּאַנענדער ראָמאַן פון יודישען לעבען

44

— דו ווײסט מיך נישט איבערצייגען. איך וואונדער זיך נישט מעהר בנוגע דער ענדערונג וואָס איז אין דיר אַריינגעטרעטען, הגם איך פערשטעה דיך נאָך עד־היום נישט. אָבער דאָס איז שוין גאָר אַנ'אַנדער ענין. איך וועל דיר נישט שטערען, אויב דו ווילסט זיך פערנעהמען מיט כלל־זאַכען. דו ווײסט האָבען אינדערהיים די פולסטע פרייהייטען, אַבי קום אַהיים...

— דאָס קען נישט פּאַסירען. איך וועל דיר מעהר נישט ענטפערען אויף קיין שום פראַגע אין דער דאָזיגער הינזיכט. אויב דו אַנערקענסט די ענדערונג, וואָס איז אין מיר אַריינגעטרעטען, דאַרפסטו וויסען, אַז דאָס איז מיין לעצט וואָרט אין דער דאָזיגער פראַגע. אויב דו ווײסט מיט מיר רעדען עפּעס אַנדערש רעדען, ביזטו מיין ליבער גאַסט. איין עצה האָסטו, דו זאָלסט זיך אָפּזאָגען מיך אויסצוהאַלטען דאָ אין שטאָט, ביז איך וועל בעקומען אַרבייט.

— אַזוי האָב איך אויך געטראַכט צו טון, — האָט מרדכי זאָמערפעלד געזאָגט — אָבער איך בין דאָך אַ טאַטע, קען איך דען דאָס פועלן ביי מיר? וואָלט איך דען דאָס געקענט צוקוקען? אָבער די ביזט בשום אופן נישט גערעכט. ווײסט ברענגען דערצו, אַז איך וועל ליקווידירען אַלע מיינע געשעפטען אין שטעטעל, פערקויפען פאַר חצי חנם דאָס הויז און וועל זיך צוליב דיר אַריבערציהען אין דער שטאָט אַריין.

— ס'וואָלט געווען די העכסטע צייט דערצו.

אַזוי האָט מרדכי זאָמערפעלד נאָר גערעדט. אין דער אמת'ן האָט ער גאַנץ אַנדערש געטראַכט. ער האָט נישט געהאַט דעם מוט דאָס מיטאַמאָל צו טון. אָבער ער איז געווען ענטשלאָסען זיין טאָכטער צוריק אַהיימצוברענגען אין שטעטעל. ער האָט געוואָלט מיט איהר אַ שידוך טון, און איז געווען זיכער, אַז אַזוי־אַרום וועט ער זיין טאָכטער אַרויסשלאָגען דאָס „משוגעת" פון קאָפּ.

אימיצער האָט אָנגעקלאַפּט אין דער טיר.

— ווער איז דאָרט?

פון דרויסען האָט זיך געהערט אַ מענער־שטים:

— איך דאַרף צו פריילין זאָמערפעלד.

סאָניע האָט זיך שטאַרק פערוואונדערט. זי האָט דאָ נישט געהאַט קיין שום אַזעלכע בעקאַנטשאַפט, וועלכע זאָל זי בעזוכען אין איהר וואוינונג.

נאָך מעהר האָט זיך געוואונדערט מרדכי זאָמערפעלד. ער האָט דאָך נישט געקענט גלויבען, אַז דער בעזוך איז נאָר אַ צופאַל און ביי איהם אין קאָפּ האָט זיך אַריינגעגנבעט דער שרעקליכער געדאַנק וועגען דעם, אַז זיין טאָכטער האָט זיך אַריבער געקליבען אין דער גרויסער שטאָט נאָר צוליב דעם כדי זי זאָל זיין פריי, זאָל קענען אַ לעב טון און זיך נישט דאַרפען פאַר קיינעם בעהאַלטען. דאָס האָט איהם נאָך מעהר פערטיפט אין דער איבערצייגונג, אַז ער מוז זיך בעמיהען מיט אַלע מיטלען צוריקצונעהמען זיין טאָכטער אין שטעטעל אַריין.

סאָניע האָט דערווייל געעפענט די טיר, אויף דער שוועל האָט זיך בעוויזען אַ עלעגאַנטער יונגערמאַן פון די שטענדיג אויסגעפּאַנטעוועטע פאַצעטען. נישט פרעגענדיג צי מען קען, האָט ער געמאַכט עטליכע טריט אין שטוב אַריין, אַראָפּגענומען דעם הוט און העפליך זיך פערנייגט פאַר סאָניען.

— צי האָב איך דעם כבוד צו רעדען מיט פריילין זאָמערפעלד? מיין נאָמען איז פעליקס זאַוואַדזקי.

— דאָס בין איך — האָט סאָניע געענטפערט, אָנגעהמענדיג זיין אויסגעשטרעקטע האַנד. — ביטע זיצט. מיט וואָס קען איך אייך דינען?

— איך האָב מיט אייך איבערצורעדען וועגען אַ געוויסען ענין.

פעליקס האָט געמאַכט אַ בעוועגונג, ווי ער וואָלט געוואָלט אָנווייזען דערויף, אַז דער מענש, וואָס זיצט דאָ אין צימער שטערט איהם. סאָניע האָט פערשטאַנען וואָס ער מיינט און האָט געזאָגט:

— דאָס איז מיין פאָטער. איהר קענט רעדען אונגעשטערט, ווייל פאַר מיין פאָטער האָב איך ביז איצט נישט געהאַט קיין שום סודות.

מרדכי'ן איז אַביסעל לייכטער געוואָרען אויפ'ן האַרצען. אויפ'ן בלויזען געדאַנק, אַז זיין טאָכטער האָט געשעפטען מיט אַזאַ פּאַצעט, איז איהם קאַלט געוואָרען אין די ביינער. דעריבער איז ער געווען צופרידען דערפון, וואָס זיין טאָכטער האָט איהם אַרויסגעצויגען פון דער דאָזיגער פערלעגענהייט. איצט וועט ער זיך דערוויסען וועגען וואָס עס האַנדעלט זיך און וועט נישט דאַרפען חושד זיין סאָניען.

— ווי איהר פערשטעהט, — האָט פעליקס געענטפערט. — איך האָב נישט געוואוסט, אַז דאָס איז אייער פאָטער. כ'האָב געמיינט, אַז דאָס איז אַ פרעמדער מענש. אפשר איז עס אַ גליקליכער צופאַל, וואָס כ'האָב גראָד געטראָפען אויך אייער פאָטער דאָ. דער ענין, וועגען וועלכען איך בין געקומען, האָט אויך אַ שייכות מיט אייך.

סאָניעס נייגיריגקייט איז כסדר געוואַקסען. דאָס בלויזע קומען פון דעם דאָזיגען פעליקס איהר האָט איהר שוין נישט געשמעקט און שוין פון פריהער אויס געהאַט בעשלאָסען צו בעציהען נישט מיט דעם גאַנצען ערנסט צו וואָס ער וועט דאָ רעדען אָדער פאָרלעגען.

— איהר פערשטעהט, האָט פעליקס אָנגעהויבען — זעהענדיג, אַז קיינער פרעגט איהם נישט וואָס ער איז געקומען, — איך בין געקומען אייך וועגען אַנ'ענין פון גאָר אַ גרויסער טובה. דאָס איז נוגע אמת נישט אייך אין דער ערשט, נאָר אייער פאָטער דירעקט. אָבער אונדירעקט האָט עס אַ גרויסען שייכות סיי צו אייך, סיי צו...

— איך הער אייך זעהר אויפמערקזאַם, — האָט סאָניע געזאָגט — און דעם אַלץ מיט גרויס נייגיריגקייט.

— דער ענין האָט אַ שייכות, — האָט פעליקס אָנגעהויבען, אַרויפלעגענדיג אַ פוס אויף דעם אַנדערען פוס און פערוויקלענדיג אַ פּאַפּיראָס, — צו אַ געוויסער געשעהעניש, וואָס איז פאָרגעקומען נישט לאַנג ביי אייך אין שטעטעל. איהר געדענקט דאָך, אַז איך מיין די ערמאָרדונג פון דער פרוי מאַרילאַ אָשעלאָווסקאַ מיט איהר...

סאָניע און איהר פאָטער האָבען זיך זיי האָבען נייגעריג אָנגעקוקט דעם פערזאָן. דעם אָנהויב פון זיין געשפּרעך האָט ער זיי גערופען פערדאַכט.

— געוויס איז דאָס געווען אַ שרעקליכע שעהעניש — האָט סאָניע געענטפערט אויף דעם גאַסט'ס ווייטערדיגע ...

— יאָ, דאָס איז געווען אַ שרעקליכע געשיכטע, ביש, וועלכע האָט געקענט האָבען די ... פאָלגען.

(המשך קומט)

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

דאנערשטאג, 11 יוני
כ"א סיון תרצו

זון-אויפגאנג 3.13
זון-אונטערגאנג 7.58

פרעז. אינזש. גלאזעק פערלאזט לאדז

נאמינירט אלס לייטער פון דער ווילנער באהן-דירעקציע

(—) ווי מען אינפארמירט אונז, וועט דער צייט־ווייליגער לאדזער שטאט-פרעזידענט, אינזשיניער וואצלאוו גלאזעק פערלאזן אין די נאהעגסטע טעג לאדז.

פרעז. גלאזעק, וועלכער איז א בעקאנטער טוער און האט גרויסע פערדינסטען אין באהן-וועזען, איז נאמינירט געווארען אלס לייטער פון דער ווילנער באהן־דירעקציע.

פרעזידענט גלאזעק וועט שוין דעם 20-טען יוני פערלאזן לאדז, און איבערנעמען זיין נייעם אמט.

עס ווערט ערווארט די טעג די נאמינאציע פון א נייעם צייטווייליגען פרעזידענט.

דערווייל וועט די פונקציעס פון פרעזידענט איבערנעמען דער וויצע-פרעזידענט מיקאלאי באד־לעווסקי.

דער אנטי-טיפוס-טאג אין לאדז

דעם 12. יוני, וועלכער איז בעשטימט געווארען אלס אנטי־טיפוס־טאג, וועט אדורכגעפיהרט ווערען אן'אלזייטיגע פראפאגאנדע פון קאמף מיט בויך־טיפוס, וועלכער פערשפרייט זיך אויף אן'עפידעמי־שען אופן אין לאדז אין די פריהלינג און זומער־חדשים. איינע פון די הויפטסיבות צוליב וועלכע עס פערשפרייט זיך דער בויך־טיפוס, איז דאס פעהלען פון בעוואוסטזיין בנוגע די עלעמענטארסטע פאר־ווערונגען פון היגיענע.

דער אנטי־טיפוס־טאג צילט צו פערשפרייטען ידיעות וועגען די וועגען, דורך וועלכע ס'ווערען איי־בערטראגען די טיפוס־באצילען און די אופנים פון קאמף מיט דער דאזיגער קראנקהייט.

דער אויספיהרונגס־קאמיטעט פון „אנטי־טיפוס טאג" האט דאס גרעסטע געוויכט געלעגט אויף דער פראפאגאנדע דורך די שולען. דעם 12. יוני וועלען אין אלע שולען פארקומען שמועסן וועגען בויך־טיפוס. אזעלכע שמועסן וועלען אויך געפיהרט ווע־רען דורך דאקטוירים אין די מיטעל־שולען און פרא־פעסיאנעלע שולען.

אין די פאלקס־שולען וועט מען צוטיילען צווישן די ארימע קינדער, פדי אונטערצושטרייכען די בעדיי־טונג פון ריינקייט אין קאמף מיט בויך־טיפוס. אין 54 שולען, וואס געפינען זיך אין צפון און אין דרום טייל פון דער שטאט וועט די זייף פערטיילט ווערען אלע קינדער. ס'וועט ארויסגעגעבען ווערען אנ'ערך 50 טויזענט שטיקלעך זייף. דאס געזונדהייטס דער פארטאמענט ביים מיניסטעריום פאר עפענטליכע שוץ האט אויף דעם צוועק סובסידירט א סומע פון 500 זל. און די אובעזפיעטשאלניע 1500 זל. א חוץ דעם האט דער קאמפעראט וועו פעראבאנד מטרב נע־וען אויף דעם צוועק 212 קילא זייף.

די שטאט־פערוואלטונג האט בעשטימט אויף דער אנטי־טיפוס־פראפאגאנדע 1400 זל.

די געזונדהייטס־אפטיילונג ביי דער לאדזער שטאט־פערוואלטונג האט ארויסגעגעבען 4 טוי־זענד פערשידענע פראפאגאנדע פלאקאטען, וועלכע וועלען אויסגעהאנגען ווערען אין די גאסען און אין שולען.

דער ראדיא וועט געבען פערשידענע פראפא־גאנדע לאזונגען, אין אלע לאדזער צייטונגען וועלען געדרוקט ווערען ארטיקלען וועגען בויך־טיפוס.

בעפרייט די 22 אנגעקלאגטע

אין דעם גרויסען פאליטישען פראצעס אין לאדז

(א) אין קרייז־געריכט איז נעכטען פארגע־קומען א פאליטישער פראצעס. אויף דער בעשול־דיגונגס-באנק זענען געזעסען 22 פערזאן, וועלכע זענען אנגעקלאגט געווארען, אז זיי האבען געהערט צו דעם קבלת-פנים קאמיטעט, אויפצונעמען אין לאדז די דעלעגאציע פון אנטי־פאשיסטישען קאמי־טעט, וואס איז ארגאניזירט געווארען פון פוילישע ארבייטער אין אויסלאנד. די דעלעגאציע האט גע־זאלט קומען קיין לאדז אין אויגוסט 1935. די דע־לעגאציע האט אויך געהאט די אויפגאבע, זיך צו בעקענען מיט דער לאגע פון די פאלישע ארע־סטאנטען.

אין שייכות מיט דעם אנקומען פון דער דעלע־גאציע, האט די פאליציי בעקומען ידיעות, אז דער דאזיגער קבלת פנים-קאמיטעט זאל פערוואנדעלט ווערען אין א שטענדיגען קאמיטעט צו געבען הילף די ארעסטאנטען וואס זיצען פאר אנטי־פאשיסטי־שער טעטיגקייט.

דעם 16-טען יוני 1935 האט פאליציי בעלא־גערט דעם לאקאל פון לעהרע־פעראיין (פעטריק. 79) וואו ס'איז פארגעקומען א זיצונג פון די קא־מיטעט-מיטגלידער. די אנוועזענדע 22 פערזאן צו־זאמען מיט דאקומענטען זענען ארעסטירט געווארען. נעכטען זענען אויף דער בעשולדיגונגס-באנק געזעסען: מרים מילשטיין, זיגמונד ניעשוויסקי, איגנאץ לאז, טאמאש קאפיץ, שמואל פאזנאנסקי, זיסקינד ברודניעווסקי, ווי קטאר גייזלער, יאקוב בע־לער, אהרן פאזאשטשאק, משה שאכטער, פאולינא קליין, חיה ליפשיץ, אנטאני קוביק, פסח גלייט, יעקב שלאזאוויטש, מיכאלינא געפאן, שבע יענטש־מיען, מיכאל סאקאלאווסקי יוזעף דאמבראווסקי, הערש קראמאן, יאן ווערוואס און רייזעל בליבוים.

נאך די רעדעס פון די אדוואקאטען: וואכטעל, פריד, קעפנער, הערץ און אפעלקאנט הערץ א. אנד. האט דאס געריכט אלע 22 אנגעקלאגטע בע־פרייט פון יעדער שטראף.

גנבים אין בורמישט'ס ווילע

אייז גנב דערשאסען.—2 אנטלאפען

(א) נעכטען האבען אומבעקאנטע גנבים זיך אר־ריינבעקומען אין דער ווילע פון רודא־פאביאניצער בורגמייסטער, וולאדזימיעזש גזשיבאווסקי (פיעראצ־קיענא 5).

די גנבים האבען צוגערויבט פערשידענע זאכען אין דער ווערט פון טויזענד זל. און כאטש זיי זע־נען בעמערקט געווארען דורכן בורמישטש, וועלכער האט זיך אויפגעכאפט פון שלאף און אנגעהויבען מיט א רעוואלווער אין האנד זיי נאכצויאגען, זענען זיי געלונגען צו אנטלויפען מיט דער גנבה.

די אלארמירטע פאליציי האט דורכגעפיהרט א אבלאווע.

אין דערפריה האט א פאליציי־פאטרול פער־האלטען א פערדעכטיגען פערשוין, וועלכער האט אבער אנגעהויבען צו שיסען אויף דער פאליציי. די צוויי אנדערע באנדיטען זענען דערווייל נעלם געווארען מיט דער גנבה.

די פאליציי האט געשאסען מיט א שיסעריי. איין באנדיט איז געפאלען א פערוואונדעטער. ווי ס'האט זיך שפעטער ארויסגעוויזען, איז דאס געווען דער 20־יעהריגער ארבייטסלאזער מאהלער, מיעטשי־סלאוו גוואיזדו (רודא, זאוולאצקא 12), דער פערוואונ־דעטער איז שפעטער פון די וואונדען געשטארבען.

די פאליציי פיהרט אנ'ענערגישע אויספארשונג צו כאפען די אנטלאפענע צוויי באנדיטען.

געגען אקופאציע-שטרייקען

קאנפערענץ ביי'ם ארבייטס-אינספעקטאר מיט דעלעגאטען פון די קלאסען-פעראיינען

(א) אונטער'ן פארזיץ פון ארבייטס־אינספעקטאר וויזשיקאווסקי, איז פארגעקומען א קאנפערענץ מיט'ן אנטייל פון דעלעגאטען פון ז.ז.ז. „פראצא" כ.ז.ז., ז.ז.פ. און קלאסען־פעראיין.

דער אינספעקטאר האט אנגעוויזען אויף דער גרויסער צאהל אקופאציע־שטרייקען, וועלכע זער־רען לעצטענס אפט פראקלאמירט נישט אויסנוצענדיג אנדערע מיטלען און ברענגען שאדען מאראליש און פיזיש די ארבייטער־מאסען.

דער אינספעקטאר האט צום סוף אפעלירט צו די דעלעגאטען פון די פעראיינען, אז פאר די דעלעגאטען זאל אייגעשטעלט ווערען א געוויסע נארמע, פאר זייער טעטיגקייט, און אקופאציע שטרייקען זאלען פראקלאמירט ווערען נאך דעמאלס, ווען אלע אנדערע מעגליכע מיטלען וועלען שוין אויסגענוצט זיין.

אין רעזולטאט איז אנגענומען געווארען א פרינציפיעלע נארמע, אז אין פאל פון א קאנפליקט הויבט דער פאבריקס־דעלעגאט אן אליין צו פער־טראקטירען, און ווען די אונטערהאנדלונגען גיבען נישט קיין רעזולטאטען, ווענדעט ער זיך צו די פראפעסיאנעלע פעראיינען, ווען אויך זייערע אונטער־האנדלונגען גיבען נישט קיין רעזולטאטען, ווערט דער גאנצער ענין איבערגעשיקט צום ארבייטס־אינספעקטאר.

ווען אבער אלע בעמיהונגען פון גוטוויליגען ליקווידירען דעם סכסוך שעפען זיך אויס, קאן ערשט דעמאלס אנגענומען ווערען א שטרייק־אקציע.

א חוץ דעם, איז אויך אנגענומען געווארען די ליניע פארן רעגולאמין פאר די פאבריקס־דעל־עגאטען, ווי אזוי צו זעהלען דעלעגאטען, זייערע פולשטענדיגע רעכט, און פערפליכטונג, אז זיי וועלען נישט דערלאזען צו ארויסטרעטונגען.

טעאטער „ראזמאיטאשטשי"
ציגעל - גאס 27. טעל. 112-25.
דיר.: דוד צעלמייסטער.

אויפ'ן אלגעמיינעם פערלאנג
פראלאנגירט די גאסטשפילען פון
„אראראט"
קינסטל. אנפ.: מ. בראדערזאן

היינט, דאנערשטאג, 9 אוונט
צווייטער גרויסער לאד-פראגראם א. נ.
„משה קאפויער"
רעזשי: ש. דזשיגאן און י. שומאכער.
אונזער אנסאמבל: חנה נראסבערג, שיינע מרים. מאלווינא ראפעל. יואל בערגמאן, ש. דזשיגאן, וול. גאדיק, סאם היאר, פ. פולאוווער, י. שומאכער. קאנפעראנסיער: וול. גאדיק. דיריגענט: ד. ביינעלמאן.

2 טויטע קינדער אין א קעסטעל

געפונען בעגראבען אין דר'ערד

(א) אין דארף סאקי אונטער פיעטריקאוו האר־בען ארבייטער ביים בויען א פארקאן, גראבענדיג אין דער ערד, אנגעטראפען אויף א הילצערן קעס־טעל, אין וועלכען ס'זענען געלעגען צוויי קינדער מעדלעך. ווי ס'ווייזט אויס א צווילינג. די קינדער זענען 6 וואכען אלט. ס'איז אויך פעסטגעשטעלט געווארען, אז די קינדער זענען בעגראבען ערשט עטליכע טעג. פאליציי זוכט די פערברעכערישע מוטער.

Dr. med.
Sadokierski
כירורג פון צייהן און יאסלעס
Piotrkowska 164 tel 114-20

Dr. REICHER
פאלודניאווא 28, טעל. 120-93
ספעציאליסט
פאר מענער - שוואכע - בעהאנדלונג
מעקסועלע בעראטונגען פון פסיכא - אנאליזען
נעמט אן פון 8—11 פון 5—8 אוונט.
זונטאג אין חגאות פ'ז 9—1

קייז ארץ-ישראל
גרופענווייז און אינדיווידועל.
ביליגע פרייזען. גוטע בעדינגונגען.
פינקטליכע בעהאנדלונג.

קליין וויזע ד. 30/6 פון 95 זל.

ים-אויספלוג לאנדאן—אמסטערדאם
דעם 7/7–16/7 פון 210 זל.

„פיארדי—נארוועגי"
דעם 19/7–30/7 פון 330 זל.

אויסלענדישע הנחה-און קוראציע-פעסער.
פארשטעהערשאפט פון „אינטוריסט"
אויספלוגען און רייזעס קיין רוסלאנד.
ברענגען קרובים פון רוסלאנד קיין פוילען.
אינפארמאציעס ערטיילט
דאס יודישע רייזע-ביורא
Union Lloyd
Piotrkowska 42, tel. 107-87.

פאבאר 1915

מארגען פרייטאג, ד. 12. דארפען זיך שטעלן צו דער פאבאר־קאמיסיע נומער 1 די פאבאראווצעס, וואס זענען געבוירען אין 1915, וועלכע וואוינען אויפן שטח פון 11. קאמיסאריאט און זייערע פא־מיליען־נעמען הויבען זיך אן מיט

P, R, S, Sz, T, U, W, Z

פאר דער פאבאר־קאמיסיע נומער 2 — פא־בארראווצעס פון 1914, קאטעגאריע „בע", די וואס וואוינען אויפן שטח פון 7. און 10. קאמיסאריא־טען — אלע.

אפטייקען.

היינטיגע נאכט - דיזשורען

(א) היינט פיינאכט דיזשורירען:

קאהאנע (לימאנאווסקיעגא 80); טראוקאווסקי (בזשעזשינער 56); קאפראווסקי (נאוואמיעסקא 15); ראזענבלום (שרודמיעסקא 21); באר־טאשעווסקי (פיעטריקאווער 95); טשינסקי (ראקאטשינסקי 53); סקווארטשינסקי (קאנטנא 54); שיניעצקא זשגאו־סקא 59).

ליקווידירט דעם סכסוך

צווישען מאגיסטראט מיט'ן קריסט־ליכען דאבראטשינאשטש

(א). דער סכסוך צווישען מאגיסטראט מיט דעם קריסטליכען דאבראטשינאשטש איז ענדליך ליקווידירט געווארען. ס'האט זיך געהאנדעלט וועגן דעם אייגענטום פון פשיטולעק אויף צמענ־טארנע 10 און 10a.

די מיסיע צו ערלעדיגען דעם קאנפליקט. האט אויף זיך גענומען דער וואיעוואדע ה' האוקע־נאהאס. אלס ארביטער איז אויסגעוועהלט געווא־רען נאטשעלניק יאנישעווסקי.

פערזענליכעס

דער קאמענדאנט פון דער לאדזער קרייז־פאליציי קאמיסאר קאציפער איז ארויסגעפאהרען אויף אור־לויב. איהם פערטרעט דער קאמיסאר קוסטער.

קלאנג-קינא-טעאטער
ZACHETA
זגערזשער 26.
היינט און פאלג. טעג!
גרויסער דאפעלטער פראגראם
I.
דאס געהיימניס פון פעראק
II.
„אויף סיביר"
אין די הויפט-ראלען:
Jadwiga Smosarska
i Adam Brodzisz
אנהויב 4 נאכמ. שבת און זונטאג 12 ביטאג.

Przyszłość młodego pokolenia, jego zdrowie i tężyzna a więc i PRZYSZŁOŚĆ POLSKI
[w]ymaga Twej Pomocy na rzecz akcij kolonij letnich dla słabowitych i zagrożonych gruźlicą dzieci.

קליינער פעליעטאָן

אייזען!

— אז איך זאג אייך — זאגט שמיל־שמעלק[י] — די דייטשען האָבען וואזשנע קעפּ, זאג איך עס [...] פון קאָפּ אַרויס!

ס'איז נישט סתם אין דער וועלט קיין [...] ס'איז אייזען!

ערשט נעכטען — זאגט ער — האָב איך [...] רעכט פערשטאַנען!

נעכטען, אז איך האָב אדורכגעלייענט [...] טונג, ווי־אַזוי די דייטשען מאכען געלד [...] נירעמבערגער געזעצען — האָב איך ערשט [...] געוואוּ[ס]ט, ווי ס'געהער צו זיין, וואָס עס הייסט [...] חכם, וואָס עס הייסט, אַלס אויסרעכענען אויף [...] האָר (מיט א פּתח) און אויף דער סעקונדע!

אין דייטשלאַנד ווייסען מיר איז איצט [...] גרויסע, געהאַקטע צרות: מען פרעסט בלוי[...] זאַצען — נישט קיין פּוטער, נישט קיין [...] נישט קיין דאָס און נישט קיין יענץ, (דאָס און [...] איז אפילו יא דאָ לרוב!) און ביי די אַלע [...] איז קיין פּרנסה נישטא!

וואָס זשע טוט יעקע?

יעקע — ווייזט אויס — איז נישט דאָס, [...] וואָס מ'האַלט איהם, האָט ער זיך מקדים געווען [...] זיך אַסעקורירט מיט די נירענבערגער געזעצען [...]

וועט איהר דאָך פרעגען למה ענין נירענב[ערגער] געזעצען אצל הר סיני?

טאָ האָט זשע געדולד און האָרכט א מעשה: נעמט למשל אזא זאך: ס'איז פאַרהאַן [...] פאַרל, לאמיר אָננעהמען, ריינע אריער, [...] און גרעטעל.

דאַרף העגזעל און גרעטעל האָבען געלד. ס'איז נישטא — נישטא ביי וואָס צו פּטר[ן] שלעכט און ביטער. ס'איז נישטא — נישט [...] חומר און נישט קיין לבנים, און ס'איז זויער [...] געמיינעם...

איין זאך איז אָבער יא דאָ: די נירענבערגער געזעצען!

און אז עס איז דאָ אזא טייערע, אזא פי[...] ווי די נירענבערגער געזעצען, איז דאָך ני[...] — איזט דאָס פאָטערלאַנד געראַטעט — און [...] א פון פריהעראויס אויסגעאַרבייטען פּלאַן [...] פריילין הבתולה הצנועה מרת גרעטעל מיט [...] מאוּעס אין בעטעל, און ס'איז פיין און שיי[ן] גיי־מאַך דערפון א פּאַרטרעטעל — קומט [...] העגזעל מיט נאך א 2—2 בהורים רודאלף או[...] און בכדי אַרויסקאַפּ'ען זיך פון דער ראַסען [...] מוז געבען אזא אָנקעל מאוּעס בעצאָהלען [...] ,200, 300 מארק, און פּטור אנ'עסק, אראָ[...] מאַרק...

אַלע זענען צופרידען: אי העגזעל און [...] (די זאך איז געשטיגען!), אי אפילו דער [...] זעס (ס'האָט דאָך געקאָנט זיין ערגער!).

יאַ־יאַ — זאגט שמיל־שמעלקי — [...] נישט פון אייזען!.. דערפאַר אָבער [...] גרויסע קאָפּ־מענשען!.. אַלץ הייסט, קעפּ! [...]

שמיל שמעלק[י]

גאַז אין יעדן האַנדווער[ק] ווערקשטעל איז אונבאַדינגטער הייץ־מאַטעריאַל. העכסטע מדרגה פון בעקוועמלי[כקייט] און ביליגקייט! ספּעציעלע צוגעפּאַסטע צו די געברויכן פון הא[נדווערק] די פּערקלענערטע פּרייזען פון גאַז ערמעגלי[כן] אינסטאַלירען גאַז אפילו אין דער קל[ענסטער] האַנדווערקער־אונטערנעה[מונג]. אינפאָרמאַציעס עקסטראַ אומזיסט די שטעטישע גאַזאַווניע אין לאָ[דז] טאַרגאָווע 18, טעל. 195=85 אָדער דאָס געוועלב פון דער גאַז[אָווניע] פּיעטריקאָווער 40, טעל. 121-08. אינסטאַלאַציעס אויף ראַ[טעס]

די לעצטע טעג פון דער האַנדווערמער־יאַריד־אויסשטעלונג

דעם קומענדיגען זונטאַג, דעם 14־טן [...] ווערט ענדגילטיג פערמאַכט די לאָדזשער [האַנד]ווערקער־אויסשטעלונג־יאַריד אין סטאַשיץ־פּאַ[רק].

צוליב דעם האָבען די לעצטע צייט [...] שטעלונג באַזוכט פיל אויספלוגען. די פּער[...] רעסירונג איז זעהר גרויס.

די אויסשטעלונג איז אָפען פון 9 [...] 10 אָוענד.

די רעדוקציע פון אריינגאַנגס־פּריי[ז] צוגענגליך די ברייטע שיכטען פון דער [...] רונג נאך צו געניסען פון באַזוכען די אויס[...]

היינט פון 12 ביז 3 נאָכמיטאַג וו[עט] דער אויסשטעלונג פאָרקומען א פריהמאָר[...] צערט, אויסגעפיהרט דורך דעם אָרקעסטר [...] 31־טען שיטער־פּולק. 8 א זייגער אָוענד [...] רער קאָנצערט און ראַדיאָ־אויִדיציעס.

אַנ'ענטפער פון „אָרט“ דעם ה' א. מ. האַרטגלאַס אין „היינט“

(בריף אין רעדאַקציע)

ה' רעדאַקציע פון „נייעם פאָלקסבלאַט“ לאָדז.

מיר דערלויבען זיך אייך צו בעטען, צו פערעפענטליכען אין אייער װ. צייטונג אונזערע בעמערקונגען וועגען דעם אַרטיקעל פון א. מ. האַרטגלאַס „מיט אונז אָדער געגען אונז“ („היינט“ נומער 123 פון 31. מאַי ד. י.).

אַזוי ווי דער אַרטיקעל קען ברענגען א גרויסען שאָדען דער געזעלשאַפט „אָרט“ אין לאָדז, בעטראַכטען מיר זיך פאַר בערעכטיגט צו נעהמען א וואָרט בנוגע די אויספיהרונגען פון ה' האַרטגלאַס וועגען „אָרט“.

ה' האַרטגלאַס שרייבט: „יעדעם קינד ווייסט, אז דער „אָרט“ אין פּוילען איז אומפּאַרטייאיש נאָר ביי... געלד־זאַמלונגען, אָבער ביים אויסגעבען דאָס געלד און ביים אָנגעבען דעם טאָן אין זיין טעטיגקייט, איז דער „אָרט“ אין פּוילען אויסגעגטליך אַנ'אויסגעשפּראָכען בונדיסטישע, יעהופּאָלס א לינקער אַנטי־ציוניסטישע פּאָזיציע“.

מיר נעהמען אָן, אז די דאָזיגע מיינונג איז נישט די מיינונג פון דער ציוניסטישער צענטראַלע, נאָר א פּערזענליכע מיינונג פון ה' האַרטגלאַס. מיר בעטראַכטען עס אלס א גרויסע אומפּערענטוואָרטליכקייט אַזוי סומאַריש צו כאַראַקטעריזירען א געזעלשאַפט, וואָס אויפן געביט פון פּראָדוקטיוויזאַציע און אינדוסטריאַליזאַציע פון די יודישע מאַסען, שפּילט א פיהרענדיגע ראָלע אין פּוילען.

בלויז אין לאָדז האָבען העכער 7000 פּערזאָן בעקומען זייער פאַך־אויסבילדונג אין „אָרט“. פון זיי האָט בערך 1 דריטעל עמיגרירט און צום גרעסטען טייל קיין פּאַלעסטינא. אין לאָדז האָט ה' געזעלשאַפט „אָרט“ אָרגאַניזירט די ערשטע יודישע קאָאָפּעראַטיווע מעכאַנישע וועבעריי, וואָס האָט גרויסע פּרינציפּיעלע בעדייטונג פאַרן יודישען האַנדוועבער בכלל. „אָרט“ שטייט בראש פון א ריהע אַנדערע סאָציאַלע אויפּטאַבען אויפן געביט פון האַנדווערק און פאַבריקאַרבייט.

ווער אין דער יודישער גאַס האָט דאָס מאַראַלישע רעכט אין דער היינטיגער שווערער קריזיס־צייט צו וואַרפען שטיינער אויף אַנ'אינסטיטוציע, וואָס פיהרט אזא פּראָדוקטיווע סאָציאַלע אַרבייט פאַר די גרויסע יודישע מאַסען?

און איצט קומען מיר צו פּרטים:

„דער „אָרט“ איז אומפּאַרטייאיש נאָר ביי געלד־זאַמלונגען, אָבער ביים אויסגעבען דאָס געלד, איז דער „אָרט“ אויסגעגטליך (?) אַנ'אויסגעשפּראָכען (?) בונדיסטישע (?) יעהופּאָלס (!) א לינקציוניסטישע (?) פּאָזיציע“.

אויף וואָס „אָרט“ גיט אויס דאָס טעזאַמעלטע געלד איז פאַר קיינעם קיין סוד נישט און דערפאַר פרעגען מיר: וואָס האָט די איינאָרדנונג פון פאַך־קורסען, לעהרווערשטאַטען, בעזאָרגען האַנדווערקער מיט מאַשינען אויף לאַנגטערמיניגע ראַטעס, — צו טוּן מיט בונדיסטישע אָדער „יעהופּאָלס“ מיט „לינקאַנטי־ציוניסטישער“ טענדענצען צו טוּן?

קיינער וועט נישט בעהויפּטען, אז העלפען די אַרבייטענדיגע יודישע פּויפּער־זיחטע מאַסען אין פאַבריקען, אָדער געבענדיג זיי א פאַך אין האַנט, אויף וועלכען זיי קאָנען זיך שטיצען ביי עווענטועלער עמיגראַציע, הויפּטזעכליך קיין פּאַלעסטינא און אַנדערע לענדער, אז דערצו מוז מען זיין א נאַאיווער „גזוטמוטיקער“ פּאָליטאַמיסטיש־טעשטימטער עסקן.

און אפשר ליגט דער בונדיסטישער „יעדענפאַלס“ דער „לינקאַנטי־ציוניסטישער טאָן“ אין דעם, וואָס אַלע אינסטיטוציעס פון „אָרט“, ווי אויך דער וועבעריי־קאָאָפּעראַטיוו, זענען פערשלאָסען אין שבת און אין אַלע אַנדערע יודישע יום־טובים?

צו דער כאַראַקטעריסטיק ווילען מיר נאך צוגעבען פאָלגענדעס:

לויטן פּראָטאָקאָל פון א פערוואַלטונג־זיצונג פון „אָרט“ אין לאָדז, דעם 22־8 1933 יאָהר, איז צו זעהן, אז ביים אָנגעמען קאַנדידאַטען אלס שילער פאַר דער מעכאַנישער טריקאָטאַזש־אָפּטיילונג, איז בעשלאָסען געוואָרען צו בעפּאָרצוגען די פּערזאָנען, וואָס עמיגרירען קיין פּאַלעסטינא.

דער אומפּאַרטייאישער כאַראַקטער פון דער „אָרט“־טעטיגקייט איז א לאַנגבעוויזענער פאַקט און דערפאַר מוזען מיר קאַטעגאָריש אָפּוואַרפען די נישט־בעגרינדעטע דערקלערונגען פון ה' האַרטגלאַס. מיר בעטראַכטען זיין אַרויסטרעטונג געגען „אָרט“ אלס א פּערזענליכע אומפּעראַנטוואָרטליכע סאָציאַל־שעדליכע ענונציאַציע, וואָס איז מסוגל צו שטערען די באמת קאָנסטרוקטיווע אַרבייט לטובת די יודישע מאַסען אין פּוילען. —

מיט דרך ארץ

אין נאָמען פון „אָרט“ אין לאָדז

פּרעזעס — דיר ש. ווישעוויאַנסקי

פערוואַלטונג: א. לעקיך, שמואל פויסט.

אַלע לאָדזער יודען!

טרעפען זיך היינט, דאָנערשטאָג, ד. 11־טען ד. ח. אין „העלענאָוו“, וואו עס טרעט אויף דער וועלט־בעריהמטער אויבערקאַנטאָר **משה קוסעוויצקי** און מיט אייער בעזוך וועט איהר אונטערשטיצען די וויכטיגסטע אינסטיטוציע ביי אונז אין שטאָט

די נאַכט־פּאָגאָטאָוויע ביי „לינת־הצדק“

סינדיקאַט פון בערעטען־עקספּאָרט

וועט ברענגען שאָדען דער עקספּאָרט־איניציאַטיווע

(אג) אין משך פון די לעצטע פּאָר טעג זענען די לאָדזער עקספּאָרטערען פון בערעטען איבערראַשט געוואָרען פון דער ידיעה, אז עס זאָל געשאַפען ווערען א צענטראַלער סינדיקאַט פאַר'ן עקספּאָרט פון בערעטען. דער דאָזיגער סינדיקאַט זאָל גרופּירען נאָר אייניגע גרעסערע פירמען און עס זאָלען איגנאָנצען אויסגעמיטען ווערען אַלע קליינע עקספּאָרטערען.

די דאָזיגע ידיעה איז זעהר וויכטיג און אויב זי זאָל זיך בעשטעטיגען וועט זי ראַדיקאַל ענדערען דעם כאַראַקטער פון דעם בערעטען עקספּאָרט. דער הויפּט ציל פון בערעטען סינדיקאַט זאָל זיין:

1) פעסטשטעלען העכערע פּרייזען עקספּאָרט־פּרייזען פאַר בערעטען ווי די ביז־איצטיגע.

2) עלימינירען די קלענערע בערעטען פּראָדוּצענטען און אַזוי אַרום מאָנאָפּאָליזירען דעם עקספּאָרט נאָר אין א פּאָר הענד.

סיי דער ערשטער ציל, ווי אויך דער צווייטער, זענען פאַר די אינטערעסען פון פּוילישען עקספּאָרט אויסערגעוועהנליך שעדליך און קענען דערפיהרען, אז דער עקספּאָרט פון בערעטען זאָל פולשטענדיג צוזאַמענברעכען, ווייל עס וועט געמאַכט ווערען א סוף צו דער פּריוואַטער איניציאַטיווע. עס דאַרף בעטאָנט ווערען, אז דער געדאַנק צו שאַפען א סינדיקאַט פון בערעטען עקספּאָרט איז ענטשטאַנען ביי די וואַרשאַווער גרעסערע פירמען, וואָס ווילען פּטור ווערען פון דער קאָנקורענץ פון עטליכע 20 וואַרשאַווער און לאָדזער פירמען.

פון צענטראַל־קאָמיטעט פון „פּועלי אגודת ישראל“ אין פּוילען

(קאָמוניקאַט)

ווי ס'איז שוין בעקאַנט, האָט די אָרטאָדאָקסישע אַרבייטער־אָרגאַניזאַציע „פּועלי אגודת ישראל“, אָנגעקניפּט א קאָנטאַקט מיט די איניציאַטאָרען פון די אַרבייטער־קאָנגרעסען געגען אַנטיסעמיטיזם, וואָס ווערען גערופען פון לאַנד־ראַט און פון „פּ. צ.“ בנוגע אַנשליסען זיך אין די קאָנגרעסען אויף געוויסע תנאים. פּא"י האָט געוואָלט לענקען די אַרבייט פון די קאָנגרעסען אין דער ריכטונג, אז בעת דער גאַנצער אַקציע, זאָל אויסשליסליך געטומען ווערען אין אַכט — דער קאַמף געגען אַנטיסעמיטיזם, וועלכער בושעוועט איצט בעזונדערס שטאַרק. דאַגעגען דאַרף לחלוטין אויסגעמיטען ווערען אַלע אַרט פּאַרטייאישע לאָזונגען און אָנגריפען געגען רעליגיעזען כאַראַקטער פון יודישען לעבען.

פּועלי אגודת ישראל האָט בעת די לענגערע אונטערהאַנדלונגען מיט די קאָנגרעס־איניציאַטאָרען, אָנגעוויזען אויף דער שעדליכקייט און זינלאָזיגקייט אויסצונוצען דעם ערנסטען מאָמענט פון קאַמף בעגען פאַשיזם און אַנטיסעמיטיזם, אויף זייטיגע ענינים, וועלכע האָבען כלל נישט קיין שייכות צו דער פּראַקלאַמירטער אַקציע.

ליידער, האָבען ווי תמיד, די פיהרער פון ביידע קאָנגרעסען, נישט געוואָלט מוותר זיין אויף זייערע ענג־פּאַרטייאישע קליינזעל־אינטערעסען און אונזערע גערעכטע פאָדערונגען נישט גענומען אין אַכט.

מיר האָבען דעריבער בעשלאָסען, זיך נישט צו בעטייליגען אין די אַרבייטער־קאָנגרעסען געגען אַנטיסעמיטיזם, פון לאַנד־ראַט און פון „פּ. צ.“

מיר פאָדערן אויף די רעליגיעזע אַרבייטער־שאַפט אין גאַנצען לאַנד צו באָיקאָטירען די דאָזיגע קאָנגרעסען, ווייל עס ווערט דאָ אויסגעשפּילט א קאַמף צווישען צוויי יודישע אַרבייטער־פּאַרטייען און מיט'ן אמת'ן קאַמף פאַר דער יודישער אַרבייטער־זאַך האָבען די קאָנגרעסען קיין שום שייכות נישט.

צענטראַל־קאָמיטעט פון „פּועלי אגודת ישראל“ אין פּוילען.

רייז מוז זיין!

סאַניטאַרע רעוויזיעס אויף די הויפּען־שטראָפען פאַר נישט האַלטען רייז

(א) די סאַניטאַר־קאָמיסיע פיהרט לעצטענס אַדורך רעוויזיעס אויף די הויפען. טרעפען־הייזער, ביסט־קאַסטענס און בוידעמער צי ס'זענען אויסגערוימט געוואָרען די שמאַטעס און אַנדערע שמוץ.

בעת די רעוויזיעס זענען צוזאַמענגעשטעלט געוואָרען פיל פּראָטאָקאָלען און די איינהאַבער וועלען בעשטראָפט ווערען, 32 הויזבעזיצער און אַדמיניסטראַטאָרען זענען שוין פון דער סטאַראָסטווע בעשטראָפט געוואָרען פון 10 ביז 50 זל. שטראָף אָדער אַרעסט.

קאָנטראָלעס אין די בעקערייען

פאָדערן די בעקער־אַרבייטער

(א) אין פאַראיינס־לאָקאַל (נאָוואָט 23) איז פאָרגעקומען א פערזאַמלונג פון די בעקער־אַרבייטער, אויף וועלכער ס'איז בעטראַכט געוואָרען די סיטואַציע אין די בעקערייען נאך דעם שליסען די קאָלעקטיווע אָפּמאַכען. ס'איז פעסטגעשטעלט געוואָרען, אז פיל בעקעריי־בעזיצער האַלטען זיך נישט ביים 8 שעה'דיגען אַרבייטסטאָג און אַנד. ס'איז בעשלאָסען געוואָרען, זיך צו ווענדען צום אַרבייטס־אינספּעקטאָר וועגען אַדורכפיהרען קאָנטראָלעס אין די בעקערייען.

בויך־טיפוס איז א קראַנקהייט פון שמוציגע הענד— וואַשט די הענד פאַר יעדען עסען

געקינדיגט 600 אַרבייטער

פון הינדלער'ס פאַבריק

(א) אין קינדלער'ס פאַבריק אין פּאַביאַניץ, זענען געקינדיגט געוואָרען פון דער אַרבייט 600 אַרבייטער, וועלכע ווערען שוין סוף היינטיגע וואָך בעפרייט פון דער אַרבייט.

געענדיגט דער אָקופּאַציע־שטרייק

אויפן ספּאָרט־פּלאַץ פון ל. ק. ס.

(א) דער אָקופּאַציע־שטרייק פון די סעזאָן־אַרבייטער, וואָס זענען בעשעפטיגט ביי די אַרבייטען אויפ'ן ספּאָרט־פּלאַץ פון ל. ק. ס. איז נעכטען געוואָרען ליקווידירט. די אַרבייטער האָבען מסכים געווען אויף 3 טעג אַרבייט אין דער וואָך.

ווידער אַנ'אָקופּאַציע־שטרייק

(א) נעכטען האָט אין דער שפּינעריי פון דער פירמע וועוווער און רויל (קאָפּערניקאַ 38) אויסגעבראָכען אַנ'אָקופּאַציע־שטרייק. הונדערט אַרבייטער האָבען געוואָרפען די אַרבייט און פערבליבען אין דער פאַבריק. מיט דעם ענין פערנעמען זיך די קל. פעראיינען.

שרעקליכער צופאַל

מיט א דאָרפישען ראָווער־פאָהרער

(א) אויף בזשעזשינער גאַס האָט דער ראָווער־פאָהרער אדאַם הריבוס פון דאָרף קוביש איבערגעפאָהרען אַנטאָן ראַמאַניעוויטש. דער איבערגעפאָהרענער האָט בעקומען א ליכטע וואונד, דאַגעגען איז ביים ראָווערוסט טעפּלאַצט דער קאָפּ און בעקומען א מוח־דערשיטערונג. הריבוס איז אָפּגעפיהרט געוואָרען אין שפּיטאָל.

KINO TEATR
MIRAŻ
11 LISTOPADA 16

אָנהויב 12 א זייגער בייטאָג.

היינט!

פילם, וואָס האָט ערשיטערט די הערצער פון מיליאָנען צושויער

כ'בעשולדיג דיך מוטער!

(La Maternelle)

דער פילם איז בעשאָנקען געוואָרען מיט 16 גאָלדענע מעדאַלען אין אייראָפּע און אַמעריקע.

פארזיצענדער פון שקל-פער-באנדע אין פוילען

אדוו. טרעפמאן אין לאדז

היינט קומט קיין לאדז דער פארזיצענדער פון צענטראלען שקל־פערבאנד אין פוילען, אדוו. א. טרעפמאן אין צוזאמענהאנג מיט דער גרויסער שקל־אקציע, וועלכע ווערט געפירט דורך דעם שקל־קאמיטעט.

מיט דער בעטייליגונג פון אדוו. טרעפמאן וועט היינט 5 א זייגער נ. מ. פארקומען אין ציוניסטישען ביורא, שרודמיעסקא 29, א פערזאמלונג פון די פארשטעהער פון אלע ציוניסטישע גרופירונגען און ארגאניזאציעס, אויף וועלכער טאג אָרדנונג שטעהען וויכטיגע אנגעלעגענהייטען.

וויצע פינאנץ-מיניסטער לוסטרירט

די פינאנץ-אמטען אין פעטריקאוו און טאמאשאוו

(א) קיין לאדז איז געקומען דער וויצע־פינאנץ־מיניסטער שוויטאלסקי, וועלכער איז אין דער בעגלייטונג פון דירעקטאר פון דער פינאנץ־קאמער קונארסקי אוועקגעפאהרען קיין פיעטריקאוו, וואו ס'איז אדורכגעפיהרט געווארען א לוסטראציע אין ארטיגען פינאנץ־אמט. אין פיעטריקאוו זענען זיי געפאהרען קיין טאמאשאוו מאז. וואו זיי האבען אויך לוסטרירט דעם פינאנץ־אמט. פון טאמאשאוו איז דער מיניסטער צוריקגעפאהרען קיין ווארשא.

דער

„נייער פאלקסבלאט"

איז טעגל. פריהמארגעס צו בעקומען

אין טעאפילאוו

לודאווא 17. סאלטיס שוואנדע, ביי קרישטאל.

איינברוך-גנבה אין אן אפטייק

צוגענומען געלד און מעדיקאמענטען פאר עטליכע טויזענד זל.

פערגאנגענע נאכט איז אויסגעפיהרט געווארען אן איינברוך אין דער אפטייק פון י. צימער, וואולטשאנסקא 37, די גנבים האבען זיך אריינבעקומען דורכ'ן קעלער אין דער אפטייק, און צוגענומען געלד פון דער קאסע און פערשידענע מעד קאמענטען, די גנבה איז ענטדעקט געווארען ערשט אין דער פריה, ווען מ'האט געעפענט די אפטייק. דער שאדען ווערט בערעכענט אויף עטליכע טויזענד זלאטעס.

שטיצע פאר רעזערוויסטען

וואס געהען אויף מיליטער-איבונגען

די מיליטער־איבונגען פון זעלנער און רעזערווער אפיצירען האבען זיך שוין אנגעהויבען. אין שייכות דערמיט, מאכען מיר אויפמערקזאם, אז די פאמיליעס פון די רעזערוויסטען האבען דאס רעכט צו פערלאנגען אונטערשטיצונגען פון דער רעגירונגס־קאסע. בריוילידיגע בעקומען 90 גר. טעגליך. די, וואס האלטען אויס איין פערזאן 1.10 זל. די, וואס האלטען אויס צוויי פערזאן און מעהר 1.30 זל. טעגליך.

די רעזערוויסטען, וואס ווילען בעקומען שטיצע דארפען אריינטראגען ספעציעלע ביטעס אין דער מיליטער־ביורא (פעטריקאווער 165). פארמולארען אויף די ביטעס בעקומט מען אין דער מיליטער־ביורא ביי דער שטאט־פערוואלטונג.

ווידער „בריליאנטען"...

(א) לאה שולץ פון סטאראלניאנא 13, איז אויף שרודמיעסקא טאס אפגעשטעלט געווארען פון צוויי פערשוינען, וועלכע האבען איהר פארגעלעגט צו קויפען בריליאנטענע אויריונגלעך. לאה האט פאר די „בריליאנטען" בעצאהלט 40 זל. נאך דעם האט זי זיך ערשט דערוואוסט, אז די „בריליאנטען" זענען געשליפענע גלעזלעך.

אויספלוגען

קיין יוגאסלאוויען, רומעניען, בולגאריען און טערקיי.

אינדיווידועלע רייזעס

קיין פאלעסטינא

גענעראל - פערטרעטונג פון „Intourista"

אויספלוגען און בעזוכען ביי קרובים אין ז.ס.ר.ר. זאווי דאס בעקומען ערלויבענישען פאר קרובים צו קענען קומען קיין פוילען.

„ארביס" פיעטריק. 18, טעל. 249-40.

Dr. med. H. LUBICZ

צוריקגעקעהרט

ספעציאליסט פאר הויט, וועגערישע און געשלעכטס-קראנקהייטען

צעגעלניאנא 7 (פריהער 43), טעלעפאן 141-32

עמפאנגס־שעה'ן 8-10, 12-2 און 5-8 אווענט

קאנטראלע ביים מילך-פערקויף

פראטאקאלען פאר פערקויפען מילך נישט אין פערמאכטע פלעשלעך

(א) די לעצטע טעג פיהרען סאניטאר־קאנטראלערען אדורך קאנטראלעס אויפ'ן מילך־פערקויף. די קאנטראלעס ווערען געפיהרט אין קראמען, מערק און אויף אנדערע פערקויף־פלעצער. אין 32 פאלען זענען געמאכט געווארען פראטאקאלען פאר פערקויפען מילך מיט א מאס. די פראטאקאלען זענען געמאכט געווארען צוליב דעם, וואס מילך מוז איצט פערקויפט ווערען אין פערמאכטע פלעשלעך. ס'איז אויך פעסטגעשטעלט געווארען, אז פון דער מילך איז געווען אראפגענומען דער שמאנד און צוגעגאסען וואסער. די פערקויפערס זענען צוגעצויגען געווארען צו געריכטליכער פעראנטווארטליכקייט.

נישטא קיין פראטעסטען געגען די זגערזשער שטאט-ראט-וואהלען

אונטערהאנדלונגען וועגען שאפען א מעהרהייט

(א) נעכטען איז געווען דער לעצטער טאג אפצוגעבען פראטעסטען טעגען די שטאט־ראט־וואהלען אין זגערזש. מחמת דעם, וואס ביז נעכטען זענען קיין שום פראטעסטען נישט אנגעקומען, זענען די וואהלען ערקלערט פאר גילטיג.

דער שטאט־פרעזידענט וועט בקרוב רופען די ערשטע זיצונג פון שטאט־ראט, וועלכע וועט פעסטשטעלען די פענסיעס פארן פרעזידענט און וויצע־פרעזידענט. אויף דער ערשטער זיצונג, וועט מען מעהר־ווייניגער בעקומען א בעגריף ווי ס'וועט אויס זעהען די ארבייט פון זגערזשער שטאט־ראט.

ווי מ'טיילט מיט, ווערען געפיהרט אונטערהאנדלונגען פון פערשידענע גרופען וועגען שאפען א מעהרהייט.

קארטען-שפילען און איטאמאטען שטרענג פערווערט

ווארנונג פון סטאראסטווע צו צוקערניע- און רעסטאראן-בעזיצער

(-) די אדמיניסטראטיווע און זיכערהייט־מאכט האט לעצטענס פעסטגעשטעלט, אז אין פערשידענע צוקערניעס און רעסטאראנען ווערט געשפילט אין געהיים אין קארטען און אנדערע האזארד־שפילען.

אויך אין די צווייטראנגיגע רעסטאראנען און צוקערניעס ווערט געשפילט אין קארטען, ביי וועלכע ס'פערשפילען ארימע מענשען זייער גאנץ פערדינסט און לעצטע פאר גראשען.

ס'איז אויך פעסטגעשטעלט געווארען, אז ביי די פערשידענע איטאמאטען ווערט געפיהרט האזארד. צוליב דעם ווערט געווארנט די פערשידענע אייגענטימער פון עפענטליכע לאקאלען, צוקערניעס און רעסטאראנען, אז אויב עס וועט ביי זיי פעסטגעשטעלט ווערען, אז זיי ערלויבען האזארד־שפילען אין קארטען און אויף איטאמאטען א. א. שפילען, וועט ביי זיי אפגענומען ווערען די קאנצעסיעס און זיי וועלען בעקומען שטרענגע שטראפען.

איטאבאס-קאטאסטראפע

אלע פאסאזשירען פערוואונדעט

(א) אויפן וועג פון וויעלון קיין קאליש, איז געשעהען א קאטאסטראפע מיט א פאסאזשיר־איטאבוס, וועלכער האט זיך אומגעקעהרט און אריינגעפאלען מיט די פאסאזשירען אין א ראוו. אלע פאסאזשירען מיטן שאפער זענען פערוואונדעט געווארען. איין פרוי גלאריש האט בעקומען שווערע וואונדען אויפן גאנצען קערפער. די פערוואונדעטע זענען מיט פוהרלעך איבערגעפיהרט געווארען קיין קאליש אין שפיטאל.

ארבייטער ווארפט זיך אונטער א צוג

און ווערט צעריסען אויף שטיקער

(א) אונטער פאביאניץ האט זיך געווארפען אונטער א צוג, וואס איז געפאהרען פון קאליש קיין לאדז, דער 24־יעהריגער ארבייטער אנטאן פעהנאריק פון פאביאניץ. ער איז צעריסען געווארען אויף שטיקער. ווי ס'איז פעסטגעשטעלט געווארען, איז דער זעלבסטמערדער נאך א מחלוקה מיט זיין פאמיליע אוועק א דענערווירטער אונטער דער שטאט און זיך געווארפען אונטער די רעדער פון צוג.

לאבוזעוואטע שטיק פון יונגע כוליגאנעס

נעכטען 11 א זייגער פארמיטאג, האבען 3 יונגע כוליגאנעס אריינגעווארפען אין ווייך־געשעפט פון מיכאל ראטהאלץ, פלאץ־רעימאנטא 2, א שמאטע וואס איז געווען דורכגעזאפט מיט א שטינקענדיגע פליסיגקייט.

די שמאטע איז אריינגעווארפען געווארען אין א ברענענדיגען צושטאנד, צוליב וואס, דאס גאנצע געוועלב איז געווארען פול מיט רויך.

ראטהאלץ האט שנעל ארויסגעווארפען די מאסע אין גאס, און אלארמירט פאליציי, וועלכע פיהרט א שטרענגע אויספארשונג.

שכור שניידט זיך אויף דעם בויך

זיין לאגע איז א האפנונגסלאזע

(א) אין זיין איינענער וואוינונג (וויעיסקא 32), האט דער איינוואוינער סטאניסלאוו סטזשיזשעווסקי אפגעטון א מיאוס שטיקעל ארבייט. אהיימקומענדיג ביינאכט אפיסעל בגילופין'דיג, האט ער צוערשט געקומען מאכען ווילדע אוואנטורעס. דערנאך האט ער א כאפ־געטון א גרויס קוכען־מעסער און דערמיט זיך אליין אויפגעשניטען דעם בויך, אזוי, אז די קישקעס זענען ארויס אהם ארויס. אין א האפנונגסלאזען צושטאנד איז ער אפגעפיהרט געווארען אין שפיטאל.

פאר די געליטענע אין פשיטיק

אין פענסיאנאט „מאריא" אין קאלומנע, איז געזאמעלט געווארען 42.50 זל. פאר די געליטענע אין פשיטיק. דאס געלד איז איבערגעגעבען געווארען דעם הילף־קאמיטעט פאר די געליטענע פון פשיטיק.

פון „אוזדראוויסקא"

די איינשרייבונגען צום 4־טען סעזאן פאר מענער, קומט פאר קומענדיגען מיטוואך, דעם 17. ד. ח. 3 נאכמיטאג.

די קאנדידאטען דארפען זיך ווענדען אין דער קאנצעלאריע פון „אוזדראוויסקא" ציגעל גאס 21 מיט די נויטיגע דאקומענטען.

א „טיכטיגער" אינקאסענט

קאסירט איין 360 זל. און נעהמט פליטה

(א) ישעי' מרדכי קאבאנסקי (אל. 1־טער מאי 7), האט געשיקט זיינעם אנ'אנגעשטעלטען חיים זילבערשטיין (פון זאוואדזקא 23) איינקאסירען א חוב פון 360 זל. זילבערשטיין האט איינקאסירט דאס געלד און איז געגאנגען פליטה. פאליציי זוכט איהם.

Dr. Wołkowyski

ציגעל־גאס 11, טעל. 238-02

ספעצ. פאר טריפער, סיפיליס און הויט־קראנקה. בעהאנדלונג פון מענער־שוועכע

נעמט אן פון 8—11 בייטאג און 4—9 אווענד

Doktór Z.

HENRYKOWSKI

ספעציעל־ארצט פאר מענער - שוועכע ווענערישע און הויט־קראנקהייטען

טראוגוטא 9, טעל. 262-98

נעמט אן פון 8—11 און פון 6—9 אווענד.

זונטאג פון 9 פריה ביז 12.30 בייטאג

פאר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע־פרייזען

א מבול־אטאריום

ביים פעראיין „לינת משמורים"

פילסודסקעגא 21, טעל. 242-55

איז טעטיג פון 10 פריה ביז 4 נאכמיטאג.

עס נעמען אן

דאקטוירים פון אלע ספעציאליטעטען, ווי אויך וויזיטען אין דער שטאט. ס'ווערט אנגענומען אלע זעמטליכע אנאליזען. דענטיסטישער גאבינעט איז טעטיג א גאנצען טאג.

די פערוואלטונג.

MAOK

PŁYN TĘPI ROBACTWO

די גארטען-פערוויילונג

לטובת דער נאכט־פאנאטאוויע ביי „לינת־הצדק"

די ידיעה וועגען דעם, אז אויף דער גארטען־פערוויילונג פון „לינת־הצדק" וועט ארויסטרעטען מיט א גרויסען קאנצערט דער בעריהמטער אויבער־קאנטאר און וועלט־זינגער משה קוסעוויצקי, האט ארויסגערופען גרויסע אויפמערקזאמקייט ביי אלע די, וועלכע גרייטען זיך צו דער דאזיגער גרויסער פערוויילונג, וועלכע וועט זיין א אייגענארטיגסטע אין איצטיגען סעזאן.

די גוטע ארגאניזאציע פון די „לינת הצדק"־פערוויילונגען האט שוין איהר מארקע און מ'דארף האפען, אז אויך היינט, דאנערשטאג, וועלען טויזענדער יודען שטראמען אין העלענאוו, כדי צוזאמען מיט דעם אייגענעם פערגעניגען צוליב'ן קאנצערט פון משה קוסעוויצקי, אויך מיטהעלפען אין דער וויטערדיגער עקזיסטענץ פון דער נאכט־פאנאטאוויע ביי „ליגת הצדק".

בילדער-אויסשטעלונג פון בן ציון צוקערמאן

אין לאקאל פון „בני ברית" שטעלט אויס זיינע בילדער דער קינסטלער בן־ציון צוקערמאן, פון ווילנע. דער הויזיגער מאהלער איז גוט בעקאנט אין פוילען און ווייט איבער די גרענעצען פון לאנד.

ב. צוקערמאן איז א קינסטלער פון נישט דורכשניטליכער מאס און אייגענעם וועלט־פערנעהם. ער בעהערשט אויך אין פולען זין פוןווארט די פערפלאנטערטע פראבלעמען פון מאלערישער טעכניק. זיינע פעזאזשען, פארטרעטען און שטיל־לעבענס פערמאגען אין זיך שוואונג און עכטע קינסטלערישע איבערלעבעניש. אינטערעסאנט זענען די מזרח־מאטיווען, בילדער פון פארביגען אריענט, געמאלט מיט גרויסער קינסטלערישער וואהרקייט און נישט לויט סקארבאווען שאבלאן פון מזרח־בילדער. בעזונדערס כאראקטעריסטיש זענען צוקערמאנס הערבסט־מאטיווען, לאנדשאפטען פון דער אומצייטיגער ליטע, שטימונגען פון אונטערגאנג און טרויער.

א שטארקען איינדרוק מאכען די בילדער פון ווילנע, אונזער ירושלים דליטא; די מאטיווען שיינען צו זיין דעם מאלער בעזונדערס נאהענט און היימיש, דעריבער מאהלט ער זיי מיט א בעזונדערער וואהרקייט.

געלונגען זענען די פארטרעטען און בעציכענונגען, וואס לאזען אונז אריינקוקען טיף אין דער מענשליכער נשמה. די אויסשטעלונג אין אלגעמיין מאכט א שטארקען איינדרוק אויפן בעזוכער און ס'איז אומבעדינגט ווינשענסווערט, אז די לאדזער קינסט־ליבהאבער זאלען אויסנוצען די געלעגענהייט און בעזוכען די אויסשטעלונג, וואס וועט זיי פיל קינסטלערישע הנאה געבען.

ל—פ.

ווארשאווער אפיציעלע בערזע

דעוויזען:

האלאנד	359.30
לאנדאן	26.66
ניו־יארק (קאבעל)	532.—
פראנצויזישע פראנק	35.01
פראג	21.98

אפיציעלע פראצענטיגע פאפירען

באנק פאלסקי	106.50
3 פראצ. אינוועסטיציע I. פרעמירטע	70.—
3 " " II.	70.50
4 " דאלארובקע	50.75
7־ " סטאביליזאציע	56,25
5־ " ווארשאווער	54.50
5־ " לאדזער	47.75

דאס נייע בוך

זי שפילט ווייטער

פיעסע אין 3 אקטען, 4 בילדער

— פון —

ח. י. בזשוסטאווסקי

צו בעקומען אין דער אדמיניסטר. פון „נייעם פאלקסבלאט", פיעטריקאווער 21.

שטורמישער דערפאלג פון „משה קאפויער" און „אראראט"

היינט דאנערשטאג ווערט געגעבען „משה קאפויער" — דער רעקארד - פראגראם פון געלעכטער.

נישט אומזיסט איז „משה קאפויער" געגאנגען אין ווארשא אזא לאנגע צייט ביי אויספערקויפטע הייזער. לאדז שטעהט נישט אפ פון ווארשא אין מבינות און בעזונט טאקי דעם „אראראט" זעהר שטארק, ווייל עס דריקט זיך אויסגעצייכנט ביי יעדען נומער אין דער גלענצענדער אויספיהרונג פון דעם זעלטען־צוזאמענגעקליבענעם „אראראט"־אנסאמבל.

עקספאזע פון וויצע-פרעמיער קוויאטקאווסקי

(ענדע פון דער ו־טער זייט)

פון דער זייט פון בוזשעט דראהט איצט מעהר גאָרנישט נישט דער נאציאנאלער ווירטשאפט, נישט דער וואלוטע און נישט די בירגער אין דער פאָרם פון וואָסערע נישטראָיי אלגעמיינע און נייע בעלאסטיגונגען. מיר קאָנען האָבען וואקלונגען חדשים־וויין, אָבער בנוגע יאָהרען האָבען מיר נישט פאר ביודזשעט־ אדתרכפאלען וואָס מורא צו האָבען".

לענגער האָט זיך דער וויצע־פרעמיער אפגעשטעלט אויף די סיבות, וואָס האָבען גורם געוועזן די רעוויזיע – פערהאַנדלונגען, דערקלערענדיג, דאָס זיי זענען אַרויסגעגעבען געוואָרען אין שוץ פון דער פוילישער וואלוטע, אין נאָמען פון דער רעגירונגס אחריות פאַר דעם מעמד פונם איטערליכען מאַרק, און לטובת די ווערטען, וואָס רעפּרעזענטירען מיליאָנען בירגער, וועלכע שפּאָרען און מיליאָנען מענשען, וואָס אַרבייטען שווער און ערליך.

„ווען מיר וואָלטען געוועזן ביכולת — האָט דער וויצע־פרעמיער אויסגעפיהרט — איבערצוגעבען די בירגער, וועלכע בעהאַלטען אויס, ווי נאַרישע וואָר נעם שטיקלעך גאָלד אין פערשידענע בעהעלטענישען און נאָרעס, אַז גאָלד און וואלוטעס דאַרף מען פערקויפען חשם עמיסיע־באַנק, וואָלטען מיר לחלוצין אנדערש געהאַנדעלט וועגען דעם ווירטשאפטס־פּראָבלעם, וועגען פערגרעסערונג פון דער בעשעפטיגונג, און וועגען דעם פונאַנדערהבויי פון די פּראָדוקטיווע און שעפערישע כוחות פון פוילען! זיי גופא און זייערע קינדער וואָלטען דאַן געוועזן זיכערער מיט'ן מאָרגען.

אָבער, צי האָב איך געזאָלט מיט פערלייטע הענט זיך צוקוקען, ווי אין חודש אפריל ה. י. האָבען הונדערטער בירגער, די נעמען פון וועלכע איך שטעל איצט שטופענווייז פעסט, האָבען געגען די אינטערעסען פון מיליאָנען איבערהגעוויזען גרויסע סומעס אין וואלוטע אין די אויסלענדישע בענק? צי האָב איך געזאָלט מחאכטען, אַז די פרעמדע און אנאָנימע אינטערעסען זאָלען וויכטיגער, ווי די אינטערעסען פונם פוילישען פאָלק?!

„איך דערקלער עפענטליך און אָפען — האָט מין. קוויאטקאווסקי דערקלערט — אַז איך בין א פוילישער מיניסטער, און מחמת דעם צוואַנציגען ענגאַיזם פון אנדערע פעלקער — אָנ'עגאָאיזם קודם כל א ווירטשאַפטליכען און פינאַנציעלען, האָב איך נישט ברעה מפקיר זיין ווען־עס־איז די אינטערעסען פונם אייגענעם לאַנד און דעם אייגענעם פאָלק לטובת די איטזויינגע אינטערעסען פון פרעמדע!"

אויף דעם נאָהענטסטען צייט־אָפשניט — האָט ער ווייטער גערעדט — דאַרפען מיר זיך רעכענען דערמיט, אַז נאָר די עיקר'דיגסטע וואַלוטע־הצטרכותין, ד. ה. קודם כל די שטערונג־ווירטשאַפטליכע, וועלען געדעקט ווערען דורך די צופּליסענדיגע וואַלוטעס. עס איז דעריבער אַ געזעלשאַפטליכע פּליכט צו אויפהאַלטען איצט דעם עקספּאָרט אין וואָס ברייטערע גרעניצען. איך קאָן אָבער ביי דער געלעגענהייט פעסטשטעלען, אַז אויף דעם געלד־מאַרק שטעלט זיך בהדרגה איין רוה און צוטרוי, און דער צייטווייליגער און בע־גרעניצטער אָפּפלוס פון וקלאַדען האָט זיך אַרויס־געוויזען — ווי מיר האָבען עס פאָראויסגעזעהען — אין זייבע ווירטשאַפטליכע רעזולטאַטען פאַר אַ גאַנץ גינסטיגען.

אַרויסגעהענדיג פון דיזעלבע הנחות און פרינציפען וועגען אַ שטאַרקער וואַלוטע און ביודזשעט, האָט דער וויצע־פרעמיער אויך בעהאַנדעלט די פראַגע פון בעשעפטיגען די אַרבייטסלאָזע, און זיך לענגער אָפּגעשטעלט אויף די פרינציפען פונ'ם נייעם רעגירונגס־פּלאַן, וואָס מוז זיין צו־געפּאַסט געגוי צו אונזערע רעאַלע פינאַנץ־מעג־ליכקייטען.

„איך קאָן בלויז פערזיכערען — האָט ער געזאָגט — אַז אין אַלע פּראָיעקטירטע רעפאָרמען וועט די פינאַנץ־מאַכט האָבען אויפ'ן אויג דאָס כלטעמאַטישע דערוייטערן אַלע מניעות, וועלכע בעגרעניצען דעם וואוקס פון די ווירטשאַפטליכע כוחות אינערהאַלב דעם לאַנד, און אַז איינע פון די עקר־זאָרגען איז און בלייבט די זאָרג צו דער־לייכטערן די אַרבייט און בעקרעפטיגען איהר אום־פאַנג אין די ווירטשאַפטליכע פּראָצעסען".

זיין עקספּאָזע האָט דער וויצע־פרעמיער פער־ענדיגט אויף אַזאַ אופן:

„מיר האָבען נישט לאַנג צוריקבעקומען די פּאָלישישע אומאָפּהענגיגקייט. זי קאָן נישט און וויל נישט וועגעטירען אין דער פּערשפּיקטער, דעמפּיגער אַטמאָספער פונ'ם קריזיס און פון איינ־ציהען דעם פּאַסעק אָהן אויפהער. מיר מוזען

אַריינלאָזען אין אונזערע הייזער אַ ביסל [...] עס איז געקומען די צייט דאָס אַדורכצופיהרען [...] אַ סאָלידאַרישער אָנשטרענגונג פון אַרבייט [...]

נאָך דער רעדע פונם וויצע־פרעמיער האָט זיך ענטוויקעלט אַ לאַנגע דיסקוסיע, אין וועלכער [...] האָט זיך בעטייליגט אַ רייה דעפּוטאַטען.

בעזונדערס סאַראַקטעריסטיש זענען אָבער [...] ווען די דערקלערונג פונם דעפּ. וואַגנער. [...]

כער האַלט פאַר זיין חוב צו ווענ[דען] זיך צו די יוד. דעפּוטאַטען אין שייכות מיט די לעצטע געשעהענישען אויפ[ן] געביט פון דער אַרבייטס־וועלט. [...] דעפּ. פּאַרמאַנסקי האָט שוין גערעד[ט] וועגען אַגענטען פון פרעמדע השפּעה און דער רעדנער מוז פעסטשטעלען אַ[ז] די דאָזיגע אַגענטען זענען דאָך די יוד[ן]. אויב דער געזונדער טייל פון דער יוד[י]שער געזעלשאַפט וועט זיך נישט אָפּ־טרייסלען פון די דאָזיגע עלעמענטען און נעט זיך צוגלייך מיט אונז אַרויסזאָגען געגען דעם קאָמוניזם, די קאָנסעקווענצען מוזען טראָגען די יודישע געזעלשאַפט. די יודישע דעפּו־טאַטען — האָט דעפּ. וואַגנער געזאָגט — וועלען זיכער תופס זיין די וויכטיג־קייט פון דעם ענין און ווירקען, אַז דער פּראָבלעם זאָל געמילדערט ווער[ן].

לסוף האָט די קאָמיסיע אָנגענומען דעם [...] פּראָיעקט וועגען די פולמאַכטען. אפּשטימען [...] פון שטימען האָט בלויז דער דעפּ. כעג. דשל[...] סקי.

רעזשיסירט [...] שעפער פון „Kapitan Blood"

„DOKTOR X"

היינט און פאלגענדע טעג!

מיטרייסענד מייסטערווערק פון ציקל אומגעוועהנ־ליכע פילמען פון עמאַציאָנירענדען אינהאַלט

אין די הויפּטראָלען: LIONEL ATWILL, FAY WRAY

אויסערן פּראָגראַם: פּרעכטיגע מוזיקאַלישע צוגאַבע ווי אויך כראָניק P.A.T.

רעוועלאַציאָנס־רעדוקציע פון די פּרייזען!

1־טער פּלאַץ 1.09 זל. | 2־טער פּלאַץ 85 גר. | באַלקאָן 54 גר.

קלאַנג־קינא CAPITOL זאַוואַדזקאַ 16

קליינע אנאנסען 1 זלאָטי. אנאנס ביז 25 [...]

פרייע פּאַסטען

קוואַליפיצירטע קעלנערק[ע] [...] זענען בעקאַנט אין דער בראַנזשע [...] זיך מעלדען זאַוואַדזקאַ 4, [...] מלעטשאַרניע.

ס'ווערט געזוכט פּאַגנעס אַ [...] נייהען אַ שיקקאַמערין, [...] שינערין, יאַסקאָוויטש, צעגעלניאַנע [...] לינקע אָפיצינע 2־טער שטאָק [...] פון 12 ביז 3 נאָכמ.

Poszukiwana uczenica zgłosić się do magazynu obuwia A. [...]czek, Łódź, Zawadzka 11.

ראַקאַלען

צוליב אבריזע איבערגע[בען] גוט־איינגעפיהרטע קאָלאָניאַל־[...] גוטע קונדשאַפט, אַלעס קאָסט [...] פּאַהרען לעגיאָנוב 48, וו. 26 [...] צייטיג אָבצוגעבען אַ האַלב [...] דער פּיעטריקאָווער, גוט צו [...] אויך די זעלבע אַדרעס.

אָנ'אָרט צו שלאָפען פאַר [...] ביליג דירה־געלד. פּיעטריקאָווער [...] וואָלינונג 21.

עס ווערט געזוכט אַ וואוינונג [...] צוויי צימער מיט אַ קיך [...] שטאָק, אין דער געגענד פון נאַרוטאָוויטש [...] ציגעל־גאַס, קילינסקיעגאָ. מעלדען [...] ווינשען. צו ערפאַהרען אין אַדמיניסטראַציע.

פערשידענעס

פּרייזווירדיג צו פערקויפען אַ [...] (ראָה) מאַשין צו העגטשקעס און [...] אין בעסטען צושטאַנד. ראָזענבלאַט [...] לודניאַוואַ 17.

אכטונג! ווער עס וויל האָבען עלעגאַנטסטע היטען צום זומער [...] אויך Hückel ווי אויך די בעסטע [...] היטלפן, שילער־היטלעך בעקומט [...] נור אין בעוואוסטען הוט־געשעפט „Szerlauns", פּיעטריקאָווער 10 [...] און איבערצייגט אייך! שבת איז [...] געשעפט געשלאָסען.

DR. MED.

L. Pikielny

UROLOG

ספּעציאַליסט פאַר נירען, בלאָזען און אורין־קראַנקהייטען

NAWROT 8, tel. 219-90

נעהמט אָן פון 4—7 נאָכמיטאָג

צוריקגעקעהרט.

Dr.

Szymon Grynberg

ווישניאָוואַ גורא (Willa Cyka) טעל. 26

נעמט אָן אין לאָדז

פּילסודסקיעגאָ 55, טעל. 168-58

אָן פון 1—2 און פון 5—6 נאָכמ.

Dr. med.

M. TAUBENHAUS

צוריקגעקעהרט

ספּעציאַליסט פאַר אַקושעריע און פרויען־קראַנקהייטען פערהיטונג געגען שוואַנגערשאַפט

זגערזשער 11, טעלעפאָן 246-09.

נעמט אָן פון 8—9 פריה און פון 4—8 אָוו.

Doktór

M. Kalisz

אוניווערזיטעט אין ראָסטאָק

צאָהן־אַרצט

סטאָמאַטאָלאָגישע כירורגיע

פּיעראַצקיעגאָ 7 (עוואַנגעליצקאַ)

טעל. 108-26

נעמט אָן פון 3—7 נאָכמ.

Dr. med. LEON FAMILIER

אינערליכע און קינדער־קראַנקהייטען

.6 שערפּיען 37 (בענעדיקטאַ)

FABRYKA NAPOI GAZOWYCH

R. Frydwald

Piłsudskiego 69, tel. 190-48

עמפּפעהלט

סאָדעוואַסער־לעמאָנאַד

וואָס ווערט אפּגעשיקט פּינקטליך אַהיים

בעשטעלונגען ווערען אָנגענומען אַ גאַנצען טאָג.

Starszy Felczer

B. JOSKOWICZ

פּאָלנאָצנאַ 4, טעל. 141-86

נעמט אָן טעגליך פון 8—11 און 4—6 נ"מ

טעגליך פּאַקען־שטעלען מיט פרישע קראָוויאַנקעס.

Dr. M. ELJASBERG

Chirurg

PIOTRKOWSKA 80, tel. 117-87

צוריקגעקעהרט

Dr. med.

Ignacy Grynberg

אינערליכע קראַנקהייטען

(ספּעצ. פאַר הארץ־קראַנקהייטען)

CEGIELNIANA 17, tel. 174-15

נעמט אָן פון 6 ביז 7.30 אָוונט.

Dr. med.

Z. DATYNER

אוראָלאָג

ספּעצ. פאַר נירען בלאָז און אורין־קראַנק.

ZACHODNIA 59a, tel. 148-95

נעמט אָן פון 9-11 און פון 6-8 אָוונט.

ווייכטיג פאַר אַלע!

דרוקעריי

בראַמבערג

8 – לאָדז – 8

צעגעלניאַנאַ

טעלעפאָן 255-09.

טריקאָטאַזש־סוחרים טריקאָ־עטיקעטען

שטרימף־פאַבריק. שטרימף־באַנדעראָלען

שנייד־מייסטער מאָס־ביכער

וועש־פאַבריק. פערשיר. עטיקעטען און מיטען

בעקער־טיי־מעטער ברויט־צעטלען

בריפבויגען, קאָנווערטען, רעכנונגען ווי אויך התונה־קאַרטען צו ביליגע פּרייזען.

CUKIERNIA

„ZRÓDŁO"

PRZEJAZD 1, tel. 209-87 i 133-72

עמפּפעהלט

אויסגעצייכענטע לאָדעס

צוזאַמען מיט סאָדאַ־וואַסער און וואַפלעס אַ פּאָרציע 35 גר.

יאַרסקע אווענדברויטען

פון 4 נאָכמ. צו 1 זל.

PIERWSZE PRYWATNE

POGOTOWIE LEKARSKIE

TELEFON

12-333

LEGJONóW 6 (Zielona)

Szybka pomoc lekarska we wszystkich specjalnościach !

PRZEWóZ CHORYCH W OBRĘBIE CAŁEJ POLSKI

Dr. med. Niewiażski

ספּעציאַליסט פאַר טריפּער, סיפיליס און הויט - קראַנקהייטען, בעהאַנדלונג פון מענער - שוועכע

אַנדזשעיאַ 5, טעל. 159-40

פּראָנט, 1טער שטאָק

נעהמט אָן פון 8-11 און פון 5-9 אָוונט

זונטאָג און יום טוב פון 9-1 נאָכמיטאָג.

ספּעציעלער וואַרטע - זאַל פאַר פרויען

ד"ר העללער

ספּעצ. פאַר הויט און ווענערישע קראַנקהייטען און מענער - שוועכע

8 טראַוגוטאַ 8, טעל. 179-89

נעמט אָן פון 8—11 און פון 4—8 אָוונט.

זונטאָג פון 10—2 מיטאָג.

פאַר פרויען – אַ ספּעציעלער וואַרטע־זאַל

פאַר אונבעמיטעלטע לעטשניצע־פּרייזען

Dr. med.

M. GLAZER

ספּעציאַליסט פאַר הויט־ און ווענערישע קראַנקהייטען

ZACHODNIA 64, tel. 185-49

נעהמט אָן פון 12—2 מיטאָג און פון 7 ביז 8.30 אָוונט.

זונטאָג און חגאות פון 10—12 בייטאָג

Dr. med.

M. JAKOBSON

כירורג

פּיינער־כירורג־ספּעציאַליסט

צוריקגעקעהרט

D-ra STERLINGA 22,

telefon 174-42.

Lekarz Dentysta

Jakób Botwinik

נעמט אָן טעגליך פון 10 ביז 3 נאָכמ. אין דער לעטשניצע „פּאָמאָץ" רוג זגער־זשער און לימאַנאָווסקיעגאָ 1, טעל. 101-29 און פון 4—10 אָוונט אויף נאַרוטאָ־וויטשאַ 13. —::— צוגענגליכע פּרייזען פאַר אַרבייטסלאָזע — הנחה.

לעטשניצע

פאַר ווענעריש קראַנקע

פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען

לאָדז, זאַוואַדזקאַ 1

טעל. 122-73

טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אָוונט.

ווענעריש־קראַנקע, מענערשוואַכע און הויט־קראַנקהייטען

אַנאַליזען פון בלוט און אורין

די פערהיטונגס־סטאַציע

אין טעטיג אַ גאַנצען מעת לעת

פאַר פרויען אַ ספּעציעלער וואַרטע־זאַל

אַ באַראַטונג 3 זל.

לעטשניצע

פאַר ווענערישע־קראַנקע

מענער - שוועכע און הויט־קראַנקהייטען

פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען

פּיעטריקאָווער 45

טעטיג פון 9 פריה ביז 9 אָוונט.

פרויען און קינדער נעמט אָן אַ פּרווידאָקטאָר פון 11-1 און פון 5-7 אָוונט.

אַ בעראַטונג 3 זל.

Ze wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i P. Wajntraub. Redaktor odpowiedzialny: Chanon Kaufman
Czcionkami i druk rotac. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.